

IZR. TANÜGYI ÉRTESEITŐ

Felelős szerkesztő: Barna Jónás.

Megjelen minden hó 1-én. — Kiadja az „Orsz. izr. tanító-egyesület.” — Előfizetési ár: nem tagok számára egész évre 2 frt. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak Győri Adolf egyesületi pénztárhoz VI., Eötvös-utca 6. szám, küldendők. Szerkesztői iroda: VII., Sip-utca 12. sz.

TARTALOM: A mi ünnepünk. Irta: Barna Jónás. — Törekvéseink. Irta: Kornfeld Gyula. — Üdvözetek. — Az „Értesítő” administrálása. Irta: Hajnal Jakab. — Tárca: Az Izr. Tanügyi Értesítőhöz. Irta: Vándor Soma. — Az idő hatalma. Irta: Hoffmann Mór. — A zsidó tanítóság multjából Erdélyben. Irta: Dr. Eisler Mátyás. — Magyar olvasókönyv. Irta: Hoffman Mór. — Egyesületi élet. — Tanügyi mozgalmak. — Könyvismertetés. — Iskolai értesítők. — Nekrolog. Irta: Csukási Fülöp. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

A mi ünnepünk.

Az ihlet szárnyain emelkedik lelkünk az eget Urához, ki nagyok és kicsinynek, hatalmasnak és gyengének, gazdagnak és szegénynek sorsát intézi. Háladal fakad ajkainkon, úgy áldjuk szent nevét, mert nem vész-e kárba minden törekvésünk, ha Ő nincs velünk és mellettünk. Még most is tévetegen botorkálunk, ha nem az Ő vezető karja lett volna erős támaszunk. Szeretete kigyulladt a felhőben, mely sorsunk eget takarta és mint a pusztában vándor Izraelnek, nekünk is drága hazát adott a magyar Kanaánban.

Imaszerű áhitattal üljön tehát ünnepet a magyar zsidó tanítóság abból az alkalomból, hogy egy jelentékeny alkotásának negyedszázados évfordulójához eljutott. Igaz ugyan, hogy egy negyedszázad csak arasznyi idő, különösen a kulturát szolgáltató intézmények fejlődésének történetében és mégis meghatótan tartunk pihenőt, midőn törekvéseink útjában egy kimagasló határköhöz eljutottunk. Hiszen ez oszlopkő emlékjel egyszersmind, mely figyelmeztet bennünket, hogy ügyünkért buzgó, áldozatkész férfiak, kik soraink élén állottak, nincsenek immár közöttünk és sokan, kik nemes hevülettel velünk egy vonalban haladtak, immár deresedett fővel, hanyatlott erővel tekintenek vissza a multa, melyben hivatásszerű rátermettséggel készítették elő a szebb jövőt, mely ránk virradott.

„Mert ne feledjétek, hogy sátrakban lakó nép voltatok a puszták sivatagjában,” így szól az Ur. Nem ti néktek szól e figyelmeztetés, kik vándorbottal kezetekben a bizonytalanság keserűségeit átéltétek, hanem szól e figyelmeztetés azon fiatalabb gárdának, mely nem ismervén a multakat, azt kérdezhetné: „Mit jelent ez ünnep ti néktek.” Ezeknek válaszoljuk: „*Rabszolgák valánk Miczráimban.*”

Ma már szabadok vagyunk és független munkásai a magyar kulturának, független hű sáfárjai felekezetünk legszentebb javának, a nevelésünkre bizott ifjuságnak. Véssük pedig emlékezetünkbe, hogy a szabadság, a függetlenség legbecsesebb kincseihez csak azért juthattunk, mert a legmagasabb erkölcsi

törvény utjain haladtunk. Nem értük be üres jelszavakkal, hanem testvéri szeretettel támogattuk közösen az ártatlanul üldözöttet, nem ejtettünk el igazságos ügyet soha, segítettük az özvegyet és letöröltük az árvák könnyeit. Sokszor nagy áldozatok árán, de azért a hívó szóra segítségére siettünk mindenkor a nyomorultnak, az üldözött testvérnek. Szeretetünk szent vallásunk és felekezetünk iránt a sok szenvedés daczára nem ingott meg egy percze sem soha, mert kevésbbé szent-e Isten szava, ha nem járja át a könnyörület a sziveket és nem kellett-e sajnálnunk feleinket, kik a világosság terjesztőiben ellenfelet véltek látni, miután a százados elnyomatásban életök elemének hitték a sötétséget. Nem mint érdemet, de hogy lelki örömünket fokozza, emlitsük fel bátran, hogy a magyar zsidóság, mely immár közéletünk minden terén számottevő tényezővé vált, a mi alapvető munkánk segítségével emelkedett fel oda, a hol ma áll.

Egyetértésben rejlik az erő. Mi pedig együttesen tettünk szent fogadást, hogy felekezetünket, mely a törvény korlátain kívül állott, meghódítjuk egy szent eszmének. Megkedveltetjük vele e szent haza nyelvét, hogy használja azt otthonában, templomaiban, gyülekezeteiben és a közéletben. Nehéz, nagy munka volt, gyakran magunkra hagyatva és midőn a könyvek könyvét is magyar fordításban kezdtük tanítani gyermekeinknek, gyakran az istentelenség vádját hangoztatta ezért a tudatlan s legtöbbször félrevezetett tömeg felénk. De ime kigyulladtak a csillagok és ma szerte e hazában, még a nemzetiségek lakta vidékeken is felekezetünk mai generációja, különösen pedig ifjusága teljesen magyar, magyar nyelvében és érzületében egyaránt. Ha vannak még itt-ott foltok, úgy gondoljatok a világosságot árasztó napra, mely fényesen tündököl és még sem szeplőtlen egészen. És ha felekezetünk bejutott a magyar nemzeti alkotmány védő sánczfalai közé, ha vallásunkat, a vallások ősanját, a mi szent hitünket az őt megillető tisztesség érte, fokozza gyermeki örömünket, hogy a nagy vívmányokat hű szolgálataink elismerése fejében kapta felekezetünk a lovagias nemzettől, mely törekvéseit méltányolta és gazdagon jutalmazta.

A kijelölt ösvényen pedig fáradhatatlanul haladtunk előre. Egy-egy hitközségben egyedül, magára hagyatva él a zsidó tanító. Nehéz hivatása, gondokkal terhes élete közben buzdításra szorúl. Az eszményiekben mi adna neki tápot, ha nem annak tudata, hogy a miért ő hevül, az nem szétfoszló lidércz, hanem százaknak és százaknak nemes életecélja, mi kölcsönözne neki kitartást, ha nem azon meggyőződés, hogy a miért ő küzd és fárad, az egy nagy erkölcsi testületnek a helyeslésével találkozik. Oly szellemkötelékre volt tehát szüksége a magyar-zsidó tanítósnak, mely anyagi eszközeinek elégtelenségénél fogva bárha csak ritkán, de mégis legalább havonta egyszer tájékoztassa, buzdítsa, tanítsa, vigasztalja, kitartásra serkentse, öntudatában emelje és a közös törekvéseknek megnyerje testületünk minden egyes tagját. *Igy született meg 25 évvel ezelőtt az „Izr. Tanügyi Értesítő.”*

Szerény volt kezdete és szerény volt pályafutása mind máig. Sok helyütt észre sem vették, legalább úgy tettek, mintha észre sem vennék. De ez nem vont le értékéből semmit. Nem mindig a külső méltósággal párosúl

az igazi érdem és mi, kik a szegénység fogadalma nélkül önzetlenül tudjuk áldozni azt, mi minden földi lénynek legdrágább, tudunk áldozni egy egész életet, minket nem téveszthetett meg, ha észrevétlenül haladtunk azok mellett, kik neki düllesztett mellel érdemek elismeréseért kiáltoztak, mert élni méltóztatnak. Nagy szolgálatait mellett lapunk soha semmi anyagi támogatásban nem részesült, de ennek is csak hasznát látta felekezetünk tanitósága. Megérlelődött benne a tudat, hogy egészen a maga erejére van utalva s közös fillérekből oly alkotásokat teremtett, melyek mellett közlönyének kiadásával járó költségei számba sem jöhetnek.

A nagy erkölcsi törvény lapunknál is érvényesült, mert a nemes cselekedet nyomában ezer áldás fakadt. Könyvkiadványaink egész sora indult meg lapunk kezdeményezése folytán, melyeknek segítségével felekezetünk tanügyét virágzásra fejlesztettük s egyöntetűvé alakítottuk. Fontos tanügyi kérdéseket szakadatlanul vitattunk, az embernevelés sarkalatos tételeit fejtegettük, a hit-hűséget ápoltuk, felekezetünk érdekeiért sikra szálltunk és mindenek fölött a hazaszeretetet és nemzeti érzületet minden egyes tanító szívébe mélyen bejuttottuk. Mindezek fölött a magunk emberségéből anyagi erőre is szert tettünk, úgy, hogy ma már humanitárius alapítványaink egész sora hirdeti életrevalóságunkat.

„Van ideje a szeretetnek s van ideje a gyűlöletnek,” mondja Kohelet, a nagy Prédikátor. Ma pedig a szeretet napja vagy, melyen vallomást tennünk, ne vétessék zokon. A zsidó tanitóság helyzete — hála a magas kormánynak és az összes mértékadó tényezőknek — sokban javult, úgy, hogy a régi állapotokkal össze nem hasonlítható, de szegénységén felül még sok, igen sok tekintetben érzi a fájára nehezedett ezredéves átkot. Nem rekrimálunk és nem is mentegyetjük magunkat, de ha szót emeltünk sokszor zsidó tanitóságunk, felekezeti iskolaügyünk érdekében, úgy fontos érdekek parancsolták ezt, mely nagy érdekek azonosak a nemzet és a zsidó felekezet legszentebb érdekeivel. Szót emeltünk gyakran, áthatva az igazság és jog hevéből, szavunk gyakran mélyen belevágott oly kérdések fészégetésébe, melyek mögött egészségtelen, sőt veszedelmes állapotok lappanganak, de tollunkat soha nem vezette egyéb, mint a haza, a vallás és felekezet iránt táplált szeretet, tollunkat nem vezette egyéb, mint azon kötelességtudás, mely erős akarattal párosulva az emberiséget, a megtévedt társadalmat — mint a történelem tanítja — vajmi gyakran a helyes utra visszaterelte. Lapunk a szeretet szent szolgálatában állt mindenkor és ha kemény, néha rideg volt hangja, az is szeretetből fakadt, mert kell, hogy a vezénylő szava harsány legyen mindenkor, midőn a közérdek úgy kívánja, hogy kifelé is hallható legyen.

Nemzedékek jönnek és távoznak, egy ember élete pedig csak nyomtalanul muló buborék a hirtelen omló záporban. A mi érzelmeinket, a mi törekvéseinket, a mi eszményeinket hajtó kis vérpatak kiapad, de *közös* törekvéseink, *közös* alkotásaink, *közös* eszményeink örök életűek, mert örökségképen szállnak nemzedékről-nemzedékre! E közös törekvéseknek legyen lánglelkű hirdetője e lap, mely immár mulófélben lévő nemzedéknek alkotása és hogy nemes magvetésének gazdag legyen az aratása, arra kérjük a Mindenható áldását!

Barna Jónás.

Törekvéseink.

Alig, hogy a szabadelvű aera előjelei mutatkoztak, a zsidó tanítók legjobbjai egyesültek, hogy közös erővel javítsanak a maguk és a zsidó iskola sorsán. Közös törekvéssel létesítették az Országos Izraelita Tanító-Egyesületet, mely, hogy mennyi reményt valósított meg, mennyi óhajnak nem tehetett eleget, ezt megítélni nem a mi feladatunk. Egyesületünk tagjai összejöttek, tanácskoztak, dolgoztak, kérvényeztek, de évek során át meddő maradt, vagy nem járt kellő eredménnyel törekvésük, mert hiányzott a szellemi kapocs, mely az országban szétszórt erőket összetartotta, munkásságukat tervszerűen irányította volna. Közösen érzett hiányon segítettek tehát, mikor az „Értesítő“ kiadását elhatározták s így 25 évvel ezelőtt egyesületünk szaklapját megteremtették.

Hogy mily fejlődésnek indult egyesületünk, azt legjobban azon elvitázhatatlan tény bizonyítja, hogy azóta olyan kulturális tényezővé vált, melynek közhasznú működését a magas kormány is nem egy ízben, így a millénium évében s akkor is méltányolta, midőn paedagógiai kérdésekben egyesületünket véleményadásra ismételten felszólította.

Egyesületünk olyan felekezeti intézménnyé küzdötte fel magát, mely az *egész* magyar zsidóság kulturárait szolgálja. Egyaránt képvisel orthodox és neolog iskolát, egyformán jár el orthodox és neolog tanító ügyes-bajos dolgában, könyveit minden zsidó iskola, tekintet nélkül jellegére használja, mert ezek szerkesztésénél tanügyünk egységesítését tartjuk szem előtt, s mindenütt helyt áll, hol a zsidó felekezet képviseléről van szó.

Egyesületünk fenállása óta új irányelvek és eszmeáramlatok felekezetünk és főleg hitközségeink régi viszonyait alaposan felforgatták, úgy, hogy a zsidóság hazánkban az átalakulásokkal járó áramlatokkal megküzdeni kénytelen. Épen azért, hogy e forrongás közepett egyesületünk az egészséges kialakulást elősegítse, sok új és nagy feladat megoldása vár reá. Tanítóink anyagi és erkölcsi állása lényegesen javult ugyan, de a zsidó iskola alapja inog és nekünk ezt tétlenül néznünk nem szabad még akkor sem, ha az illetéktelenség vádjával, hatáskörünk túllépésével vádoltatnánk. Ép úgy, amint számtalan esetben a hitközségek, sőt a közalap terheit magára veszi egyesületünk, midőn azok tanítóit, tanítóik özvegyeit és árváit segíti, ép úgy nem lehet kifogása senkinek, ha a felekezet sokkal fontosabb, mert közérdekű erkölcsi céljait fogjuk szolgálni, midőn végleges állapotok létesülése után törekszünk. Dolgoznunk kell tehát a jövőben ép úgy, mint a hogy serények voltunk a múltban és „Értesítő“-nk, mely eddig hű tolmácsa volt a zsidó iskola és tanító érdekeinek, a jövőben is hű marad maga-magához. De szükséges, hogy kartársaink is értsék meg a megváltozott helyzetet, csatlakozzanak valamennyien hozzánk, mindenki dolgozzék tehetsége szerint, mert csak egyesült erővel tarthatjuk meg és növelhetjük — mindig a köz javára — a kivivott előnyöket.

Meg van tehát jelölve az ut, melyen haladnunk kell, ismereteseink céljaink és e célok tolmácsa lesz lapunk, mely függetlenül és a meggyőződés erejével vezesse egyesületünket előre, a haza és felekezet üdvére.

Kornfeld Gyula
egyes. elnök.

Üdvözetek.

Lapunk negyedszázados jubileuma alkalmából számos üdvözet érkezett hozzánk s midőn hálás köszönetet mondunk mindazoknak, kik eddigi förekvéseinket méltányolni kegyesek voltak s a további kitartó munkásságra buzdítják egyesületünk vezetőségét, ezen gondolatokban gazdag üdvözetek élén kegyelmes Urunk üzenetét közöljük elsőnek.

Miniszter Urunk üzenete.

Kegyelmes Urunk, közoktatásügyünk lelkes vezére részt vesz ünnepünkben és magas elismerését fejezi ki lapunk negyedszázados eredményes munkássága fölött. Ne csak egyesületünknek, ne csak lapunknak, de minden egyes zsidó tanítónak buzdításul szolgáljon azon kegyes jóindulat, mely a nagy államférfiúnak minden szavából visszatükröződik. Merítsünk vezérünk szavai-
ból buzdulást, hogy lelkesedéssel szolgáljuk továbbra is a hazát és magyar-
zsidó egyházunkat.

A kegyelmes Urnak lapunkhoz intézett üdvözlete következőképen szól:

„A magyar tanitóságot kell, hogy erős testületi érzés hassa át, ha nagy feladatainak meg akar felelni; minden tagjának éreznie kell, hogy része lesz neki Magyarország fényes jövőjének meghódításában.

Nagy szolgálatot tesznek a testületi érzésnek ápolása körül tanügyi lapjaink és igaz örömmel tölt el, hogy szerencsekivánataimmal részt vehetek egy oly lap ünnepén, a mely a magyar izraelita tanitóságot a nagy nemzeti munkára már egy negyed század óta tömöríti és lelkesíti.“

Wlassics Gyula.

*

Teljes szívemből kívánok sikert az „Izr. Tanügyi Értesítő“ további működéséhez, melyet bizonyára mindig annak az igazságnak tudata fog áthatni, hogy a hazafiság hitvallása felekezeti különbséget nem ismer s hogy szellemi kulturánk szolgálatában csak a szabad verseny lehet üdvhozó.

Berzeviczy Albert.

*

Abban, hogy a hazánkban levő izr. hitfelekezeti népoktatási tanintézetek ugy érületben és nyelvben, mint vágyban és törekvésben is a magyar nemzeti eszme és kultura feltétlen munkásai közzé sorakoztak: kiváló érdem illeti meg az említett iskolák vezérlő szaklapját, az általános elismerésre talált „Izr. Tanügyi Értesítő“-t.

Nagy örömmel ragadom meg ennél fogva a lap fennállása s így hazafias működése negyedszázados évfordulójának alkalmát arra, hogy a lapot s ennek érdemes szellemi vezetőségét bensőséggel üdvözöljem.

Budapest.

Dr. Axamethy Lajos.

*

Az „Izraelita Tanügyi Értesítő“ jubileuma nem egyszerű évforduló, hanem a magyar izraelita tanítói kar hazafiasságának élő bizonyága.

Budapest.

Molnár Viktor.

*

Ha 25 év a közügyek terén működöt arra jogosítja fel, hogy tisztelőinek elismerését elfogadhassa, akkor az Izr. Tanügyi Értesítő vezetői és munkásai bőven rászolgáltak arra, hogy provokálják a kritikát.

A zsidó tanítók sorsa 25 évvel ezelőtt bizony sok tekintetben még szánnandó volt, mert annak daczára, hogy jogaikat felekezeti és állami rendelkezések biztosították, a köztudatban sokszor teljesen igazságtalan és brutális felfogás dominált. A helyi hatóságok nemcsak díjtalan óratöbbletekkel terhelték tanítóikat, hanem azokkal szabadon, valljuk meg őszintén, cseléd módra akartak rendelkezni. A hivatalos apparátus esetről-esetre megtette ugyan kötelességét, de eredményt főleg azért érhetett el, mert a zsidó tanítók közlönye nemcsak a tanítók jogairól, hanem azok kötelességeiről is elismerést érdemlő buzgalommal elmélkedett. Sürgette a tanítók szakképzettségét s nem feledkezett meg a modern paedagógiai vívmányainak gyakorlati alkalmazásáról sem. Követelte a tanítók jogainak respektálását, de nem mellőzte azok kötelességeit sem. A jogtiprók elleni harcaiban pedig nem feledkezett meg arról a mérsékletről, mely a megtorlás mellett a hithűséget és hivatásszeretetet állította fel mint domináló eszközöket. Évről-évre emelkedett az Értesítő értékben és sikerben, évről-évre apadtak a zsidó tanítók gravámenjei és aligha csalódom, ha azt állítom, hogy joggal részt kérhet ebben a sikerben ünneplő lapunk. Adózzunk tehát elismeréssel a lelkes és okos munkatársaknak és kívánjuk szivünkben, hogy a jövő 25 év alatt végleg megszűnjenek a gravámenek és helyüket állandóan a jól megérdemelt elismerések méltatása foglalja el. Ugy legyen!

Budapest.

Verédy Károly

székes-föv. kir. tanfelügyelő.

*

Nem frázis, de „élő igazság,“ hogy „nyelvében él a nemzet.“ Ez igazság győzelmének bátor harczosa volt mindig az „Izraelita Tanügyi Értesítő,“ az „Országos Izraelita Tanítóegyesület“ hivatalos közlönye s huszonöt éves küzdelmes pályafutása alatt specziális érdekeinek védeése sohasem ütközött össze a hön szeretett édes haza iránt érzett szeretettel.

Az izraelita iskolák hivek maradtak az ősi hitben s a magyar szent korona iránti hódoló tiszteletben, érezvén, hogy a hitben gyökerező igaz valóság sohasem lehet a haza szeretetével ellentétben, hiszen minden ima közt — hangozzék el az bármelyik oltárnál — legszebb, legszentebb a hazáért égbeszálló ima s hazaárulás az, kinek ajka néma marad ezen imádságra.

Örömmel üdvözlöm épen ezért én is az „Izraelita Tanügyi Értesítő“ 25 éves pályafutását, mert tapasztalásból tudom, hogy működésével az izraelita iskolák magyarságára nézve mily üdvös hatású volt.

Budapest.

Tóth József

kir. tanácsos, Pest-Kis-Kunvármegye
kir. tanfelügyelője.

Valóban sok és paedagogiaailag is értékes munkára tekinthetnek Önök vissza.

Én azonban e 25 éves pályafutásuk arczatában a legszebb vonásnak azt tartom, hogy Önök hiven és kiváló szakértelemmel szolgálták ugyan az izr. tanügy által magát a confessiot, de sohasem a merev, elkülönítő *confessionalismust*.

Ezt tegyék ezután is.

És tegyék ezt annak daczára, ha magyar államiságunk és kulturális érdekeink kimondhatatlan kárára a *confessionalismus*nak épen most duzzadozó dagálya netalán magával akarná sodorni a hazai felekezetek tanügyét szolgáló organumokat is.

Budapest.

Gyertyánffy István.

*

Az az igazi műveltségen alapuló *szent szeretet*, mely a hazafias munkás életre készít, a mely megsemmisítheti közöttünk a *gyűlölködés gonosz szellemének* erejét, hatalmát, az a *szent szeretet*, mely a sokféle nemzetiség és vallásfelekezet által lakott országokat is hatalmas, egységes államokká varázsolhatja, uralkodjék közöttünk és bennünk Magyarország néptanítóiban és népnevelőiben mindenha, mert csak így lehet nemzetünk s annak szerény napszámosa megelégedett és boldog.

Budapest.

Péterfy Sándor.

*

A keresztyén műveltség épületét zsidó és görög oszlopsorok tartják s az újabb nemzeti kulturák csak a közös födél alatt fejlődhetnek tovább.

Önöknél a zsidó és magyar hagyományok összefonódnak; a magyar hazát annak az ősi költészetnek rajongásával szeretik, melyből az elnyomás idején mi protestánsok is oly sok vigasztalást szereztünk. Az önök éneke volt ajkunkon, mikor a patens-világban az erőszak fülébe énekeltük: Öröködbé, Uram! pogányok jöttek . . . vagy mikor így énekeltünk: Perelj, Uram! perlőimmal . . .

Ime a találkozások! . . . De a nevelés terén is közös a célunk, embert és magyart akarunk nevelni. Ezt a célt szolgálta az „Izr. Tanügyi Értesítő“ 25 év óta s e nemes törekvése miatt minden magyar elismerésére méltán számot tarthat.

Budapest.

Dr. Kiss Áron.

*

A zsoltáros király mondja egy helyen azt a szép szót: „a világ folyását a gyermekek lehelete kormányozza,“ mely szó másfél évezreddel Pestalozzi előtt sokkal nagyobb volt, mint ma lehetne. Ennek a felfogásnak következménye volt, hogy a zsidó iskolák és a zsidók műveltsége a középkorban átlag jóval magasabban állott, mint a keresztyéneké s hogy jelenleg is aránylag több zsidó szülő taníttatja gyermekét, mint a keresztyén. A legutóbbi pár száz év alatt azonban a zsidó felekezet nem haladott oly gyorsan, mint a többiek s itt-ott már hanyatlás is mutatkozott, mint pl. nálunk a zsidó hitközségi iskolák tanítói tekintélyét illetőleg. Az „Izr. Tanügyi Értesítő,“ a mennyire ismerem, mindenkor a haladás barátja volt s nagy érdeme van abban, hogy a magyar zsidók között a régi hitközségi talmud-iskolák helyébe a modern szellemi iskolák tekintélye megszilárdult és a tanítók nem páriák többé a hitközségben. Nagy érdem ez is felekezeti szempontból. De én nagyobbak tartom azt, hogy a lap mindig magyar szellemű volt. Mert nemzetünknek legnagyobb szerencsétlensége az oly álláspon, a mely felekezetek szerint akar

válaszfalat vonni magyar és magyar között. Mert hazugság az, hogy a magyar és zsidó ellentétek. Önök csak zsidó felekezetű magyarok, kik között egyeseknek az a hibájuk, hogy első sorban zsidóknak tartják magukat s csak azután magyaroknak. A dákoromán és pánszláv is így okoskodik, mint azok. Az „Izr. Tanügyi Értesítő“ nem tette ezt soha, ne is tegye. Addig éljen, míg hirdeti, hogy minden hazánkban élő zsidónak első sorban magyarnak kell lenni s csak azután és sohasem ellentétben ezzel legyen zsidó.

György Aladár.

*

Mindazon izraelita vallásu családok, melyeket eddig ismertem, kiváló gondot fordítottak és sokat áldoztak gyermekeik nevelésére.

Lelkem mélyéből óhajtom, hogy ezen szép és példás szokásukat nemesítse meg és tegye fenségessé az, hogy gyermekeik nevelését kizárólag azon magyar haza iránt való lángoló szeretet hassa át, a mely haza nekik édes otthont és minden polgárával egyenlő megbecsülhetlen értékű szabadságokat adott.

Ilyen módon az itt-ott még felmerülő ellenséges áramlatok, mozgalmak mindnyájunk örömeire rövid időn végleg el fognak enyészni, de bizony addig még sem fog teljesen zavartalanra válni az állapot, a míg igen sokan sem a magyart, sem a hébert, hanem egy harmadik és tőlünk merőben idegen nyelvet használnak maguk között nagy előszeretettel; a mi állandóan visszatetszést kelt.

Erősen hiszem azonban, hogy ezen most még sok kedvetlenségre alkalmas nyújtó helyzetnek is mihamarabb vége lesz és egy nyelven fogjuk zengeni drága hazánk dicsőítését.

Marosvásárhely.

Deák Lajos

királyi tanfelügyelő.

*

A mult tanulságai nyujtsanak erőt az új küzdelemhez, hogy az „Izraelita Tanügyi Értesítő“ a második 25 év megkezdésével az izraelita tanítókat saját hitfelekezetőkkel és az iskolaszékek vezetőivel szemben megillető jogok teljes élvezetébe juttathassa.

Győr.

Dellő-apáti Kuliszeky Ernő

győrmegeyi kir. tanfelügyelő.

*

Majd ha minden vármegyében, azaz: tankerületben *minden* tanítónak a kir. tanfelügyelő meghívására és az „iskolaközség“ költségén részt kell venni a megyei általános tanítógyűlésen; majd ha ki lesz hirdetve az a régi *elvi döntés*, hogy a helyi iskolai hatóság nem egyházi vagy felekezeti, hanem *polgári, politikai hivatal*; majd ha minden tanító *alkalmazási okmányát* közjegyzői hitelességű okmány gyanánt a kir. tanfelügyelő állítja ki s ha *executiva* is ruháztatik reája: akkor beszéljünk országos magyar *iskolai organizmusról!* Előbb ne!

Magyar-Óvár.

Rill József

kir. tanfelügyelő.

*

Sok izraelita iskolát ismerek és sok izr. tanítóval volt dolgom odalenn az alföldön és odafönn a legvadabb nemzetiségi vidéken, de mindenütt azt tapasztaltam, hogy az izr. iskolák és tanítók minden körülmények között — jó magyarok!

Eger.

Scossa Dezső

kir. tanfelügyelő.

*

„A példa vonz és indít!“ Ezt cselekszi 25 éven át az „Izr. Tanügyi Értesítő,“ adván követendő jó példát a népnevelés napszámosainak. Adja Isten, hogy fennen lobogó zászlajának bevonására sohasem legyen kényszerítve és igen sokáig legyen világító fáklyája a hazát újra elfoglalóknak.

Szegzárd.

Tihanyi Domokos
kir. tanfelügyelő.

*

Valamint a hadi erő, mely a hazát védi, harczoló eszközeinek és harci modorának sokfélesége mellett is csak egy cél felé törekszik, egymást gyámolitván és erősítvén: azonképen a különböző jellegű iskolák is közvetve ugyanegy cél tartanak szem előtt. Ez a cél: a vallásos és hazafias nevelés-oktatás. Ebben a pár szóban az iskola teljes programmja befoglaltatik.

Különbözők az eszközeink, de a célunk közös. Ezt a célt mindnyájan elérjük, ha nem egymás ellen, hanem egymás mellett haladunk.

Neveljünk vallásos és hazafias nemzedéket, s akkor a villongások boruja helyett a munkás béke verőfénye derül szeretett hazánkra.

Eger.

Kalovits Alajos
a „Népiskolai Tanügy“ f. szerkesztője.

*

Huszonöt év óta áll fenn az „Izr. Tanügyi Értesítő,“ mint az Országos Izr. Tanítóegyesületnek közlönye. E negyedszázad alatt derék munkát végzett. Összekötő kapocs volt a szerteszét lakó tanítók között, s mint a láncz összefüzi az egy érdekcsoportba tartozó tanügyi munkásokat, buzdító volt a nemes harczra, az emberi mivelődés, vallásosság s hazafiasság előmozdítására; biztos utmutató az érdekek labirintusában; tanácsadó barát a szükségben és segítő; vigasztaló a keserű bántódásokban; balzsam a megsértett tanítói szív sebeire; menedékhely a mindenfelől méltatlanul üldözöttek.

Tekintélyre emelte az izr. tanítói kart; szerzett állandósítást a napról-napra. időről-időre üldözött s állásából mesterségesen kiforgatott tanítónak. Magvető volt a szó nemes értelmében. Vetette, hintette a tudás, nevelésügy, a tanítói türelem magasztosan értékes magvait, melyek 25 éves működése alatt nem csak kikeltek, hanem terebélyes fává növekedtek.

A mily áldásos volt s messzekiható működése a multban, legyen az a jövőre fokozott mértékben. *Előre az oszthatatlan Egység nevében!*

Deés.

Kádár József
a „Tanügyi Tanácskozó“ szerk.

*

Az emberi gyarlóságra szeretek s tudok is mentséget találni. Csak kettő van, mit menthetetlennek tartok: a faj- s a vallásgyűlölet. Örömmel tölt el, de nem érdemem, hogy magyarnak s kálvinistának születtem. Bizonyára soknak fáj, de nem tehet róla, hogy nem annak születtem. Ráadásul még gunyoljuk és üldözzük is érte?! . . . Isten őrizzen. A magyar zsidóság sokat erő tagja a magyar nemzeti testnek. Sokat köszönhetünk neki közgazdasági és kulturális téren. Ezt, akárhogy fáj is egyeseknek, lehetetlen eltagadni, megczáfolni. Tovább megyek, sok magyar zsidót ismerek, kik megérdemlik, hogy sok sovínista magyarnak mintaképei legyenek, erős magyar nemzeti érzés s a magyar nemzeti művelődés terjesztése terén. Nem tagadom, igen szeretem az intelligens magyar zsidóságot, köztük kiválóképen azokat, kik a zsidóság szellemi előhaladásának bajnokai, mert a tapasztalás beigazolta, hogy a művelt magyar zsidó örömmel assimilálódik a magyar fajjal. És ez

mely higgadt gondolkozású, művelt magyar embernek nem óhajtása? Az „Izraelita Tanügyi Értesítő“ egy negyedszázad óta áll a magyar zsidóság magyar nemzeti irányú művelődésének szolgálatában. Sokszor megbámultam czéltudatos, okos munkáját. Most, hogy alkalmam van hozzá, leveszem előtte a kalapom és így kívánok neki igen hosszú életet merő önzésből, a magyar faj érdekében.

Beregszász.

Rhédei János

a „Beregmegyei Tanügy“ felelős szerkesztője.

*

Keret és kép. A mult emberöltő alatt elkészült a magyar népoktatás kerete, a kép megalkotása a legközelebbi emberöltő feladata. A mű sikere érdekében minden erőnkkel az iskola beléletének emelésére kell törekednünk.

Budapest.

Ember János.

*

Az összminisztériumok legutóbbi jelentésének alapján néhány statisztikai adattal kívánom megvilágítani, hogy az izraeliták hazánk kulturális életében, ami az iskolákat illeti, mily helyet foglalnak el. — Az 1890-iki népszámlálás adatai szerint Magyarországnak kerek számban $15\frac{1}{4}$ millió lakosából $4\cdot7\%$ az izraelita, $65\frac{1}{4}\%$ -a tud írni és olvasni. Az országos átlag csak $44\frac{1}{2}\%$, ezt tehát az izraeliták jóval felülmulják; nincs is egyetlenegy vallásfelekezeti sem, melynél oly kedvezően alakulna az írni és olvasni tudók száma. Ezen adat már eléggé igazolja, hogy az izraeliták mennyire látogatják az iskolákat, használják föl a közművelődési intézményeket. Egy pár részletező adat még szembeötlőbbé teszi ezt az örvendetes tényt. A tankötelesek közel 5% -a izraelita és ezeknek $82\frac{1}{2}\%$ -a jár az iskolába, az országos átlag csak $79\frac{1}{2}\%$. A tankötelesek nagyrésze, mint tudva van, elemi iskolai tanuló, kisebb rész a polgári és felső népiskolákat látogatja. Ép azért említett iskolafajok tanulói külön nincsenek kimutatva. A sz.-fővárosi polgári iskolákról azonban köztudomásu, hogy tanulóiknak legalább fele izraelita, sőt a 9 izraelita polgári iskola közül 2, és pedig az ország legnépesebbjei közül valók, a sz.-fővárosban vannak. De nemcsak ezen, főleg a modern életnek nevelő-oktató közép-foku iskolákat látogatják úgy a sz.-fővárosban, mint a vidéken. hanem a gymnasiumokat és reáliskolákat is, ezek tanulóinak közel egy negyedrészre izraelita; egy alreáliskolát is tartanak fönn Vágújhelyen 121 izraelita és 27 egyéb vallásu tanulóval. A szakiskoláknál sincs máskép. A tanár-, nevelő-, tornatanerőképzők, a posta- és távirda-, a vasuti tisztképző-, a hajóosztizti- és végül a felnőttek oktatására szervezett tanfolyamok hallgatóinak ötödrészre izraelita. A 37 felső kereskedelmi iskola tanulóinak meg épen a fele. a 21 női kereskedelmi tanfolyamnál is megközelítőleg ugyanezen arány, a keleti kereskedelmi akadémia hallgatóinak a harmada ugyancsak izraelita. Látjuk tehát, hogy ép azon szakiskolákat. tanfolyamokat keresik föl nagy előszere-ttel, tömegesebben, melyek rövidebb idő alatt és a közgazdasági pályán való boldoguláshoz vezetnek. De a magasabb szakiskolákon is szép számmal vannak képviselve. A jogászok közt 22% -kal szerepelnek, az orvostanhallgatóknál $44\frac{1}{3}\%$, a műegyetemi hallgatók (technikusok) közül 39% , bölcsészethallgató $12\frac{1}{4}\%$, gyógyszerész $19\frac{2}{5}\%$, vagyis a főiskolai hallgatók közel 26% -a izraelita. A művészeti iskolák látogatóinak is ötödét teszik ki.

Bár a statisztikai adatok megbízhatóságához sok szó fér, annyi mégis bizonyos, hogy az izraeliták hazánk kulturális életének buzgó harcosai. Nemcsak a tömegekről beszélő százalékok tanuskodnak erről, de nincs oly ága, oly magas foka szellemi életünknek, a hol igen tiszteletreméltó, jeles képviselőik ne volnának.

Hogy e szép eredmény elérésében a jubiláló Izraelita Tanügynek és igen tisztelt szerkesztőjének, kedves Barátomnak mennyi az érdeme, annak ki-mutatására a statisztika már igazán nem alkalmas. Ügybuzgó, szakavatott munkádon és elődeid fáradozása után ugyis áldás kélt, ennél tisztább, boldogítóbb jutalom ugy sincs.

Budapesten, 1900. évi október hó.

Volenszky Gyula
a Polgári Iskolai Közlöny
szerkesztője.

*

Ha van a világon nehéz szerepe valamely tanügyi lapnak, melynek feladata egy felekezeti népnevelőit egygyé, magyarrá, jellemessé és önére-tessé tenni, bizonyára az Izr. Tanügyi Értesítőé az; szerepét megoldotta; 25 éves multja fényesen bizonyítja, hogy ő e téren első a hasonlók között. Éljen, fejlődjön a nemzeti kultúra javára!

Eperjes.

Remény Lajos
a Magyar Kisdiednevelés és Népoktatás
szerkesztője.

*

A magyar nemzeti népnevelés egyik legfőbb célja az is, hogy egyéb tényezőknek kezet nyújtson a *nemzeti állam* kiépítéséhez. E céltól még messze vagyunk, ámbár ráléptünk már az oda vezető utra. Gyors léptekkel előrehaladni csak akkor fogunk, ha az építést a legelején, a fundamentumnál kezdjük. Majd ha minden népiskola mellett lesz kisdiedóvó s azok vezetése kivétel nélkül hazafias kézben lesz: akkor beszélhetünk csak igazán nemzeti népnevelésről, akkor lehetnek a magyar néptanítók a magyar nemzeti állam építésének igazi s legfőbb tényezői. Adja Isten, hogy az építés e magasztos munkája hazánk minden zugában mielőbb teljes erővel meginduljon s abban hazánk minden vallásfelekezete vállvetve s egyesült erővel közre-munkáljon.

Sopron.

Papp József
az „Evang. Népiskola“ szerkesztője.

*

A *lélek* ujságában szolgáljunk és nem a betü óságában. Róm. 7. 6. Az ujságíró fügefát ültet, mustármagot vet, de a legtöbbszor bógán-csot arat.

Győr.

Ujlaki Géza
„Tanügyi Értesítő“ szerkesztője.

*

Mikor iszonyodva látom az egyéni érdekeknek ama rettenetes hajhá-szását s a megélhetés czimén dühöngő ama „küzdelmet,“ mely mitsem tud a köznek javáról és ismerni sem akarja a becsületes életet: akkor remény-keve nézek arra a csaknem harminczezer emberre, akik hazánkban tanítói tisztet viselnek. Ha ez a harminczezer ember a köznek javát és a becsületes életet mindenek fölött állónak tartja s e szerint cselekszik: akkor ujjá és jobbá teremti a világot, nagygyá és boldoggá teszi ezt az édes, szép hazát... Tanítók, lelkesít-e még titeket a „népnevelés“ eszméje, avagy nem tudtok, nem akartok egyebek lenni — iskolamestereknél?

Budapest.

Peress Sándor
kép. igazgató, szerkesztő.

*

„A megvilágosítottak, értelmesek tündökleni fognak, mint az égboltozat fénye; és akik igazságra oktatnak sokakat, mint a csillagok örökkön-örökké.“ (Dániel próféta jövendölései XII. 3.) Ezek a kenetteljes szavak jutnak eszembe abból az okból, hogy az „Izr. Tanügyi Értesítő“ huszonötéves pályafutásának jubileumát ünnepli. A magyar népoktatás történelmének kimagasló, fényes fejezetét képezi az „Izr. Tanügyi Értesítő“ huszonötéves pályafutása és nem csak azért, mert kitartó, lelkes munkássággal a magyar népnevelés szent ügyét ő is segítette arra a magaslatra emelni, ahol az ma áll, hanem azért elsősorban, mert ez a tiszteletreméltó huszonötéves munkásság a *magyarországi izraelita iskolákat* alig egy negyedszázad lefolyása alatt, *magyar iskolákká* tette. Oktatott és világosított egyszerre. S míg a haladás fáklyáját lobogtatva, az izr. iskolák szellemi nivóját a kor kívánalmainak megfelelőleg az egész vonalon emelni segítette, addig mesteri kezekkel alakította át az iskolák s azok tanítóinak közszellemét magyarrá, vagyis olyanná, amilyennek lennie kell minden iskolának ebben a szép hazában.

A népnevelés ügyét szolgálni huszonöt éven át: már magában véve elismerést érdemlő cselekedet, de ha ehhez nemzeti irányu kulturmisszió is járul és pedig oly rajongó lelkesedéssel és ügyszeretettel végrehajtott kulturmisszió, mint a hogy ezt az „Izr. Tanügyi Értesítő“ tevő a lefolyt huszonöt év alatt: ünneplésre méltó. Ezért üdvözlöm, ezért ünneplem én az „Izr. Tanügyi Értesítő“-t huszonötéves jubileuma alkalmából.

Kolacskovszky János

a „Hevesmegyei Tanügy“ fel. szerk.

*

Értsük meg és becsüljük meg egymást! Bármely hitfelekezethez tartozunk is, közös oltár körül forgolódunk, egy célért küzdünk s a lelkesedés ugyanazon forrásából meritünk.

A magyar tanítóság nagy, hatalmas szellemi erőt képvisel ma már. De sikeresen csak akkor tud küzdeni, eredményt csak úgy mutathat fel, ha tagjait a mindenható szeretet fűzi egy láncszemmé. E feladat megoldása a tanügyi lapoknak egyik legszentebb irányelvét kell, hogy képezze. E cél szolgálatában lobogtassák Önök továbbra is huszonöt év viharában megedzett zászlójukat!

Debreczen.

Tassi Miklós

a „Tanítók Lapja“ fel. szerkesztője.

*

A zsidó iskolában fakad a zsidó életerejének egyik legbőségebb forrása. A zsinagóga, a zsidó családház s a zsidó község számára ez az iskola neveli a hiveket, kivált neki tudható be, hogy a „tóra nem ment feledékenységbe Izraelben.“ Azért nemcsak közmivelődésünk és magyarosodásunk, hanem kiváltképen zsidó felekezetünk szolgálatában dicső munkát végzett az „Iz. Tanügyi Értesítő.“ mely immár negyed század óta szakértelemmel és erélylyel párosult tapintattal képviseli zsidó tanügyünk és hazai zsidó tanítóságunk érdekeit. Tekintettel e végzett munkájára, valamint arra a nagyobbra és nehezebbre, mely — úgy sejtem — a jövőben vár rá, egész szívből kívánom: „jisár kóchechó!“

Dr. Kohn Sámuel.

*

„A tanítók a város őrei,“ mondja a talmud. Kik azonban a tanítók őrei? Az elmúlt korokban hasztalanul keressük őket. senki sem törődött a tanítók szellemi és anyagi jólétével. A lefolyt negyedszázadban egyik hű örök

a Tanügyi Értesítő volt, melynek jubileuma alkalmából multjához méltó sikereket kívánunk egyelőre a jövő negyedszázadban.

Budapest.

Dr. Blau Lajos

a „Magyar Zsidó Szemle“ szerk.

*

Midőn egyesületünk fennállása 25-ik évfordulóját ülte, 1892-ben, Ózer Zsigmond tisztelt barátom volt az Izr. Tanügyi Ért. szerkesztője. Akkor, július 5-én, ünnepi számot adott ki, egy terjedelmes füzetet, melyben egyéb érdekes közleményen kívül igen tartalmas titkári jelentés foglaltatott „az egyesület huszonöt évi működéséről.“ Midőn ezt most újra olvasom, néhány adata mintegy önkénytelenül csoportosul s jelentős képpé alakul lelki szemeim előtt. Azt látom, hogy a zsidó tanítóképző első igazgatója, Léderer Ábrahám, az egyesület alapítói közé tartozik s több ízben alelnöke volt; hogy Mendl és Stern tanárok szintén ily előkelő tisztségben szereztek az egyesület körül érdemeket, hogy Schwarcz tanár huzamosb ideig a pénzügyeket kezelte, hogy Ózer Zsigmond ellenőr, pénztáros és elnök volt, de sőt, hogy Deutsch Henrik és Füredi Ignác, kik semminemű társulati együttműködésnek nem voltak barátai, a tanítók egyesületében igenis szerepeltek. A praeparandia újabb tanári nemzedéke is egytől-egyig részt kért az egyesület munkájából; ott ült az elnökségen, vagy a választmányban, vagy valamelyik bizottságban: gyűlésezett, ellenőrzött, bírált, cikket írt — a mint a szükség kívánta vagy a viszonyok engedték. Szóval, valamint a képzőben a leendő tanítóknak, azonképen az egyesületben a kész tanítóknak e tanári kar mindenkor rendelkezésére állott érdeklődésével, idejével, tudásával.

Jól tudom, kötelesség teljesítésével nincs mit eldicsekedni. Nem is azért emlitem e köztudomásu tényeket. Hanem, hogy abbéli óhajtásomat fűzzem hozzájuk: hogy a zsidó tanítóképző és a zsidó tanítóegylet soha meg ne tagadják az összetartozandóság és közösség érzetét; s hogy az Izr. Tanügyi Értesítő, mely 25 év óta annyi nemes eszméért hevült s annyi nemes célért küzdött, soha ne engedje ez érzetet elhomályosulni. Mind a ketten hasznát fogjuk látni.

Budapest.

Bánóczy József.

*

Tartsuk fel áldozatok árán is felekezetünk iskoláit, ha a zsidóság fentartására és védelmére nemzedéket akarunk nevelni.

Baján.

Dr. Bruck Samu

a bajai izr. iskolaszék elnöke.

*

Hitrokoni és hazafias lelkesedéssel ragadtam meg a szép alkalmat, hogy az őszinte elismerés hálás érzetével üdvözöljem az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ összes derék, a zsidó vallás és a magyar nemzeti gyermeknevelés és oktatásnak szent munkáját oly buzgón teljesítő tagjait akkor, midőn ők hivatalos közlönyük megjelenésének 25-ik évfordulóját megünneplik. Mert ezen „Közlöny“ szelleme is volt, meg lesz — Adónai segítségével — *megmentő őrzője* a magyar Izrael felekezeti iskolájának, melyet én a zsidó hitközségek jövőjét biztosító, éltető és virágzatra keltő *lelkének* tartok, különösen azóta, mióta — fájdalom — a zsidó család megszűnt lenni a mi szent, tiszta vallásunk ápoló szentélye.

Fogadják a magyar zsidó tanítók, kiknek lelkes hive vagyok, nagyra-becsülésem kifejezését.

Arad.

Dr. Rosenberg Sándor
aradi főrabbi.

A ki figyelemmel kíséri azon terebélyes diszes koronát, mely Izrael tudományának életfagyökeréből táplálkozva, ifjuságunknak a valláserkölc és honszeretet annyi éltető nemes gyümölcsét nyújtja: büszke örömezzéssel csatlakozik azon szellemi napszámosokhoz, kik ma 25 éves fennállásának emlékövét állítják fel amaz „Értesítőnek,” mely erkölcsi hatalmuk, művelődésük, összetartásuk, erősbödésük legéltetőbb lelkét, legbuzgóbb előharczosát képezte!

Tudományt terjesztett, vallásosságra nevelt, tehát az ész, a sziv kiapadhatlan rejtekeiből meritett kincseket szórt szét e lap, és a hol a mult ily dicső, ott a jövő sikere kétségenfelüli! Csak azt kívánom, hogy az „Értesítő” mindenkor méltó maradjon azon magasztos ügghöz, a melyről — és azon nélkülözhetetlen munkásokhoz, a kikhez szavát intézi!

Adja az Ég, hogy a legközelebbi 25 év mulva e lapot az erkölcsi diadalok után az anyagi sikerek győzelmi mezején is üdvözölhessük!

Mohácson.

Dr. Flesch Ármin
rabbi.

*

A jeruzsálemi talmud (Péa 21. és Sekálim 41.) elbeszéli két tudós — névleg R. Chama b. Chanine és R. Hosája — egymással folytatott párbeszédét. A két rabbi Lydda terein sétált és R. Chama b. Chanine, ki e város lakója volt, vendégének megmutatta a város zsinagógáját. Egyben eldicsekedett szépségével és diszével. A vendég nem igen látszott lelkesedni és örömháng helyett panaszt hallattak ajkai: „Be sok lelket temettek e csarnokokba! Hát senki sem volt, a kit ezen a pénzen taníttatni lehetett volna?” Ugyancsak Sekálim 49b.-ben találjuk a következő történetet: R. Abino, a tiberiási templom oszlopcsarnokához fényes kapukat csináltatott. Egy alkalommal meglátogatja barátja R. Mario és a háziur dicsekedve vallásos érületével, megmutatja vendégének a kapukat. A vendég hidegen marad. A helyett, hogy elragadtatásának kifejezést adna, Hoséa profétának egyik versét idézte (8:14) „*Izrael elfelejtette alkotóját és templomokat épített.* Hát nincs senki, a kit tanítani lehetett volna az ide befektetett pénzen?”

Ez elbeszélések jutottak eszembe, midőn szerkesztő ur fölszólított, irjak egynéhány sort az emlékszamba. Változtak az idők! Valamikor — régen volt, 25 évvel ezelőtt — csak iskolák után epedt lelkünk. Ma? Gyönyörűek templomaink, kapuik tárva-nyitva a bámuló szemnek, de iskoláinkat sorban bezárjuk. Kit hijjunk vendégnek, hogy bennünket is figyelmeztessenek arra, hogy Izraelt nem a templomai teszik Isten népévé, hanem iskolái?

B.-Topolya.

Goldfahn
rabbi.

*

Három könny hull alá a földre Isten szeméből, mondja Rabbi Eleazar (Chagiga 5.). Egyik az első szentély elpusztulásáért, a másik a második szentély rombadőlteért; a harmadik könnyet bizonyára akkor ejti Izrael Őre, midőn egy felekezti iskolánk bezáródik.

Losoncz.

Dr. Vajda Béla
rabbi.

*

Tanítsátok a gyermekeket imádkozni! Imádkozzék az ártatlanság a bünösökért! A gyermek lelke édes boldogságot lel az imádságban. Magasztos és megható, mikor leszáll a csendes este, a göndörfürtü angyalkák imája! Mi szépen mondja a mély érzésű Hugo Victor egyik dalában: Mint kis madár, feje szárnya alá dugva édesen pihen, ugy a gyermek lelke imába merülten.“ — Tanítsátok meg a gyermekeket imádkozni!

Lugos.

Dr. Handler Simon
rabbi.

*

Helyzetváltozás. „Huszonöt év előtt a zsidó *tanító* ekzisztenciája volt megtámadva, ma huszonöt év után a zsidó *iskola* ekzisztenciáját látjuk veszélyeztetve“ írja e b. lapok igen tisztelt szerkesztője.

Legyen szabad e nézet második, fájdalom, aktuális részére reflektálva, okát keresni, hogy miért forog veszélyben a zsidó iskolák léte.

Nem hosszú értekezést, hanem csak egy történetet akarok erről elmondani.

Tavaly tavasszal az Orsz. Izr. Tanító-egyesület pécsvidéki körétől azon megtisztelő fölszólítást kaptam, hogy a kör gyűlésén tartsak felolvasást a zsidó népiskolák egységes hittantervéről, különös tekintettel a Dunántúli Rabbiegyesület hittantervére, melyhez aztán a lapok hozzászólásai fognak fűződni. Ez utóbbi körülmény különös kedvet adott e felolvasáshoz, mert sokat vártam a különféle fajú zsidó népiskolák egybegyűlt tanítóinak tapasztalaton alapuló megjegyzéseitől. Fölolvasásom kezdetén külön föl is kértem őket erre. És mi volt az eredmény? A tanító urak alig szóltak e tárgyhöz, csak néhányan más uton és más szavakkal, de azt ajánlották, és sokan meghelyeselték, hogy a hitoktatás tulajdonképen a papság dolga és legjobb lenne, ha a rabbik maguk vennék át az egész hitoktatást.

Itt van a dolog bibéje: a mai zsidó iskolák tanítóinak egy része közönyös az iskola felekezeti ügyei iránt. A zsidó népiskola kezd felekezeti jellegeből kivetközni és ezzel együtt meg is szünni, mert a felekezeti iskolának egyes-egyedül az intenzivebb vallás-erkölcsi nevelés és tanítás ad létjogosultságot.

A jó pap nem több, mint jó tanító; a jó tanító se legyen kevesebb, mint igaz papja az ő kis gyülekezetének.

Ha a zsidó iskola felekezeti szempontból úgy teljesíti feladatát, mint külömben, úgy léte biztosítva van.

Egy negyed század előtt a zsidó *iskola* javította és biztosította a zsidó tanító existenciáját; ma 25 év után a zsidó *tanítók* biztosítják a zsidó iskolák jövőjét.

Dr. Lóvy Ferencz
nagyatádi rabbi.

*

„*Hizóharu bivné anijim seméhem téczé Tauró.*“ Vigyázzatok a szegények gyermekeire! Karoljátok föl, gyámolítsátok őket, mert leginkább ők terjesztik a vallás igéit. Ez volt Izrael eive ősidők óta. Már őseink is tapasztalták a régmúlt időkben, hogy a szegénysorsuak, a kiket józan gondolkozással áldott meg az Isten, sokkal több gondot fordítanak és nagyobb fáradságot szentelnek a vallástudomány művelésére, mint a jómóduak. Ime az üdvösséghez vezető ut — így hangzik bölcseink tanácsa: Száraz kenyeret egyél, de csak sóba mártva; tiszta vizet igyál, de csak mértékletesen; aludjál a puszta földön, szenvedj szükséget és a Tórával foglalkozzál. (Áboth 6., 4.) Azért iparkodtak a mi őseink iskolát építeni a szegény szükölködők számára, hogy legalább a lelki nyomoruságtól megmentsek őket. Ő előttük az iskola előbbre való volt még a templomnál is. Az oly község, amely zilált pénzügyi viszonyainál fogva nem fordíthatott nagyobb összeget iskolaépítésre és tanítójavalmazásra, úgy segített magán, hogy a templomot iskolahelyiséggé alakította és tanítóul a papot vagy kántort alkalmazta, a kinek első és legszentebb kötelessége volt a szegény tanulókat díjtalanul tanítani.

„*Máalin bekaudes veén mauridin.*“ Szent helyet szentebbé változtatni szabad, de megfordítva nem — ez volt a régi bölcsek véleménye, de a mai bölcsek ép az ellenkezőjét cselekszik. Az iskolát lerombolják és helyette templomot építenek; nagyszabásu, orgonás templomot; a tanítót pedig egyszerűen szélnek eresztik és helyette kántort választanak, zeneileg képzett,

jóhangú kántort. Minek nyomorgassuk a zsengekoru gyermeket már az elemi iskolában héber ábéczével? Minek bibelődjük az ifjuság héber imádság olvasásával? — így okoskodnak a mai bölcsek. Minek rontsa szemét azokkal a czikornyás, alul-fölül pontozott hieroglifákkal? Tökéletesen elegendő, ha a kántor kiszemel közülök egyet-kettőt és megtanítja a hangjegyek olvasására, hogy a magyar betűkkel átírt héber szöveget kotta szerint énekelhessék, orgonakisérettel. Hogy tudják-e az értelmét annak az imádságnak, amit énekelnek, az mellékes dolog; csak arra kell ügyelniök, hogy a taktust el ne téveszszék, hogy a zenei összhang csorbát ne szenvedjen.

A hajdankorban, amidőn ellenségeink földulták a jeruzsálemi szent helyet, megszűnt az áldozat és helyébe lépett az imádság, de a jelenkorban, amidőn tulajdon testvéreink rombolni kezdik az iskolát is, vallásunknak eme legszentebb templomát, még az áldozatpótló imádság is megszűnik vagy legalább kivetkőzik ősi jellegéből és helyébe lép — az orgona. Minek is tanítana az iskola imádságra, mikor az orgonának harsányan bugó dübörgése pótolja az imádságot? avagy kell-e az ájtatosság fokozására hathatósabb eszköz, mint az orgona, melynek billentyűi változatos hangokkal fejezik ki a vallásos szívnek érzelmeit! — így beszélnek a „műkedvelő“ emberek, akik csak azért járnak templomba, hogy a hangversenyt meghallgassák. És mert a templomot csupán szórakozó helynek tekintik, nem csoda, ha a templom egymaga kimeríti a községnek összes jövedelmi forrásait. És ha kérdőre vonjuk e műkedvelőket az iskola föloszlatása miatt, rögtön kész a válasz: „Hja, a templom kiadásait is alig győzzük! Csak nem teremthetünk pénzt a föld alól, hogy még az iskolát is föntartsuk. Nagyobbrészt csak szegény szülők járatják gyermekeiket a mi iskolánkba, a szegény szülők pedig nem fizethetnek évenként 20—25 frt tandíjat. Miből földözük tehát az iskola kiadásait?“

Pedig épen azért kell — a legnagyobb áldozatok árán is — fejleszteni és szaporítani a zsidó iskolákat, mert jobbadán *szegény* szülők gyermekei látogatják. „*Hizóharu bivné anijim seméhem téczé Tauró!*“ Ez legyen Izraelnek vezérelve a jelenkorban is, úgy mint a régmúlt időkben volt. Mi marad a szegénynek, ha elraboljuk tőle még azt a drága kincset is, melyet az iskola nyújthat, a vallásos szellemtől áthatott zsidó iskola.

„Mert a szegénynek drága kincs a hit,
Túrni és remélni megtanít.
S néki, mig a sir rá nem lehel,
Mindig túrni és remélni kell.“

Szolnok.

Dr. Heves Kornél
rabbi.

*

Két évtized óta csendes bámulója vagyok az „*Országos Izr. Tanító-Egyesület*“ működésének, „titkon kísérve lépteit s mindegyre hiven,“ az irigységtől ment csodálat egy nemével szemlélve az erők tömörülését, a tanítói karnak fellendülését, anyagi helyzetének, bár szerény méretű, de fokozatos javulását, tekintélyének, szellemi és erkölcsi színvonalának folytonos emelkedését.

A nagyközönség nem tudja, ki végezte ezt a titáni munkát?

Én tudom!

Ott rejlett az emelyű az Önök szerkesztőségi irodájában. Az *Izr. Tanügyi Értesítő* volt 25 év óta a tévelygők utmutatója, a csüggedők biztatója, a félénkek bátorítója, a megtámadottak védelmezője, az üldözöttek tanácsadója, az öntudat ébresztője, a jog, törvény és igazság hirdetője, a *kis Dávid*, ki a törvény parittyájával gyakran halántékon találta a Goliáthok pökhendiségét, diadalt szerezve a lenézettnek, győzelmet az elnyomottnak. De mig jobbában a sujtó fegyver suhogott, *balján Dávid könyörületos szíve*

dobogott az ügyefogyott kartársak s azoknak özvegyei és árvái iránt. Becses lapjuk *remekelt a gyűjtésben*. Gyűjtötte a filléreket az arra szorultaknak és gyűjtötte, egyesítette a szétforgácsolt erőket, míg hatalmas, impozáns és tiszteletet parancsoló testületté tömörítette.

Titkon kísértem lépteiket és gyakran titkon felsóhajtottam, amit most nyíltan kimondok: Vajha a magyar zsidó papok eltanulnák a magyar zsidó tanítóktól az erőgyűjtés, az egyesülés művészetét.

És vajha zsidó hitéletünk e két legfontosabb tényezője, a rabbik és tanítók, egyesült erővel, vállvetve mozdítanak elő a *zsidó vallásos érzést és vallásos életet a hivek körében, mert csak ez biztosíthatja a létében veszélyeztetett zsidó iskola további virágzását*.

Fogaras.

Dr. Jordán Sándor
rabbi.

*

A zsidó népiskola nekünk zsidóknak nem csupán az elemi kiképzetés egyik forrása, hanem ennél sokkal több: hitéletünk egyik oszlopa, fenmaradásunk egyik fellegvára, zsidó tudásunk melegágya, felekezeti összetartozásunk egyik emlékköve. A ki érte küzd, Istennek tetsző dolgot művel, áldására méltóvá lett.

Kaposvár.

Dr. Herzog Manó
kaposvári ker. főrabbi.

*

A zsidó iskola felekezetünk jövőjének életeleme; kopott szólammal ne nevezzük sem a felekezet diszének, sem büszkeségének; az élethez szükséges levegő nem külsőség, nem czifraság — nélküle halálnak némasága lenne a földön. Ha a felekezetnek nincsen szentélye, amelyben zsidóvá nevelik a serdülő nemzedéket: rövidesen bezárul a szentélynek ajtaja, amelyben a felnőttek áldoznának Izrael szellemének.

Inkább mint valaha kell erősíteni a zsidó iskolákat. A hol inog alatta a talaj: támogassuk falait! Ahol nincsen: varázserővel is életbe kell hívni! Lelkes és zsidó tanítókra van szükségünk; mert ha bennük nincsen zsidó szív és zsidó lélek, az iskola háza csak falakból áll, amelyekben nincsen szellem; az olyan ház lerombolásra vár!

Uj generációt kell nevelni a zsidóság számára — mert Istenemre! felekezetünk szívéen a közönynek jégkérge mindegyre szilárdabb lett és ijesztenően fagyos.

Huszonötéves örömnepén szivemből üdvözlöm az „Izr. Tanügyi Értesítőt,” a zsidóság legszentebb eszméinek zászlaját. Győzelmet, diadalt aratott sok csatában. Méltó az ünneplésre. Áldás, siker, üdvösség szegődjék további utján működéséhez elmaradhatatlan kísérő társul!

Veszprém.

Dr. Kiss Arnold
veszpr. főrabbi.

*

Nem az egyes ünnepel ma, midőn nemzeti dicsőségünk magasztos épületének, ezer éves magyar hazánknak hozott hazafias, önzetlen szolgálatokról számol be az „Izraelita Tanügyi Értesítő” küzdelmekben is dicsőséges pályafutásának 25 éves fordulóján, hanem az egész magyar zsidóság, melynek iskolái: a vallás és tudomány templomai. Borongó kegyelettel virrasztok az úttörők emléke fölött és áldom azokat, kik évtizedek áldásos munkájában a „nemzet napszamosai.” A sátrak ünnepe maradjon nem múltó jelképe Országos Izraelita Tanító-Egyesületünknek a béke és testvériszeretet szellemének terjesztésében.

Nyiregyházán.

Dr. Kelemen Adolf
rabbi, isk. igazgató.

25 év sok idő egy ember életében, de csak arasznyi idő egy testület életében. Ha azonban egy testület organuma annyit művel ez alatt az idő alatt a magyarság, a kultúra és a tanítóóság érdekében, mint az „Országos Izr. Értesítő,” akkor mint a katonának a háborus évek, a 25 év kétszeresen számít, az pedig már egy fél század.

Budapest.

Lád Károly

VII. ker. polg. isk. igazgató,
az orsz. polg. isk. egyesület elnöke.

*

Akarjuk a jót, *szeressük* az igazat, *teljesítsük* türelemmel és kitartással a reánk háritott kötelességeket: a siker mindenkor bizonyos!

Arad.

Neuman-Fürst Mária.

*

I. „Három dolgon alapszik az emberi társadalom A *Thorán* (műveltségen), az *istentiszteleten* (vallásosságon) és a *jótekonyságon*“ (emberszereteten);“ ezt mondta 2000 évvel ezelőtt Simon, az igazságos, a nagy gyülekezet egyik legkiválóbb tagja.

II. „Egy városnak, hol nincsen iskola, tönkre kell mennie.“

„Addig, míg az ártatlan gyermekek rózsás ajkai az iskolában ismétlik a törvény szavát, Izraelnek nem kell félnie.“

III. Az „Izr. Tanügyi Értesítő“ szerkesztője lapunk 25 éves jubileumának ünneplésére kibocsátott felszólításában a következő komoly intőszavát hirdeti:

„A zsidó iskolák zömének helyzete igen kétséges!“

Ezen ünnepélyes alkalomból indítva érzem magamat egy szent reménynek, egy őszinte szerény tanácsnak és egy szívből jövő kívánatnak kifejezést adni:

1. *Reményilem*, hogy a magyarországi zsidók Rabbi Simon igaz szavait szem előtt fogják tartani és e szerint is fognak cselekedni.

2. *Tanácslom*, hogy a zsidó községek iskolabarátai, a rabbik és a tanítók, bölcseink igaz intő szavait megszíveljék és a zsidóság sok ezeréves fényes multja által buzdítva, szent kötelességüknek tartásuk, hogy a zsidó-magyar iskolák fentartására és iskolai alapok életbeléptetésére egymással nemes versenyre keljenek és

3. kívánom, hogy a szerkesztő ur a jövőre vonatkozó aggodalma nem csak a mi lapunk olvasóira. hanem minden magyarországi zsidóra nemesítő és buzdító hatást gyakoroljon és hogy a gondviselés neki még sok, igen sok éven át egészséget, szellemi erőt és erkölcsi bátorságot adjon, hogy a zsidó tanítóóság, valamint a mi egyesületünk anyagi, szellemi és erkölcsi jólétét és a zsidó iskolák gyarapodását és felvirágzását előmozdítani áldást hozólag működhessek.

Léderer Á.

*

Tempora mutantur et nos — non mutamur. Abból az alkalomból, hogy országos izraelita tanítóegyesületünk közlönye a legközelebbi napokban első száma megjelenésének 25-ik évfordulóját megünnepelni készül, a lap tisztelt szerkesztője körlevélben többek közt csekélységemet is szives volt felszólítani, hogy néhány sorral az emlékszám tartalmához szintén hozzájáruljak.

Szivesen megteszem. És ha az, a mit elmondandó vagyok, nem is ujdонат-ujakat találna tartalmazni, mégis azt hiszem, hogy hazánk zsidó tan- és

nevelésügyének első sorban régibb, de talán újabb bajnokait is némikép érdekelni fogja.

Egy alkalommal — szomorú időt, a tiszta-eszlári évet, éltük akkor — „Értesítőnk“ hasábjain amellett szólaltam fel, hogy hazánk izraelita tanítósa, anélkül, hogy a szerénységtelenség vádjától tartania kellene, Isten és ember előtt fennhangon hivatkozzék azon érdemeire, melyeket ezen nemzeteket fenntartó, országos ügynek hazafias irányban való fejlesztése körül szerzett és melyeket minden józan gondolkozású és ítéletre képes tényezője e hazának készséggel elismer.

Sajátságos, a közgyűlés, a maga egészében, mint tudom, ezt helyesnek is ismerte el, de egyes hangok elleneztek, mintegy attól tartván, hogy hivalkodásnak fogják tekinteni és másokat meg talán bántani; holott az egész nem akart egyéb lenni, mint szerény figyelmeztetés arra, hogy az a felekezet, a mely ilyen módon kivette részét a nemzeti ügy istápolásában, mégis csak „kiméletesebb“ elbánást érdemel, mint a minőben akkor részesíteni egynek-melyek jónak látták.

A dolog elmaradt.

Nemsokára azután e közgyűlés vezető férfiai és köztük épen azok, kik az általam indítványozott nyilatkozatot, mondjuk: túlzott óvatosságból, elleneztek, napilapokban sajnálkoztak a felett, hogy a dolog elmaradt és a felvetett eszmét maguk propagálták . .

A tanítósa összességével minden időben így voltunk és így vagyunk még mai napig is. Finom érzékkel bír mindaz iránt, a mi bármely reá bízott ügynek, ha azonnal nem is, de a közel jövőben mindenesetre előnyére válik. Ezt tapasztalhattuk a tanítók nagygyűlésein, nemcsak hazánkban, hanem más államokban is, az utolsó évtizedek alatt. Nagyokat készültek határozatba venni, de mindig találkoztak egyes tagok, vagy egyes helyi tantestületek, a melyek egynek-másnak elfogadását minden módon „agyonérvelték.“

S mit látunk? Mindaz, a mitől a gyűlések 40 év óta a tan- és nevelésügy egyik-másik ágának előbbvitelét bizton remélték, az azóta egytől-egyig törvénnyé vált.

A német tanférfiaknak csak nemrég Kölnben tartott nagygyűlése ugyanilyen jelenségeket mutatott. Napokig folyt vita a körül, hogy a kézügyességre való tanítás behozassék-e kötelezőleg a népiskolába. A gyülekezet zöme, ha nem is szóval, de magatartásával igent mondott, egyes tantestületek ettől, mint valami szerencsétlenségtől, óva intettek. Egy jónévű berlini tanító előáll egy indítvánnyal, melylyel azt akarja elérni, hogy az elemi iskolákat előkészítő osztálylyal lássák el. Ettől várja a népiskola biztos boldogulását. Csak habozva szólnak hozzá többen; ha nem is károsnak, de feleslegesnek tartják, holott nálunk, mutathatnék 25—30 év előtről való órarendeket, fennállottak és csak *német* kartársaink unszolására oszlattuk fel.

Eljön tehát az ideje, biztos vagyok benne, hogy nemsokára úgy a slőjd, mint az előkészítő osztályok és még sok másnak hasznos voltát épen ellenzői fogják a legmelegebben propagálni. Az emberek ősidőktől fogva azzal a hajlammal bírtak, hogy azt, a mi véletlenül, nem egyenesen ő tőlük indult ki, legalább egyelőre, hathatósánál hathatósabb „érveket“ keresve, feltartóztassák, míg az idők multával az eszméket „apai“ szeretettel adoptálták és saját édes gyermekük szerint legmelegebb istápolásukban részesítették.

De azért hagyján! Szellemi tusa ez, mely megtermi gyümölcsét, noha nem mindig a-tól z-ig ment is az alfabet sorrendje, hanem néha z-től a-ig!

Budapesten.

Halász Nátán

el. és polg. leányiskolai gazgató.

*

„Roshasanakor megiratik és jomkippurkor megpecsételtetik,“ imígyen mondja egyik imádságunk. Természetes, hogy ez nem mi reánk vonatkozik, kiknek az esztendő e szent napjain ilyféle cselekedet meg vagyontiltva, hanem az Egek Urára, ki mint a világ bírása, az év végén cselekedetünk felett ítél, kinek-kinek érdeme szerint szabván meg élte utját.

A véletlen úgy hozza magával, hogy éppen most, ujév előtt szólit fel minket az Értesítő tisztelt szerkesztője, hogy küldjünk be néhány sort, amely hű képét adja közlönyünk pedagogiai és tudományos sikereinek, amelyre a 25 éves Értesítő jóleső megnyugvással tekinthet vissza.

Mint hogy a disz-szám a nagy ünnepek közben jelenik meg, könnyen megeshetik, hogy e czikkeket írott tanuságainak tekintik az egylet és vezetői működésének és hogy róluk következtetnek majd az egyes írók tehetségére, szóval: hogy a szerzők felett való ítélet és döntés alapjául szolgálnak majd, miként az Úr sorskönyvében levő feljegyzések.

De mig ott a Mindenható keze, itt a mi gyarló kezünk végzi az irást. Irásaink pedig telve vannak hibákkal és tévedésekkel, az ember kezeművének sajátosságaival. És azért bizony róluk sem az egylet, sem az Értesítő tevékenységére következtetni nem igen lehet majd.

Czikkeink körülbelül olyanok, mint az ülésekről felvett jegyzőkönyvek. Rendszerint nem adják teljesen hű képét a lefolyt ülésnek. Sok el nem mondott beszéd, nem egy sokatmondó vállvonogatás, vagy fejcsóválás hiányzik belőlük. Az üléseken nem adatik elő minden szépen csiszolt beszédben és sokan vannak, akik többre becsülik a hallgatás aranyát a beszéd ezüstjénél. Amint tehát szükséges a sorok közti olvasás tudománya, azonkép a gondolatolvasás nélkülözhetetlen. A mi czikkeinkben is nem egy oly adat maradhatott megiratlanul, amely az Értesítő 25 éves fennállásáról megirandó lett volna és így azokból alig lehetne hazánk egész zsidó tanítóságáról helyes vélelmenyt alkotni.

A tisztelt szerkesztő ur ugyan fölemliti — és mi örvendve fogadjuk — hogy az Értesítő hazánk izr. tanítóságát egy nagy családdá egyesítette, de mégis körültekintve „sokakat látunk, akik nincsenek itt“ és fájóan érint benünket az, hogy kartársaink közül ez is, az is távol áll egyletünk tevékenységétől. Reméljük azonban, hogy az új negyedszázad meghozza majd a hiányzó erők csatlakozását is.

Régi szokáshoz hiven így üdvözöljük kedveseinket ujév napján: „Legyen számodra Istentől boldog új esztendő feljegyezve és megpecsételve!“

Az Értesítő jelen száma új negyedszázadot kezd meg, egyben pedig új évszázadba is lép. Ezért időszerűnek tartom a fenti üdvözletet egyletünkre, annak vezetőire és tagjaira, valamint az Értesítőre is imígy kiterjeszteni:

Legyen nekik az új saeculumban egy boldog új negyedszázad Istentől megírva és megpecsételve!

Budapest.

Mendl Lajos
képezdei tanár.

*

Sem tudás, sem tapasztalás nem pótolja a tanítónál az iskolában való szorgalmat.

Budapest.

Ózer Zsigmond
kép. gyak. isk. tanár.

*

Elekezeti, nemzeti és társadalmi kötelezettségeinket kellő harmóniába hozni, egymással összeegyeztetni, a netán mutatkozó ellentétet kiegyenliteni, korunk erkölcsi felfogásának alapot vetni, szent hagyományaink legjelesebb elemeinek közlése által: a modern zsidó-iskola legszentebb hivatása.

Öntudattal és önérzettel bíró erős tanügyi közvéleményt teremteni, iskolaügyünk szükségszerű és ellenállhatatlan fejlődési proccesszusát kellő mederbe terelni, országos egyesületünk egyik legfontosabb feladata.

A testvériség zászlaja alá egyesíteni a szétszórt tanügyi erőket, számukra az őket megillető szellemi, anyagi és erkölcsi megbecsülést és méltánylást kellő időben és megfelelő eszközökkel kivívni: egyesületünk vezetőségének legegységesebb kötelessége.

Támogatni a gyöngét, bátorítani a csüggedőt, buzdítani a lankadót, felemelni és ápolni az élet harcában kidült sebesülteket, gyámolítani a beteget, árvát és özvegyet, szembeállni a dölyffel, butasággal és előítéllettel és mindezekhez megszerezni a szükséges anyagi és erkölcsi eszközöket: tanügyi vezérferfiaink legnehezebb, de legnemesebb munkaköre.

Iskoláink nevelés-oktatás szolgálatában álló megfelelő eszközök teremtése és terjesztése: egyesületünk keletkezése óta édes mindnyájunk legkiválóbb gondja.

Bírálni a multban végzett munkát, irányt szabni a jövőben végzendő feladatoknak, szellemi kapocs által egygyé fűzni a szétszórt tanügyi elemeket: tanügyi sajtónk negyedszázados programja.

Hogy mennyiben feleltünk meg hivatásunknak? Tanulmányozzátok a magyar-zsidó iskola százéves történetét, tekintsetek vissza egyesületünk 34 éves multjára, lapozzátok át kiadványainkat, revidiáljátok segélyezésről szóló hivatalos aktáinkat, kísérvétek figyelemmel közgyűléseinket, olvassátok el „Értesítőnk” huszonöt kötetét és meg fogtok győződni arról, hogy a zsidó tanító-ság legjobb lelkiismerettel elmondhatja magáról: teljesítettem hivatásomat!

Ez nem érdem, hanem kötelesség, de nem is mese, hanem historiai tény.

Budapest.

Csukási Fülöp.

*

Montecuccoli szerint minden háboruhoz három dolog kell: *Pénz, Pénz* és ismét *Pénz*. Azért irom a Pénzt nagy kezdőbetűvel, mert a hadvezérnek igaza van; a *Pénz* a leghatalmasabb főnév, még pedig tulajdonnév. Mi is háborut folytatunk, igaz, hogy békés háborut, — melyben hála isten nem folyik vér — de mégis háboru az; a világosság harcza a sötétség, a tudás harcza a tudatlanság ellen. Iparkodjunk tehát, hogy minél több Pénzre tegyen szert egyesületünk a köz javára. Ne legyen e főnév kasszáunkban *elvont* fogalom, hanem *összerű* (sic!) konkret tulajdon-főnév.

Budapest.

Györi Adolf
pénztárnok.

*

E lapoknak tudható be, hogy a zsidó tanító-ság a társadalom tisztelt tényezőjévé vált és hogy hazafias működése még felsőbb helyeken is elismerésre talált.

E lapok buzdították a tanító-ságnak jeleseit, hogy irodalmi munkásságot fejtsen ki, s e lapoknak köszönhető, hogy felekezeti tanügyünk fontos kérdéseit megvitathattuk. Bizony sokan az itt megjelent cikkek folytán szánták rá magukat, hogy önálló munkával is gazdagítsák tanügyi irodalmunkat.

Oroszlánrésze volt továbbá e lapoknak az izr. tanítóegyesület minden vivmányában, mert hisz e lapok hasábjain vitattak meg azok. Így a magyar biblia kiadásának érdeme is e lapoknak tudható be. Hogy ez pedig milyen átalakulást vitt véghez újabb nemzedékünkön, tudjuk mindnyájan. A kik szentírásunkkal a német nyelv hiányos ismerete folytán már nem foglalkoztak volna, kiadványaink révén megismerték szent könyveinket; és akik hazánk édes nyelvét meg nem értették, ennek révén tanulták meg azt. A magyar

biblia olyan átalakulást vitt véghez a magyar zsidóságban, hogy azt kellőleg még eddig nem méltatták.

Olvasókönyveink kiadása folytán szintén együttesen fejlődött ki gyermekeinkben a haza és vallásunk iránti szeretet.

Ezért emelkedik ki aztán a mi egyesületünk a többi külföldi egyesületek közül. Ime ott van a még 1864-ben alakult és a Majna m. Frankfurtban székelő „Achava“ (Testvériség) egyesület. Évkönyvén kívül nincs sem ennek az egyesületnek, sem a Németországban alakult még öt tanítóegyesületnek sem külön organuma, sem könyvkiadása. Vagy ott van a Prágában székelő „Ferencz József“-tanítóegyesület, melynek igaz, hogy van havi organuma, de nincsenek könyvkiadványai.

De főérdeme e lapoknak mégis a véglegesítés kiküzdése volt, amelylyel aztán egyes községek bünös önkénye végleg megtört. Megszűnt a tanító „örökké bolygó zsidó“ lenni; *otthonosan* kezdte magát érezni községében és hitközsége vitális érdekeinek előmozdítása által községének tisztelt embere lett.

S.-A.-Ujhely.

Singer Izrael

ny. ig.-tanító, gymn. hitoktató.

*

Ha visszatekintünk az elmúlt 25 esztendőre és összehasonlítjuk akkori viszonyainkat jelen állapotainkkal, mindenesetre szembetűnő a haladás. Erős és szilárd egységet képez ma a magyar zsidó tanítóság, örömmel szemlélve azt, amit elszánt ereje, kitartása, hazafias buzgalma és kollegiális szeretete számára megszerzett. Legyenek ezen erények továbbra is a kapcsok, melyek bennünket összefűznek, képezzenek biztosítékot arra nézve, hogy a szép jelen egy dicsőbb jövőnek a záloga.

Balassa-Gyarmat.

Brett Mór

igazg. tanító.

*

Egy tekintélyes magyar lap tárczacikkében évekkal ezelőtt a *könyv* és *ujság* közti különbséget következőképen találtam feltüntetve: a *könyv*, ugymond a szellemes író, olyan, mint a jó *hitvestárs*, mely szellemességével és kedvességével nap-napután élvezetet és örömet szerez az embernek. Nem úgy az *ujság*; ez olyan, mint egy tarka köntösben előttünk elhaladó *szép hajadon*, kiben csak rövid ideig gyönyörködik szemünk, aztán várjuk az „*ujat*“, mely természetesen hasonló sorsban részesül.

Nem kutatom, hogy mennyiben indokolt ez az állítás, vagy mennyiben *nem*. Annyit azonban kénytelen vagyok kijelenteni, hogy én az *Izr. Tanügyi Értesítőt* mindenkor megbecsültem és soha sem tartottam muló értékűnek. Nem hánytam el egyik számát sem, hanem gyengéden összetartva és csinosan bekötve a könyvek *Pantheonjába* helyeztem, hogy időről-időre élvezetet és szórakozást nyújtson nekem is, ha nem tévedek, a jövőendő generációnak is.

Pécs.

Klingenberg Jakab

igazgató.

*

25 évi áldásdus működés a közügyek terén *egy ember* életében is elég ok arra, hogy annak évfordulóját megünnepeljék. Annál fontosabb, örvendesebb határjelző ez egy *független szaklap* életében, mely negyedévszázadon át hazánk zsidó tanítóságának szellemi táplálékot nyújtott, jogaik megvédésében pedig tanácsadójuk, támaszuk volt.

N.-Kánizsa.

Bán Samu

igazgató.

*

Akik még életben vagyunk azok közül, kik ezelőtt 25 esztendővel, bold. Deutsch Henrikkel az élünkön, egy egyesületi lap kiadását indítványoztuk, azok bizonyosan lelki örömmel látják, hogy akkori fáradozásuk a remélt gyümölcsöt meg is hozta. És habár lapunk szerkesztősége e negyed évszázad alatt többször más-más vezér kezébe jutott, az irány mindig egy és ugyanaz maradt. Az eszme, melynek szolgálatában lapunk működik, igaz és nemes, ennél fogva van is jövője.

Kecskemét.

Klauber János

községi tanító.

*

Állami és felekezeti törvények akarják, hogy legyen felekezeti iskola és van is; de a pedagógia épügy nem állami, valamint nem felekezeti; és mégis a felekezeti irodalomból vette a pedagógia az ő legsarkalatosabb tételeit. Pestalozzi pl. Genesis II. fej. 19. versére alapítja a *szemléltetés* elvét. Az izr. felekezeti irodalom ilyen irányzattal átkutatva még nincs, pedig mennyi benne a didaktikai, methodikai és pedagógiai elv.

Az „Izr. Tanügyi Értesítő“ is 25 évi fennállása óta sok üdvös eszmét, számtalan helyes gondolatot és figyelemre méltó mondást küldött világgá. Ezek kétségkívül a hazai tanügynek általában is hasznára váltak.

Óhajtjuk, hogy az „Izr. Tanügyi Értesítő“, melynek megmaradását az Orsz. Izr. Tanítóegyesület biztosítja, évtizedek hosszú során szolgálja még ezután is a magyar tanügyet.

Budapest.

Schön József

sz.-főv. közs. isk. igazgató.

*

Ünnepi hangulatban üdvözöljük egyesületünket lapja jubileumának örvendetes napján. Üdvözöljük a szív szeretetének lángoló hevével és kívánjuk, hogy a Tanügyi Értesítő legyen továbbra is a kapocs, mely a hazai zsidó-tanítóságot összetartja s legyen oltár, melyen áldozatainkat bemutatjuk, melyeket a szeretett haza és felekezet szolgálatában szives-örömet hozunk; legyen vezetők a sötétségben, utmutatónk göröngyös pályánkon, világító oszlopunk a jelenben, biztatónk a jövőben, legyen bátor szószólónk felfelé, köztünk pedig a béke, egyetértés és kölcsönös megbecsülés hirdetője.

Győr.

Schön Bernát.

*

A zsidó konfesszionális iskolának a huszadik században sokkal nagyobb a létjoga, mint a mult században, mert ma egyedül ez olthatja a zsenge gyermeki szívbe az első vallásos érzelmeket, miután sajna, a szülői ház ezen szent kötelességet könnyelműen elhanyagolja.

Zimony.

Kohn Bernát

igazg.-tanító.

*

Az orsz. izr. tanítóegyesület, abból az alkalomból, hogy lapja, a Tanügyi Értesítő 25 évi pályafutását f. é október elején befejezi, ünnepet készül megülni. Azt tartom, hogy ezen momentum nemcsak az egyesületre, de az egész felekezetre nézve megünneplésre méltó, mert az orsz. izr. tanítóegyesület kulturmissziót végez a hazai zsidóság kebelében. Ezért örömmel üdvözlöm hazánk izr. tanítóit, a haladás ezen győzelméhez és kívánom, hogy az 50 éves jubileumot sokkal nagyobb számú testületi tagokkal tartassák meg.

Budapest.

Schmiedl Albert

pártoló tag.

*

A művészetek fejlődése három tényezőtől függ: a *művész* arravalóságától, az *anyag* minőségétől és az *eszközök* tökéletességétől. Mentől képzetesebb, lelkesebb és lelkiismeretesebb a nevelő; mentől fogékonyabb a gyermek szíve-lelke a szép, nemes és jó iránt; mentől haladottabb a psychologia, methodika, didaktika s egyáltalán a nevelőnek minden segédeszköze: annál inkább éri el a nevelő magasztos célját s annál inkább válik valóban művészetté az embernevelés.

Az „Izr. Tanügyi Értesítő“ az elmúlt negyedszázadban hiven munkálta az embernevelés fenkölt művészetét. Hogy nemes feladatát a jövőben fokozottabb mértékben végezhesse: szivemből kívánom.

Budapest.

Böngérfi János
polg. isk. tanár.

*

Küldöttei vagyunk az *égnek*, gyermekei a *földnek*; táplál, éltet a *levegő*, mely a kettő között tátongó ürt betölti. Az anyatermészet törvényei szerint tehát testvérek vagyunk s az, ami elkülönít egymástól *csak embertől való*. Az átölelő igazság a kulturából tör elő. Ennek az igazságnak áll szolgálatában negyedszázad óta e lap. Virágozzék nagyon sok időn át!

M.-Sziget.

Bökényi Dániel.

*

A mely „szaklap“ legtovább *tud* megélni, az tölti be legjobban hivatását.
Budapest.

Szőke István.

*

„Nem haddal és nem nyers erővel, hanem *szellemem* által hatok, szól a seregek Ura.“ Zech. 4. f. 6. v.

Minő hatalmas intés a késő utókor számára, hogy Izrael küldetése: az isteni tan hirdetése, hogy Izrael sorsa egybeforrt a tórával. Ápoljuk, éleszszük öröklött szellemben a tórát és adjuk azt örökségbe ifjuságunknak. Őrizzük meg drága örökség gyanánt az ősi erényeket. mert isteni *szellem* és jámbor *erkölcs* voltak Izrael leghatalmasabb védőfalai a mult viharai között és csak ezeknél kereshetünk menedéket a jelenkor fenyegető veszélyei közt.

Budapest.

Stern Mór
kép. tanár.

*

Ötvenkét éve szolgálom mint zsidó néptanító hazámat és felekezetemet. Örömmel üdvözöltem az egyesületünk létesítését célzó törekvéseket s annak keletkezése óta hűséges tagja vagyok. Örömmel ismerem el, hogy mind egyesületünk, mind annak hivatalos közlönye: az „Izr. Tanügyi Értesítő“ a magyar-zsidó tanítósnak igen nagy szolgálatot tettek, miért is minden egyesületi tag az emlékszámot kétségkívül szívesen fogja üdvözölni. Részemről kívánom, hogy a Mindenható adjon egyesületünk sokéremű vezérférfiainak jólétet, erőt es kitartást, hogy a hazai zsidó tanítósnak érdekében még igen sokáig áldásteljesen működhessenek.

Uj-Verbász.

Blum Salamon
ig.-tanító.

*

Ha igaz, hogy az istenek haragja által üldözöttek jutnak a tanítói pályára, akkor nem tudom én, hogy az istenek haragjánál is hányiszorta nyomasztóbb kárhozat ülte meg azok sorsát, akik a népoktatási törvény életbelépte előtt lettek zsidó tanítókká. Letiprott emberi méltóságban, páratlanul óriási munkában, nyomorult alamizsna-fizetéssel szolgálták a tanítás roppant feladatait! . . .

De azért láng égett a szemükben! És szent hivatásuk iránt érzett lelkesedésük tüzeit nem olthatta az anyagi és erkölcsi kinlódás kiapadhatatlan záporosója!

A névtelen hősök, a tanítás mártírjainak roppant legiója regrutálódik össze az ő emlékükből.

Tegyünk fogadást, hogy ennek az emléknek sohasem szününk meg áldozni! Mert nincsen természetesebb utja az igazságnak, mint az, a melyet a keserőségek emlékei szegélyeznek. A ki a jólétet akarja megbecsülni, az ne feledje el a szegénységet.

Az én lelkem minden gond elől, minden nagy vállalkozásában, hivatás-szülte küzdelmeiben készséggel menekül a multba. hogy a régi zsidó tanítók közül különös kegyelettel hajoljak meg a sok között egynek szent alakja, az én drága apám előtt.

Sopron.

Dr. Berényi Pál
középisk. tanár.

*

A zsidó iskola ősidők óta életforrása a zsidóknak. Ebből merítette vallásosságát, ebből a hazafiasság szellemét. Itt tanították a zsidó ifjúságot hiteért hevülni, itt hazáját szeretni. Hitfeleim, óvjátok meg e forrást az elapadástól, mert megszüntével a zsidóság is veszendőbe megy.

Dr. Zsengeri Samu.

*

Mielőtt Isten — így beszéli el Rabbi Meir — Izrael fiainak a törvényt adta volna, kezeseket kívánt tőlük arra nézve, hogy meg is tartják-e a törvényt? A nép a törzsatyákra hivatkozott. A törzsatyák is hibákba estek — válaszolt az Úr. A nép a prófétákat ajánlotta fel. A próféták se mentek a büntől — lőn a felelet. Ekkor a gyermekeket kínálták kezesekül. Ó, a gyermekek, viszonzá az Úr, a gyermekek kedvesek előttem, azokat szívesen fogadom el kezeseknek. (Sir ha-sirim rabba 5. b.)

Keljünk tehát védelmökre a gyermekeknek, kik Izrael vallásának letéteményesei. Sorakozzunk valamennyien az iskola eszméje köré, mely mindig azonos volt s lesz is a vallásos eszmével. Így, s csak így biztathatjuk magunkat, hogy Izrael vallása volt s lesz is!

Léva.

Steiner Ignác
igazg. tanító.

*

Az „Izr. Tanügyi Értesítő“ első évfolyamának utolsó számába „Visszapillantás“ czim alatt irt cikket bold. *Szántó* így fejezi be: „Lapunk a jövőben is a *tanítók sérelmeinek* tért fog engedni, hogy ez uton a kormány és az országos iroda megtudhassák, mi teendő volna a zsidó tanítók érdekében, hogy *a zsidó népiskola az ország többi népiskoláinak színvonala alá ne süllyedjen . . .*“ S tényleg, magamfajta idősebb tanító tudja, hányszor védte meg a tanítót e lap némely hitközség szűkkeblősége ellen. Hogy pedig a zsidó iskola a másfélekezettű népiskola színvonala alá nem süllyedt, abban szintén nagy érdeme van e lap kitartó munkálkodásának.

A lap dicső multja legyen jövőjének vezércsillaga!

S.-A.-Ujhely.

Knopfler Sándor
ig.-tanító.

*

A haladás előharczosát, az igazság védőjét és a testvéries együttérzés létesítőjét, az „Izr. Tanügyi Értesítő“-t, negyedévszázados dicső pályafutása alkalmából szeretettel üdvözlöm.

Igló.

Lövy Mór
igazgató.

*

Az izraelita felekezeti iskola nagyot haladott előre az elmúlt 25 év alatt a nemzeti nevelés nem mindenütt jól gondozott, néhol pedig nagyon is hepehupás utain. Értesítőnk egyik fáradhatlan előharczosa volt ezen a hosszú uton. E lap dicsőségére válik azonban, hogy kihatásában oly jelentékeny hazafias szolgálataival sohasem dicsekedett, hanem oly igénytelenül haladt kitüzött útján, mintha napszámos munkát végezne. *Pedig a nemzetnek volt hivatott napszámosa.*

Komárom.

Havas Károly
tanító.

*

Sokszor hallottam, mint röpke szót: „*A tanitóság az a hadsereg, mely hivatva van a hazát újólá meghódítani.*“ Tehát két hadseregünk van. A katonaság és a tanitóság.

Az egyiknek élnie, a másiknak meghalnia kell a hazáért.

A hazáért élni dicső erény.

A hazáért meghalni boldogító jutalom.

A baj csak az, hogy míg az egyik hadseregnek sokat adnak a meghaláshoz, addig a másiknak alig jut valami, hogy a hazáért élhessen.

Tanügyi Értesítőnk emlékszámába azt a szívből eredő óhajt küldöm: Vajha a *haza javáért* biztosítva legyen a tanítói hadsereg megélhetése, s vajha a tanitóság a kötelesség irányította közös uton egymást megértve, támogatva, szeretve és buzdítva haladna, hogy így eljusson azon erkölcsi magaslatra, a melyen állania a közjó érdekében kívánatos. Akkor módunkban lesz a mi édes, szép hazánk javára olyan fegyvert kovácsolnunk, mely nem *öl*, hanem *éltet*.

Miskolcz.

Schlesinger Ármin
igazgató.

*

A zsidóság életfája. A néptanítók működése általában nagy fontossággal bír, de a zsidó tanítók alapvető munkája egyenesen életszüksége a zsidóságnak, kihat úgy az egyes hívek, mint az összes felekezet egész életére és jövőjére.

A bujdosó Márius Afrika kormányzója által azt üzenté Sullának: „*Mondd meg, hogy láttad Mariust Karthago romjain!*“

Meggyőződésem, hogy a zsidó iskola mentővára felekezetünknek és annak feladásával romba dőlne összes erősségünk. Legyünk résen, nehogy gyermekeink e romokon vádolják apáikat azon következményekért, melyek erősségünk feladását nyomon követnék.

Miskolcz.

Krausz Simon
igazg.-tanító.

*

A tanító az iskola lelke. Nézd meg az iskolát, megtanulod ismerni a tanítót, nézd meg a tanítót és ismered az iskolát.

Veszprém.

Szép Lipót
tanító.

*

Az Értesítő éveit *duplán tessék számítani*, mert míg harczban állott ellenséges elemekkel, pacifikáló munkát is végzett: meghódította számunkra a közvéleményt.

Pozsony.

Berger Benő
igazgató.

*

A zsidóság valaha hatalmas tölgy volt, mely izmos törzsével, ég felé törő koronájával és gazdag lombsátrával megkapó és felséges látványt nyújtott. De noha vészes felhők, villámok cikáztak körülötte és hatalmas fejszecsapások is érték századok folyamán, noha szélvészek és viharok is tépdesték koronáját, tördelték gallyait, a tölgy mégis áll, s ha nem is oly fennen, ha nem is oly büszkén s oly izmosan, mint valaha, de mégis áll, mert életszárait gondosan megóvta a jóságos gondviselés.

Ámde a mi a legádázabb ellenségnek sem sikerült, azt most maga a zsidóság — fájdalom — sikerrel végzi. Élete gyökereit, élete forrásait, szívét és lelkét tápláló ereit: *a zsidóiskolákat* maga a zsidóság, mint az elke-seredett öngyilkos, kezdi kárhozatos kézzel fölhasogatni és meg nem fontolja azt, hogy mihelyt e számtalan gyökértől elvonjuk az éltető nedvet: *zsidó szellemmel* táplálni a törzset, korhadásnak indul koronája, melynek sárga lombja csak puha almot szolgáltat az összeroppanó fa-óriásnak.

Vajha e rémkép sohasem valósulna!

Kassa.

Szilágyi Nándor
igazgató.

*

Kötelességtudás és annak teljesítése épügy biztosítják valamely testületnek, mint az egyének prosperálását. Mint egyleti életünk éber figyelője tapasztaltam, hogy a lefolyt 25 év minden fontosabb mozzanata állításomat igazolja. A múlt a jövő mestere. Mindaddig, míg az egyesület a múltban kibontott zászlajára irt jelszaváboz hű marad, gyarapodni fog, gyarapodnia kell. Hisz minden testület — azt tartják bölcseink — mely magasztos célra tör, akár küzdelmek árán, fenn fog állani.

Nyitra.

Fischer Ignác
tanító.

*

Valamint őseinket a pusztában egy tűzoszlop vezérelte, melynek szent tűzét Istentől ihletett papok és leviták élesztették, úgy te is, kedves „Értesítőnk“ 25 év óta vezérelsz minket, Magyarország zsidó tanítóit, a küzdelmek, a viszontagságok és a közöny rideg pusztáján keresztül. Valamint a tűzoszlop adta a jelt az indulásra, a haladásra, a talpra állásra és a gyülekezésre, úgy az „Értesítő“ vezényszavára mindig hallgatott az összes magyar zsidó tanítóóság. Te is épügy, mint a tűzoszlop, megvilágítod a hazai zsidó tanítóóság egét, valahányszor annak láthatárát vészfelhők besötétítik, bátorságot és lelkesedést öntvén a csüggedő lelkekbe a *közös* magasztos cél elérésében, a boldogulás, a szellemi és anyagi jólét ígértföldjének meghódításában.

Vezérelj továbbra is bennünket derék „Értesítő.“ A hazai zsidó tanítóóság hiven követni fog téged!

Eger.

Lakner Mór
igazg. tanító.

*

Ha a zsidóság általában és a zsidó tanító különösen a magyarosodás és hazafiság terén ezután is oly mérvben fog előrehaladni, mint a mi hivatalos közlönyünk fennállása óta, meggyőződesem szerint mi sem akaszthatja meg a haladás kerekét.

Liptó-Szt.-Miklós.

Kacz Henrik
tanító.

*

Ha visszapillantunk az „Izr. Tanügyi Értesítő“ 25 évi pályafutására, hálaival telik el szívünk azok iránt, kik érettünk annyi lelkesedéssel és oly önzetlenül fáradtak.

Duna-Szerdahely.

Heilpern Benő
igazg, tan.

*

Ott voltam születésénél; ott álltam e mindnyájunk drága gyermekének: a „Tanügyi Értesítő“-nek bölcsőjénél 25 év előtt.

Hogy örült a lelkem, mikor az első értelmes szavakat hallatta. Hát még, mikor már összefüggő, figyelmet keltő beszédben értésére tudta adni az érdeklődőknek, *hogymit akar*

Szerettem, becézgettem, el is türtem némely csintalanságát, gyengéjét is . . .

Majd meg tanuja voltam, mikor *nevelőt* kellett adni melléje, ki mivelje, irányítsa, hogy a kor igényeinek megfelelően serdüljön, erősödjék. Hisz annyiféle követelményekkel léptek fel vele szemben. A zsidó tanítóság: anyagi érdekeinek előbbrevitelét, létérdekeinek megóvását; a tanügy: a pædagogiai vívmányok közkincsévé tételét; a felekezet: a hitélet és zsidóérzés fellendítését. a haza pedig édes nemzeti nyelvünk terjesztését és a magyar nemzeti szellem felélesztését és terjesztését *várta tőle*.

És Tanügyi Értesítőnk megfelelt minden várakozásnak.

Azért is, midőn ez emlékszámát 25 év után kiadja, mondjunk hálás köszönetet azoknak, kik e lapot arra a magas színvonalra emelték, melyen az ma tényleg áll.

Baja.

Scheer Bernát
tanító.

*

A zsidó tanítóság hazánkban, átértve korunk jogos követelményeit és átérezve hivatásának magasztos feladatát, évtizedeken át szívvel-lélelkel azon fáradozott, hogy a hazai zsidókat megmagyarosítsa. Hazafias törekvését a legszebb siker koronázta, mert ma — hála Istennek — a zsidó iskola és az ebből kikerült fiatal nemzedék az egész országban úgy nyelvben, mint érzelemben *magyar*.

Hazafias buzgalmunkban azonban nem szabad megfeledkeznünk azon kötelességünkről sem, amelyekkel felekezetünk irányában tartozunk.

A zsidó család hazánkban 25 évvel ezelőtt más volt a mainál. A hazai zsidóság művelődés tekintetében átmeneti korszakban van, a melyen hitfeleink a szomszéd nyugati államokban már a XIX. század első évtizedeiben tullestek.

A társadalmi viszonyok is olyanokká alakultak, hogy a zsidó szülők gyermekeik vallásos nevelésére nem igen ügyelhetnek és azt majdnem teljesen elhanyagolják. Rajtunk, tanítókon a sor, hogy a család ebbeli mulasztását lehetőleg pótoljuk; a zsidó iskola feladata, hogy a tanuló-ifjúságban a vallásos érzelmet ébreszsze és fejleszsze. Ha a vallásos nevelés körül különösen

az eszközök megválogatásában helyesen járunk el, nincs okunk kétségbe esnünk és *a zsidó iskola jövőjét* biztosítva látom. *Amilyen a tanító, olyan az iskola.*

Nyitra.

Stark Samu
igazgató.

*

Abban az időben, midőn én és kortársaim a tanítói pályára léptünk, a *magyar zsidó-iskolaügy* még ismeretlen fogalom volt; a *magyar zsidó* tanító helyzete pedig a legnagyobb mértékben bizonytalan. Ámde a szebb jövőbe vetett biztos remény erőt öntött belénk és csüggedést nem ismerő buzgalommal haladtunk a rögös pályán; a körülünk uralkodó sötétségben egyedül az ügy iránti lelkesültség fáklyája világított nekünk. Végre hasadt a hajnal. Elismerték a *magyar zsidó iskola* létjogát; a magyar zsidó tanító helyzete mindinkább javult és megelégedéssel láttuk hódító harcunk diadalát. A kivivott eredmények javarésze az „Izr. Tanügyi Értesítő“ érdeme és ezért negyedszázados jubileuma a zsidó tanítók jubiláris ünnepe.

Galgócz.

Vajda Miksa.
igazgató.

*

A „Tanügyi Értesítő“ élete és pályafutása fordított viszonyban áll az ő munkatársainak életével. Mintha csak a Léthe forrásából meritett volna halhatatlanságot, örök ifjúságot. Hát csak fiatalodjék ez a lap, hogy ifju tüzszolgálja a haza és felekezet tanügyét, valamint a zsidó tanítóság ügyesbajos dolgát.

Debreczen.

Kuthi Zsigmond
igazg. tanító.

*

Mint a vándor, ki hosszú, fáradalmas utjára örömmel tekint vissza s minél több akadálylyal kellett megbirkóznia, annál becsesebb előtte a cél, ha oda eljutott: úgy lapunk is, ha azokra az eredményekre vet visszapillantást, melyeket 25 éves fennállása alatt elért, önérzetesen mondhatja magáról: küzdelmeim nem voltak meddők, fáradozásom nem veszett kárba; mert a csüggedő tanítók szívébe bátorságot, önérzetet csepegtettem, kitartásra, összetartásra, tömörülésre buzdítottam őket. S valamint a multban eredményes volt Értesítőnk munkássága, úgy legyen áldásthozó hatással a jövő tanító-nemzedékekre is.

Miskolcz.

Schönbrunn Márk
tanító.

*

Husz-huszonöt év előtt a napi sajtó az iskolák dolgáról, a tanférfiak ügyéről alig vett tudomást, míg mostanában minden tekintélyesebb napilap külön tanügyi rovatot vagy mellékletet szentel az oktatásügynek. A szerencsésnek mondható változásban nagy részük van — és ezt tapasztalásból tudom — a tanügyi lapoknak, mert ezek nevelték a napi sajtó számára a szakmunkatársakat. Szívvel üdvözlöm huszonöt éves jubileuma alkalmából az „Israelita Tanügyi Értesítő“-t, mely szerény ujságirói pályámon nekem is iskola gyanánt szolgált.

Budapest.

Adler Simon
az orsz. siketnéma intézet
tanára.

*

Barnáló levelek zord tél közeledtét jelentik:
Ámde mi nem félünk, biztat a hit, a remény.
Ott áll, duzzad a törzs, gyökerét nem éri enyészet,
Barna levéllombja szépre, nemesre tanít:
Isten után a hazát szolgáljuk régi erénnyel;
Az, a mi ép, meg is áll, fenmarad az, a mi jó.

Trencsén.

Munk Béla
igazgató.

*

Töviről hegyire ismerem e lapot s bátran vallhatom, hogy a hatás, alkotás és gyarapítás jelében a zsidó tanítóság javára szebbnél szebb győzelmeket aratott; lépten-nyomon Apollo tempei lehével enyhítette a zord bórát, mely a foszlányos külsejű tanítót gyenge sajkájában ide-oda hánytavetette. Áldja meg az Isten!

Győr.

Szógyi G. Vilmos
tanító.

*

Tanítókörökben sokat idézték és még manapság is sűrűn emlegetik Moltke ama kijelentését, hogy az egységes német birodalom a Schulmeistereknek köszönheti létesülését. A tanító-hivatásnak eme fölötté hizelgő módon való méltatása mindenütt az ujság ingerével birt, csak nekünk, zsidó tanítóknak nem mondott vele új dolgot. Mi ezt a nagy igazságot már mintegy 2000 évvel ezelőtt hallottuk egy kiváló zsidó rabbitól. A III. század elején élt ugyanis R. Samuel, a nagynevű amoreus, a híres csillagász, kinek a vallástudomány terén emlékezetes azon tanítása: „Az állam törvénye hitágazati törvény erejével bir.“ Erről a kiváló férfiuról azt beszéli a hagyomány, hogy egyszer, Judában való jártában egy községbe ért, hol az előljáróságnál a város őrsége felől tudakozódott, mire a helység fejei bemutatták neki a fegyveres katonaságot. A bölcs rabbi azonban kétségbe vonta, hogy ezek képesek volnának megvédeni a várost, hivatkozván a zsoltárosra. „Ha az Ur nem őrzi a várost, hiába virraszt az őr.“ A város igazi védői — ugymond — nem az őrök, hanem igenis az ifjuság oktatói, nevelői. És a zsidó tanító mindenkoron tudatában volt ezen magasztos feladatának. Korunkban azonban még fokozottabb éberséggel kell a zsidó vallástanítónak résen állania. Mert ifjuságunk körül hatalmas ellenség ólálkodik: a hitetlenség és a kiséretében járó közöny minden nemes és jó iránt. Azért jó, hogy a magyar zsidó tanítóság egybe tömörült, hogy így annál hathatósabban megfelelhessen várőrségi tisztének. És azért üdvös, hogy a „Tanügyi Értesítő“ mint zászlótartó elüljár és a seregnek irányt mutat.

Budapest.

Révai Miksa
hittanár.

*

Megszüntem ugyan felekezeti tanító lenni, de ügyünk mellett az maradok, a ki voltam.

N.-Beckerek.

Bányai Jakab
tanító.

*

Fájó szívvvel kell tapasztalnuink, hogy a zsidó iskolák léte veszélyeztetve van.

Ezt a veszélyt iskoláink csak úgy kerülhetik ki, ha a hazai zsidó tanítóság a felekezet meggyőződésébe oltja, hogy *zsidó iskola és a zsidó felekezet*

egymást feltételezik; előbbinek megszűntével be kell következni az utóbbi pusztulásának is.

Arra pedig, hogy ily fenséges czélért egy szívvel-lélekkel közremunkáljunk, kizárólag az orsz. izr. tanítóegyesület lehet hivatott valamennyiünket egy zászló alá toborozni, csakis ennek propagandája elé tekinthetünk bizodalommal. Csakis egyesületünkben rejlik annyi erkölcsi erő, hogy intő szózatát elérte minden zsidó tanító e hazában, hogy belássa, miként becsületből kötelessége a zsidó iskoláért a küzdőterre kilépni. Az örökséget, melyet elődeinktől kaptunk, gyümölcseivel illenék utódainkra átszarmaztatnunk.

Nyitrán.

Erdélyi Lipót
tanító.

*

Minden zsidó tanító érzi, tudja, hogy a zsidó népiskola szomorú jövőnek néz elébe. Ha azonban az „Izr. Tanügyi Értesítő“ a már 25 évvel ezelőtt megtámadt zsidó tanítót meg tudta védeni, nagy a reményem, hogy az immár veszélyeztetett zsidó iskolát is meg fogja tudni menteni.

Tokaj.

Liebermann Samu
igazg. tanító.

*

Az iskola érleli meg a gyermek lelkében a szellemi termékeket, de sikerre csak úgy számíthat a tanító, ha működésében növendékei iránt a szeretet vezérli.

Vallásunk alapelve a szeretet, ez legyen vezérszavunk tanítói működésünkben is, akkor a tanítói pálya nem lesz többé oly rögzös és első sorban magunk élvezzük áldásos működésünk gyümölcseit, mint a zsoltáros mondja:

„**Kezeid fáradságát, ha élvezed, szerencsés és boldog vagy; szerencsés e világban és boldog a földön tul.**“

Szatmár.

Halász Mór
ig.-tanító.

*

Értesítőnk egyesületünknek legerősebb fegyvere, legbecsesebb kincse, fejlődésének leghathatósabb eszköze és sikereinek kimeríthetetlen kutforrása.

Egyesületünk és nagyrészen a zsidó iskolaügy jövője attól függ, hogy miképen bánunk majd e fegyverünkkel, mint használjuk fel e kincsünket és miképen fogunk élni a fejlődés e hathatós eszközével és végre tudunk-e majd meríteni a sikerek e kimeríthetetlen kutforrásából.

Bárd Rezső.

*

Nemzeti alapon, hitfelekezeti tendenciákkal szervezkedett az emancipáció után az akkori zsidó tanítósnak kisdéd, de lelkes csapatja. A gyenge csemete megizmosodott, sudarba szökött s immár terepélyes koronát hajtott, melynek árnyékában számos tanító-özvegy és árva anyagi segélyt, a beteg tagtárs támogatást és üdülést talál.

Ezen anyagi ereje mellett a felekezeti és általános tanügyi irodalom mezején a könyvkiadványok egész sorozata hirdeti az orsz. izr. tanítóegyesület hiven megvalósított kulturmisszióját. Bevitte a zsidó szellem mellett a *magyar szót és érzést* az ország legtávolabbi zsidó iskolájába is.

Ezen számottevő szép eredményt nagyrészt kitűnően szerkesztett lapjának: az „Izr. Tanügyi Értesítő“-nek köszönhetjük. Ezzel buzdított, lelkesített, tanított és — győzött. Huszonötéves pályafutása a hazai zsidó tanítósnak legszebb dicsősége.

Budapest.

Pfeiffer Ignác
polg. isk. tanár.

*

A bizonytalanság szomorú szakában, a zsidó tanitóság nemes szószólója voltál. Az ígéret földjére vezető pusztaságon keresztül mint tűzoszlop mutattad az utat; kísérő csillagunk vagy még ma is és örökös szemed ragyog fölöttünk. Üdv neked ezekért mai ünnepnapod alkalmából!

Zenta.

Bodrogi Ignác
ig.-tanító.

*

Megható a példa, melyet ti adtok mi nekünk. Csak kevesen tudják méltányolni azt a munkát, melyet ti végeztek és még kevesebben tudják méltányolni annak az erkölcsi hatását. A tanítók jobbjai azonban már régóta teljes értéke szerint ismerik és meg is tudják becsülni hazánk és felekezetünk ideális javaiért rajongó szívetek minden lüktetését és valamint a multban hiven sorakoztak körétek, úgy követni fognak titeket ezentul is azon a helyes uton, melyen haladtok. Erősítsen benneteket a tudat, hogy munkásságtok már is gazdag gyümölcsöket érlelt és el fog következni az idő, midőn nemzedékekre kiható áldásos fáradozástokat azok is elismerik, kik azt mindeddig kellően méltányolni nem tudták. Jelszavatok legyen, mely eddig is volt: Törhetetlenül előre!

Baja.

Erdős Jakab
el. és polg. isk. igazgató.

*

Már az iskola révén oda kell hatnunk, hogy felekezetünk egysége a közéletben is mint egységes testületé nyilatkozzék meg.

Nagy-Kanizsa.

Alpár (Altmann) Móricz
polg. isk. tanár, gymn. hitoktató.

*

„Hass, alkoss, gyarapíts s a haza fényre derül!”

A költő ezen hazafias szózatával üdvözöllek, szeretett közlönyünk, negyedszázados jubileumod alkalmából. *Hass* a mérvadó körökre, hogy belássák, miszerint a zsidó iskola a zsidó községeknek és a hitéletnek leghatalmasabb oszlopa; *alkoss* táborunkban egyetértést és együttérzést; *gyarapítsad* mint eddig, úgy ezután is még fokozottabb mértékben szellemi és anyagi kincsekkel az orsz. iz. tanitóságot.

B.-Bicske.

Spitzer Lipót
tanító.

*

Mig a zsidó tanitót „szegődtetni” akarják, mig ezt a szolgaságra alázott jótevőjét a hitközségnek törvényszegésre kényszerítik magyar községekben a német nyelv tanításával: addig az „Izr. Tanügyi Értesítő” nem érte el célját.

Vajha mielőbb siker koronázza hazafias törekvéseit!

Budapest.

Eötvös K. E.

*

Nem tehetség, nem is ügyesség teszi a jó iskola talpkövet, hanem a tanítói pálya iránt való hűségünk. Ez a hűség sarkal kötelességünk becsületes teljesítésére: a *tanításra* és *tanulásra* Mert a tanító csak addig tanít jól, mig maga is szorgalmasan tanul!

Az *Izr. Tanügyi Értesítő* 25 éves pályafutása fényes bizonyossága annak, hogy az izraelita tanitóság lelkiismeretes hűséggel él hivatásának!

Budapest.

Szölösi Jenő
főv. közs. tanító.

*

Izr. Tanügyi Értesítőnk első negyedévszázados fennállásához a legszebb emlékek füződnek: a magyar zsidó tanítók legjobbainak, azok eszményi törekvéseinek hű tükre volt e lapunk. Valahányszor komoly aggodalomra szolgáló ok nyugtalanította a vidéken működő kartársakat, mintegy gondviselészerű, az igazság vértette erélyes fellépésével eloszlatta a tanítóegyesület elnöksége és annak lapja a közelgő veszedelmet.

Most az államosítást célzó törekvések járják be az országot és — sajnos — hitfelekezetünk mentsvárát, egyetlen kulturintézményét, a zsidó népiskolát veszélyeztetik. Sok helyütt kenyerét veszi e miatt a tanító, ki hű oktatója és nevelője volt a gyermekeseregnek; sok helyütt azonban elvonul a veszedelem a tanító feje fölött, mert a hitközség fel nem adja jövőjének zálogát.

Ha egyesületünk kedvelt lapja a múltban a tanítók érdekeiért tört lándzsát, úgy a jövőben a zsidó népiskola érdekeiért szálljon sikra; hirdesse fennen és bátran, *hogy a kié az iskola, azé a jövő.*

Ezen reményben küldöm lapunk szerkesztőjének és egyesületünk vezetőségének szívélyes üdvözlőmetet.

Makó.

Székely Lipót
igazg. tanító.

*

„A szentélylyel a papok is veszszenek el!” kiáltott oda a diadalittas Titusz a kiméletért esedező zsidó papoknak. A zsidó iskola is szentély s ha ez vész el, a papjának, azaz a zsidó tanítónak is el kell vesznie. Tehát, zsidó kollégák, álljunk őrt a zsidó iskola mellett és állítsuk oda őrnek „Értesítőnk” is, a melyet kiki anyagi és szellemi képességeivel támogassa.

Galgóc.

Galgóczi Ábrahám.

*

A gondviselő Isten szeretete kísérje továbbra is üdvös munkásságtokat.
Nagyszombat.

Ehrenthal Mór
tanító.

*

Teljes sikerrel s mindenkit megnyugtató eredménnyel működhetünk, ha tudással, módszertani ismeretekkel és gyakorlattal, valamint egyszerűséggel, jóakarattal és buzgalommal lépjük át az iskola küszöbét. De mindezek mellett is meddő marad munkánk, ha nem bírnak elegendő emberismerettel és kifogyhatatlan igazságszeretettel, mert a tömegoktatás csak akkor emelkedik művészi magaslatra, ha az individuálisokat is figyelembe vesszük.

Marosvásárhely.

Pollacsek E. Vilmos
ig.-tanító.

*

„A ki tanulta az isteni igéket, de nem tanítja azokat, olyan, mint a pusztai mirtus, melynek senki sem élvezi illatát. (Erubin.)”

Pozsony.

Kohn Vilmos
az orth. izr. elemi fiu- s leány-iskola
igazgatója.

*

A zsidó iskola ekzisztenciája van veszélyeztetve? Plántáljunk igazi zsidó vallássságot és erkölcsöt a fogékony gyermekszívbe — példaadással.

Eger.

Biedermann Adolf
ig.-tanító.

*

„Egy akol, egy pásztor.“ Régi jelszó, melynek megvalósulása kívánatos; de hogy hányadik generáció éri ezt meg: nincs próféta, a ki megjósolhatná. Kik munkálkodhatnának első sorban az „egy akol, egy pásztor“ szép eszméjének megvalósításán? A papok és a tanítók. Valószínű, hogy évszázadok (ha nem évezredek) mulnak el, míg ez elérhető lesz. Törekedjünk addig legalább arra, hogy az egy igaz Isten és a magyar haza szeretetében egyesüljünk.

Üdvözlöm az „Országos Izr. Tanító-egyesület“ hazafias érzésű és munkás tagjait, a kik iskoláikban és hivatalos közlönyükben, az „Izr. Tanügyi Értesítő“-ben 25 éve fáradoznak Magyarország népoktatás-ügyének felvirágoztatásán és az imádott magyar haza boldogságának előmozdításán.

Budapest.

Lakits Vendel.

*

Hogy a magyar zsidó tanító rögös pályáján a szent ügy iránti buzgóságát el nem veszítette; hogy az életnehéz küzdelmében át nem pártolt azokhoz, kik mindenben az anyagi hasznot tekintik csupán; hogy küzdve-küzd és hiven kitart ama zászló mellett, melyen az idealizmus csillaga ragyog: azt első sorban az „Izr. Tanügyi Értesítő“-nek köszönhetjük, mely immár 25 év óta bátorit és buzdít bennünket.

Liptó-Szt.-Miklós.

Fischer Lipót
ig.-tanító.

*

Az országszerte felállított állami iskolák mellett a zsidó iskolák csak úgy teljesíthetnék továbbra is kulturmissziójukat, ha vagy egy erre szolgáló közművelődési alap, vagy az állam segítené őket. A maguk erejéből nem állhatnak meg.

Körmend.

Wurmfeld Ignác
ig.-tan.

*

Közlönyünk mindig azon volt, hogy a kartársak közt összetartást létesítsen és azt állandóan fentartsa, másrészt meg mindig arra törekedett, hogy a zsidó tanítók erkölcsi értékét úgy fel, mint lefelé emelje.

Olyan érdeme ez jubiláló lapunknak, melyért örök hálával és szeretettel adózunk neki.

D.-Szerdahely.

Reitzer Ignác
polg. isk. tan.

*

31 éve lett épen mai napon, hogy az orsz. izr. tanító-egyesület Aradon tartott közgyűlésén (1869. szept. 30-ikán) a többség ama kort jellemző utópiával nagy lelkesedéssel kimondta, hogy elvben elfogadja a közös iskolát és csak azon felekezeti iskolának ismeri el létjogosultságát, mely a helyi viszonyok kényszere alatt áll.

25 éve lesz ez esztendőben, hogy a pesti izr. hitközség budgetjét tárgyaló bizottságában egy bizottsági tag azt indítványozta, hogy a hitközség iskoláit feloszlassa. Ez indítványt egyhangulag elvetették és a pesti hitközség iskolái ma virágzóbbak, mint valaha.

De nem minden hazai zsidó községben volt annyi kötelelességtudás, mert az utolsó negyedszázad alatt, mindamellett, hogy Értesítőnk mindig lankadatlanul harczolt a zsidó iskolák integritása mellett, ezeknek száma azóta mégis 600-ról 500-ra, vagyis 17%-kal apadt. Ezen, felekezeti szempontból oly szomorú jelenségnek okát itt nem kutathatjuk; elég, ha rámutatunk azon emlékezetes közgyűlések határozatára. Azonban tempora mutantur; időközben az akkori közgyűlésen résztvett és még közöttünk élő kartársak a

szerzett tapasztalatok alapján *már* meggyőződésre jutottak és belátják, hogy valamint a fának gyökerei, mielőtt közös törzsé válnak, külön-külön táplálkoznak az anyaföldben, ép úgy a zsengekoru gyermekeknek is kell, hogy előbb a családi élethez jobban illeszkedhető *felekezeti* iskolákban kapják meg első vallás-erkölcsi szellemi táplálékukat.

Vajha ezen most általános meggyőződésünk Értesítőnknek új erőt adna arra, hogy ezentul fokozódott mértékben küzdhessen felekezeti iskoláink fennállásáért.

Budapest.

Mandl Bernát

polg. isk. tanár.

*

A zsidók, a rosszakarattal párosult fanatizmus ellen mindig a szellem fegyveivel harcoltak. E fegyvert a zsidó iskolák kovácsolták, csiszolták, élesítették és e szellemet élesítő műhelynek köszönhetjük, hogy oly sok idő után még — vagyunk.

De drága hazánkban a zsidóság a legbecsesebb jogok birtokába jutott. Ezért sohasem lehetünk eléggé hálásak. De azt hiszem, hogy a magyar zsidóság hálájának méltó jelét csak úgy adhatja, ha fentartja iskoláit és azokban a haza és nemzet iránt tartozó szeretet és odaadás érzelmeit ápolja. *Csak így marad a felekezet érdeme* jövő generációinak hazafias hűsége.

H.-M.-Vásárhely.

Horovitz Jakab

tanító.

*

Szívöl üdvözlöm az „Izr. Tanügyi Értesítő“-t 25 évi fennállásának megünneplése alkalmából. A 25 évi időtartam legékesebb bizonyítéka annak, hogy küzdelmes, de magasztos célját mindenkor és mindenben sikeresen elérte. Legyen e lap jövőre is a zsidó tanítók leghivebb tanácsadója s lankadást nem ismerő vezetője. Kölcsönös tiszteletre, összetartásra szorulunk; csoportosuljunk tehát az „Izr. Tanügyi Értesítő“ körül, zászlaja alatt győzelmet kell aratnunk a zsidó tanítók és iskola érdekei ellen vivandó küzdelemben.

Pápa.

Schor Ármin

el. és polg. isk. igazgató.

*

Koszorús költőnk: Madách Imre az emberiség rendeltetését e négy szóban foglalja össze: „*Küzdj és bizva bizzál.*“ Az „Izr. Tanügyi Értesítő“ körültekintő, ügybuzgó, derék szerkesztői immár 25 év óta *küzdenek* a zsidó tanítóság helyzetének javítása érdekében és ha ez ideig sok tekintetben siker kísérte törekvéseiket, ezen sikerek joggal felbátorítanak minket, hogy *bizva bizzunk* lapunk további sikereiben.

Nyitra.

Brenner Henrik

tanító.

*

Az „Izr. Tanügyi Értesítő“ mivelődésünk, lelkesedésünk egyik kutforrása — jubilál. E lap, mely hű tükre a zsidó tanítóság küzdelmes multjának s dicső jelenének, egy szebb s dicsőbb jövőnek iskolája legyen. Élete legyen rügyfakasztó, mint a madárdalos májusi nap; ősi vallásunk, rendületlen hazafiságunk szelleme továbbra is honoljon mosolygó egén s verőfényes talaján buzduljon s lelkesedjék minden időben a hazai összes zsidó tanítóság!

Győr

Pfeiffer Mór.

*

A nevelés nagy és szép munkájában nincs helye a véletlenségeknek.

B.-Kula.

Csajági Bernát
tanító.

A zsidó tanitóság jubiláló organumának, miként a görög mythos hőseinek, Heraklesnek, már bölcsőjében küzdelmet kellett vivnia. *Állandósítani kellett a zsidó tanítót.* Meg kellett szüntetnie azt a szégyenteljes állapotot, mely a nemzet napszamosait bármikor földönfutóvá, hontalanná tehetette. Most, huszonöt év multán a feladat nagyban megváltozott. Állandó immáron a zsidó tanító, de kezd nem azzá válni *a zsidó iskola.* Az újabb feladat tehát, meggyőzni a zsidóságot, hogy a specziális zsidó kultúra utolsó és egyetlen mentsvárát, fenmaradásának veszélyeztetése nélkül feladni nem lehet. Szóval: *állandósítani kell a zsidó iskolát.* Hiszszük, hogy a szellemi erőben megizmosodott lap ezen nagy feladatnak is meg fog felelni.

Pécs.

Sasvári Béla
tanító.

*

25 évvel ezelőtt a zsidó tanító helyzete bizonytalan volt, vándorbottal utrakészen tarthatta batyuját.

Értesítőnk és egyesületünk pihenést sohasem ismerő buzgósággal munkálkodott a tanító ekzisztenciájának biztosításán.

A 25 év fáradságos, nehéz munkája megtermé gyümölcseit. A zsidó tanító nem ingadozó vándor többé; biztos talajra építheti fel immár szerény hajlékát.

Az elmúlt 25 év nehéz, de dicsőséges munka volt, melyre büszkén tekinthetnek vissza azok, kiknek benne részök volt.

A jövő 25 évre azonban nagyobb, nehezebb küzdelem vár, melyben mindannyiunknak részt kell vennünk. Az ingadozó iskola-falak megszilárdításának nehéz munkája vár reánk. Fog-e törekvésünk sikerülni, ki tudja? De tömörülnünk kell minden esetre s meg kell tennünk mindent, a mi csak módunkban áll, mert igaz ügyért küzdeni még akkor is szent kötelességünk, ha biztos siker nem is kecsegtet.

Abauj-Szántó.

Lóvy Izidor
ig.-tanító.

*

„Az orsz. izr. Tanító-Egyesület” és annak hivatalos organuma az „Izr. Tanügyi Értesítő” egymástól el nem választható ikertestvérek.

A tanitóság táplálta, ápolta, gondozta mind a kettőt, s ime a zsidó tanitóságnak méltán öröme telhetik benne, midőn e két alkotását szemléli.

De büszkén tekinthet fáradozásainak gyümölcseire az egyesület és Értesítője is, mert egy negyed század alatt oly munkát végzett, mely mély nyomokat hagyott maga után a humanizmus és kultúra szolgálatában.

Eperjes.

Habermann József
tanító.

*

A tanítói honorárium mellett az „Izr. Tanügyi Értesítő” az én legkedvesebb havonkénti vendégem. Télen-nyáron édes gyümölcsökkel gazdagon megrakodva keres fel engem ez a szeretett vendég szerény hajlékomban s türelmetlenül várom e jó barátomat, jóakarómat, buzdító tanácsadómat, ki által lelkemet egybeforrva érzem a hazai zsidó tanitóság lelkével. E jó barátom mindannyiszor, mikor nálam bekopogtat, arra emlékeztet, hogy oly országos egyesülethez tartozom, melynek fényes és dicső a multja s mely lassu, de annál biztosabb lépésekkel vezet az anyagi, erkölcsi és szellemi fejlődés mesgyéjén — előre!

Eperjes.

Székely Adolf
tanító.

*

Kivánom, hogy a Gondviselés a jubiláló „Izraelita Tanügyi Értesítő”-t fogadja továbbra is védő szárnyai alá.

Tata.

Vilheim József
ig.-tanító.

*

Lapunk a zsidó tanítóság egén tündöklő nap, mert megvilágítja elménket, melegít is, mert kartársi- és ügyszeretetre hevít. És valamint a nap a természetben áldást terjeszt, azonkép lapunk is 25 éven át ezt cselekedte. *Ragyogjon* e napunk a jövőben még *fényesebben! áraszszon* minél több *áldást* mindenfelé! *terjeszszon világosságot! Hevitsen* bennünket *nemes czélok közremunkálására!*

T.-Beő.

Neumann Vilmos
tanító.

*

Egy felekezeti erősödése vagy dekadenciája szoros összefüggésben áll azon vezérférfiak jellemével. kik egyházunk ügyeinek gondozását magukra vállalták.

Pápa.

Schischa Adolf
tanító.

*

Az Értesítőnek most már a hitközségek *értesítőjének* kellene lennie, értésökre adván, mily veszély fenyegeti a zsidóságot, ha mentsvárukat, iskolájukat, önként feladják.

Jász-Árokszállás.

Hevesi József
tanító.

*

Minden munkásnak a művén azonnal meglátszik az eredmény. Az ügyvéd, mikor a jog védelmére és az igazság kivívásához kezd és azt diadalra juttatja, büszkén vallhatja: megvédelmeztem a szegény jogát és igazához segitettem az elhagyatottat. Az orvos bátran mondhatja, mihelyt a helyes diagnózist megállapította és utasítása és gyógyítása folytán a beteg szerv újból működik: visszaadtam a szenvedőnek legdrágább kincsét, az egészségét. A festőt, a szobrászt, a költőt, alig hogy remekműve elkészült, a hír szárnyaira veszi és neve tisztelt és ünnepezt. Csak a tanító foglalkozása olyan, hogy hosszú, igen hosszú idő kell, míg munkájának eredményére utalhat. S mert tanítványai lelkére nemcsak ő hat, hanem a kor s a társadalom, téves irányok és áramlatok tanítói működésünk eredményeit megsemmisíthetik: méltán kertészei vagyunk az Urnak szőlőjében, kinek áldásáért kell könyörögnünk, hogy a termés önfeláldozó munkásságunkkal kellő arányban álljon.

Duna-Földvár.

Lőb Simon
tanító.

*

Köszöntöm e szép alkalommal egyesületünket, mely nagy áldozattal fentartja és rátermettséggel, elfogulatlan, szabadelvű, igaz magyar szellemben vezeti — és a hivatott munkatársakat, a kik szellemi kincsök javaival gazdagítják közügyeinkért 25 év óta sikerrel harczoló Értesítőnket.

S.-A.-Ujhely.

Grossman Mór
tanító.

*

A gyermek, mely szülőinek az engedelmességet és tiszteletet megtagadja, szigorú büntetést érdemel; de a szülők is vétkes mulasztásba esnek, ha gyermekek nevelését elhanyagolják.

Naponta látjuk az elhanyagolt nevelésnek átkos következményeit, mert még az olyan ember is, ki magas mivelttséggel bír, nem tölti be hivatását egészen, ha szívének nemesítését elmulasztották.

Kismarton.

Lendvai Fülöp
néptanító.

*

Mikor 25 évvel ezelőtt egy egyesületi lap kiadására vonatkozó választmányi előterjesztést a közgyűlésen tárgyaltuk, többen a lap kiadása ellen szólaltak fel. A tagok többsége azonban a választmány indítványát elfogadta és már a közgyűlésről szóló tudósítást a tagok az egyesületi lapban olvasták. Kétszeres oknál fogva szolgál megnyugvásomra és benső örömömre, hogy annak idején én is a lap megindítása mellett buzgólkodtam. Nem eléggé méltányolható ugyanis, hogy a lapunk révén és segítségével a hazai zsidó tanítóság zöme egy zászló alatt egyesült, mely körülmény nemcsak reánk tagokra, hanem a hazai és felekezeti tanügyre nézve is igen áldásosnak bizonyult.

Másrészről Értesítőnknek köszönhetjük jórézben egyesületünk anyagi gyarapodását is. Az Értesítő nélkül alig rendelkeznenk ma árva-alappal és számos más alapítvánnyal. Már e két körülménynél fogva nem kell tagtársainknak 25 évvel ezelőtt a lap megindítása mellett beadott szavazatukat megbánni.

Veszprém.

Barta Filöp
tanító.

*

A tanítóság függetlensége az iskolafentartóval szemben, mit a népoktatási törvény teremtett meg, s melyet egyesületünk s e lap zászlóhordozói szilárdítottak meg, csak akkor lesz fényes valósággá, ha minden egyes tanító hivatalos működésében és a társadalmi életben egyaránt becsülést és tekintélyt iparkodik szerezni a karnak. Ebben látom jövőnk zálogát.

Zombor

Brauner Adolf
ig.-tan.

*

Sok ügyefogyottat segélyezett, sok könnyet szárított egyesületünk fenállása óta. Abból az alkalomból, hogy annak lapja, a mi kedves Értesítőnk legközelebb 25-ik évfordulóját üli meg, kívánom, hogy egyesületünk és lapunk még sokáig virágozzék.

Szécsény.

Szabó Lipót
tanító.

*

Nincs felekezet, melynek annyi küzdelmébe került volna vallásának föntartása, mely annyi dicső vértanu emlékét mutathatná fel, mint felekezetünk. Hogy az évezredek küzdelmei és a legnehezebb viszonyok dacára még mindig létezőnk, azt a zsidó iskolának köszönheti a zsidóság.

Bezdán.

Nagy József
tanító.

*

Hogy a „Tanügyi Értesítő“ várva-várt kedves vendége lett minden zsidó tanítócsaládnak, az a lelkes szerkesztők és munkatársak érdeme, kiknek buzgósága rászoktatt minket arra, hogy a „Tanügyi Értesítő“ nélkülözhetlen a zsidó tanító házában.

Kalocsán.

Goldstein Jakab
ig.-tanító.

*

Mindennek, ami a világon létezik megvan emberi felfogás szerint a maga kijelölt határa. Csak bizonyos, az istenségtől ránk szállott javak végzetlenek; ilyenek a szeretet és a testvéri összetartás. Ezen érzelmek hatása alatt örömmel üdvözlöm egyesületünk lobogóját: az „Izr. Tanügyi Értesítő“ megjelenése 25. évfordulója alkalmából és kívánom, hogy továbbra is, nemzedékről nemzedékre, lankadatlanul töltse be áldásthözó misszióját!

Ab.-Szántó.

Maislis Ráfael.

*

Minden tanító rendeltetése: fényt, világosságot árasztani. Hogy pedig azt mindig fokozott mértékben megtehessék, vagyis, hogy a rendelkező lelki és szellemi fényökből nemcsak soha ne veszítsenek, de azt mindenkor gyarapíthassák: elengedhetlen, miként e célból megfelelő eszközök álljanak rendelkezésükre.

Az „Izr. Tanügyi Értesítő“ első sorban a saját felekezetének tanítói részére nemcsak világosságot akart terjeszteni, de kiváló szerkesztői kezében *fényt és meleget* vitt a gyakran magukra hagyott tanító-családokba és meggyőződésem szerint negyedszázados pályafutása alatt nem kis mértékben hozzájárult szeretett hazánk javára is, az izraelita népoktatás felvirágoztatására.

L.-Benedekfalú.

Várhelyi György
tanfel. tollnok.

*

Midőn a szűkmarkú apa a görög bölcset előtt megjelen, hogy fiát véle taníttassa s a tandíjat sokallva megjegyzi: hogy hisz ezért a pénzért vehet ő még tulkot is, a filozófus lakonice azt felelte: „Végy tulkot s lesz *kettő*.“

Vajjon mit szólna a görög bölcset ama szűkmarkú zsidó községekhez, melyek ugyancsak sokallván a tandíjat, szétugrasztják iskoláikat!?

Vác.

Kramer Miksa
tanító.

*

Csak a vallásával nem törődő hitközség hagyja porba hullni felekezeti geniusát, a zsidó népiskolát.

Torda.

Groszman Ábrahám
tanító.

*

A nyilvánosság terén töltött huszonötévi becsületos munkásság minden körülmények között megérdemli, hogy a jók elismerésével találkozzék.

De mennyivel nagyobbak „Értesítő“-nk érdemei, mely negyedszázadon keresztül annyi százakat és ezreket lelkesített és buzdított, a haza szent szeretetére hevitett, felekezetünknek világított és mindnyájunkat anyagilag és erkölcsileg gyámolított.

Legyen az „Értesítő“ ezentúl is kapocs, mely egybefűz mindnyájunkat testvériszeretettel; hirdesse továbbra is oly meggyőző hangon, mint eddig: „Álljunk sorompóba mindnyájan az egyesért és az egyek a közért.“

Esztergom.

Blumschein Lipót
tanító.

*

A magyar zsidó tanítók szellemi gyermeke, az *Értesítő* betöltvén 25-ik életévét, immár férfikorba lép. Tul van immár azokon a veszélyeken, melyek mint betegségek a gyermeket, mint indulatok és szenvedélyek az ifjút fenyegetik. Hogy olyanná lett, a milyen, dicséretére válik azoknak, kik örökös szemmel mellette állottak és lépten-nyomon kísérték. Ne féltsük most már a mi kedves *Értesítőnk*. *Tettek* bizonyítják *önállóságát* és az eddigiek után bátran következtethetünk jövő magatartására. Várakozásainkban nem is fogunk csalódnival!

Sopron.

Biró Samu
tanító.

*

Tanügyi lap szerkesztéséhez nemcsak tehetség, sok tudás és éleslátás szükséges, hanem ideális gondolkodással párosult igaz lelkesedés is.

Dombovár.

Horvát Samu
igazg. tanító.

*

Feltűnő, hogy a régi zsidóknál azon szokás divott, hogy az iskola a templom tőszomszédságában emelkedett, jelezve mintegy, hogy az egyik a másik nélkül meg nem állhat.

Orosháza.

Szilágyi Mór
ig.-tanító.

*

A mi derék „Értesítőnk“-nek, a tanítók önzetlen barátjának, érdemekben gazdag pályafutásának 25-ik évfordulója alkalmából azt kívánom, hogy valamint a zsidó tanítók ügyében jó sikerrel szállt sikra, úgy koszoruzza hasonló fényes eredmény a zsidó iskola megszilárdítására irányult törekvéseit.

O-Buda.

Bató J. Lipót
hitoktató.

*

„Ti pedig legyetek nekem papok birodalma, szent népem,“ így szól az Írás. Valamint a mi hivatásunk, hogy a reánk bizott ifju nemzedéket minden jóra és nemesre oktassuk, úgy jutott egész Izraelnek a tanító magasztos hivatása a népek között, — a hivatás, hogy az örök egy Isten eszméjét hirdesse és terjessze. S nem feltűnő-e, hogy valamint a tanító osztályrésze: nem méltatása önzetlen munkájának, sőt gyakran félreismerés és lenézés, úgy osztozik hasonló sorban Izrael, a népek tanítómestere. De csüggednünk nem szabad, mert megjövendölte a próféta, hogy eljő majdan az idő, midőn megtelik a föld Isten megismerésével, valamint a viz betölti a tenger mélységeit. Betöltve hivatását, valamint Izrael népe elnyeri jutalmát, úgy civilizatorius tanítói működésünk is kellő méltánylásban akkor fog részesülni igazán, midőn a köztudatban meggyőződésévé válik, hogy az iskola a hazának, a nemzetnek és a felekezeteknek legbecsesebb intézménye.

Halas.

Weisz Pinkász
tanító.

*

A fiatal zsidó tanítószó együtt üli jubileumát az egyesülettel. Mi fiatalabbak aratjuk gyümölcseit ama nemes törekvéseknek, melyekért a kidölt és a még életben levő öregebb lelkes társaink sikra szállottak. Hálás köszönet illeti részünkről ezért is a nemes gárdát.

Pápa.

Blau Henrik.

*

Egyletünk morális és intellektuális erejének egyik kiváló bizonyítéka és nyilvánulása kitűnő közlönyünk: az „Izr. Tanügyi Értesítő,“ mely mint szellemi reflektor szórja sugarait a tanítószó közé.

Máté-Szalka.

Herman József
igazgató.

*

Egy negyedszázad alatt Értesítőnk szellemi ereje és a tanítókra való hatása folyton-folyvást növekedett, de lapunk befolyását még fokozni fogja, ha az arra hivatottak szellemük kincses bányájából ezen túl is gyarapítani fogják.

Vác.

Schönfeld Arnold
tanító.

*

Az „Izr. Tanügyi Értesítő“ legnagyobb érdeméül tudom be, hogy miglen régente hitközség és tanító gyakran mint ellenfelek álltak egymással szemben, ma vállvetve iparkodnak hazánk és felekezetünk legszentebb javait előmozdítani.

Eger.

Halász Sámuel
tanító.

*

Egy negyed század óta merít buzditást, erőt e hon zsidó tanítósága ebből a *mi lapunkból*. Ez a mi világitó szövetségünk, mely — hála az Égnek — nem hogy fogyna, de évről-évre gyarapodik. És mindennek daczára ez a lap mégis egy igen nagy hibában szenved: csak *mi tanítók* olvassuk; a hitközségek vezetői aligha méltatják kellő figyelemre. Mert ha nem *igy* állna a dolog, akkor a zsidó iskolák helyzete és fennállása soha, de sohasem válhatott volna kétségessé.

Orosháza.

Bérczi Fülöp
tanító.

*

Az „Izr. Tanügyi Értesítő“ fenállásának első huszonöt éve alatt nagy érdemeket szerzett magának a zsidó tanítók állandósítása és felekezeti tanügyünk javítása körül. Vajha sikerülne neki a második huszonöt év alatt a társadalom köztudatába bevinni, hogy milyen sokkal tartozik a zsidó tanítónak a felekezet és állam és önfeláldozó, hazafias munkásságát a nagy tartozáshoz képest méltányolnák is!

Pozsony.

Klein Salamon
tanító.

*

Idealizmus nélkül a tanító hivatásának rabszolgája. Épen ezért nem irigylek senkit sem annyira, mint az olyan tanítót, ki még akkor is, ha kiváló jelessége és nagy érdemei mellett hálátlanságot arat, meg tudta őrizni idealizmusát.

Körmend.

Blau Soma
tanító.

*

Az ünnepelteket rendszerint jó kívánatokkal szokás elhalmozni. Én a mi ünnepeltünknek, az „Izr. Tanügyi Értesítő“-nek teljes szivemből kívánom, hogy sokasodjanak meg olvasói és sokasodjék meg ő maga is, a kedves ünnepelt, a mennyiben ezentul ne oly ritkán látogasson el hozzánk, hanem legalább kétszer havonként örvendeztessen meg bennünket becses tartalmával.

Szarvas.

Sipos Lipót
tanító.

*

Mi, zsidó vallásu magyarok, egyenesen haladunk a hazafiság ösvényén. Ezen biztos utról nem térítettjük le magunkat. A zsidó tanítóság pedig gondoskodni fog róla, hogy a jövő nemzedék ugyanezt az elvet vallja.

Török-Szt.-Miklós.

Klein Ármin
tanító.

*

A most uralkodó materiális irányzat fogva tart bennünket és nem ápolhatjuk kellőképen az ideális javakat. Él bennünk azonban a biztató remény, hogy humánus neveléssel visszaterelhetjük az emberiséget az örök-szép, örök-jó és örök-nemes javak szeretetéhez.

Szombathely.

Kőrösi József
tanító.

*

Vajha távol lehetne tartani a nem oda való elemeket a magasztos tanítói pályától. Bizony ezek a mi nemes irányban hatékony testületünknek — rákfenéi.

Sárbogárd.

Berger Vilmos
tanító.

*

Egyesületi közlönyünk egy negyedszázadon keresztül jelölte ki az utat, melyen felekezetünk tanítóságának haladnia kell.

Legyen e lap utmutatónk, tanácsadónk és barátunk jövőben is; eredményes működésének jutalmát pedig találja meg azon nemes törekvés tudatában, mely a nagy czélokért való küzdéssel jár.

Kis-Jenő.

Herz Bernát
tanító.

*

„Minden áldozat meg fog szünni, csak a hálaáldozat nem,“ mondják bölcseink. Midőn pár szóval egyesületünk lapjának 25 éves jubileumi emlékszámához járulok, ez tisztán a hála és nagyrabecsülésem jele. Mert végig gondolva ténykedését — a többek közt — hogy mit tett a tanítók anyagi helyzetének javítása, most legujabban ismét felekezeti tanügyünk fejlesztése érdekében, már ez elég hálánkra. Vajha sikerülnének nagyobb-szabásu tervei a közel jövőben is mindnyájunk üdvére!

Szombathely.

Altstädter Lajos
tanító.

*

Paul Bert, a francia közoktatásügyi miniszter mondja: „A társadalom adósa a tanítónak, s a társadalomnak sietni kell, ezt a becsületbeli adósságot mielőbb leróni.“

Ne felejtse el a társadalom, hogy az iskola nem a tanítóé, hanem a gyermekeké, a szülőké, a polgároké, a társadalomé, az államé, a nemzeté és az Istené; mert minden nemesebb érdeknek kiinduló pontja maga az iskola.

Ada.

Klein Izrael
tanító.

*

Szívem mélyéből üdvözlöm jubiláló Értesítőnket. Ernyedetlen zászlóvivőjének pedig a próféta szavaival élve, biztatóul ezeket mondom: „Tele torokkal kiáltasd, ne félj; harsonaként hangoztasd szózatodat, hirdesd népem bűnét és Jákob házának vétkeit.“

Kassa.

Schwarcz Lipót

*

A magyar zsidóság egység és szervezet hián vesztegel. Oldott kéve, melynek szálai szerte hullanak; hiányzik a kötelék, mely szorosán egybe tartaná. Csak válság idején, ha annak létét vész fenyegeti, forr egygyé. Ilyenkor az ellentétek összesimulnak, hogy a régi név tisztaságát megvédelmezzék és a meghasonlás bűnét jóvá tegyék.

Egy alkotás emelkedik ki a magyar zsidóság összes institúciói közül, mely tekintet nélkül a hazában duló pártokra, egybe tömörítette a rokonerőket és zajtalanul, önzetlenül szolgálja a vallás-, a tanügy és a magyar nemzet ügyét.

S míg a felekezetben a pártharcok dultak s annak utánna is, midőn a harcz elült s a czéltalan torzsalkodástól elzsibbadva, a szétforgácsolt erők kimerültek: az orsz. izr. tanítóegyesület serényen dolgozott és többek között oly lapot teremtett, mely 25 éves következetes és buzgó törekvéssel el is érte azt, hogy felekezetünk iskoláit teljesen megmagyarosította.

Pécs.

Weisz Gábor
hitk. jegyző.

*

Magyarország újbóli meghódítása a néptanítókra vár. Ez a nagy feladat már nagyrészt el van érve. Oly jeles tanítói gárdánk van, melyre büszke lehet mindenki. Feladatának tudatával bir, tanít és nevel a hazának derék, értelmes, művelt, jó magyar hazafiakat. A haza, a nemzet munka és idealizmus jelét tűzte elé, mely jelben győzött. Fáradságot nem kimélve, fáradhatatlan szorgalommal, kitartó buzgalommal teljesíti kötelességét, hogy azon nagy, sokatmondó szavaknak meg is feleljen. Hála isten, bölcs miniszterünk intézkedései folytán az anyagi gondoktól ma már egy kissé ment a tanító-ság, így annál nagyobb kitartással, szorgalommal teljesíti nehéz, de szép feladatát. *Erre* buzdította mindenkor e lap olvasóit; az *érdem* oroszánrésze az övé. Szívvel köszöntöm ez ünnepélyes alkalomból és kívánom, hogy sokáig hasson azon szellemben, melyben eddig oly nemesen hatott.

Szegzárd.

Nagy Béla

kir. tanfelügyelői tollnok.

Az „Értesítő“ administrálása.

Jubiláris lapunk tartalmi jelentősége mellett talán nem lesz egészen érdekesség nélkül annak administrációjáról is egyet-mást elmondani, hisz külső kiállítása, terjedelme, sőt alakja is a huszonöt év alatt lépést tartott belső értékének haladásával, azaz fejlődésével, hogy e tekintetben is minél inkább megfeleljen a fokozódott igényeknek.

Az első évfolyam számai csak alig néhány száz példányban adattak ki, mert akkor alig 200 tanító volt tagja az egyesületnek; jelenleg a lap adminisztrációja már nagy munkával és sok idővel jár, mert mai emlékszámunkat 2000 példányban küldjük szét.

Fiatalkorában az „Értesítő“ évfolyamai csak vézna kötetecskékben reprezentálódhattak; jelenleg már vaskos kötetek, pedig még csak 25. évét tölti be az „Értesítő“; milyen lesz a terjedelme ötvenéves korában, ha ilyen arányban fejlődik?!

Első évében szűk kerete mellett is alig kapta meg lapunk a szükséges szellemi táplálékot és annak beszerzése sokszor nagy gondot okozott a szerkesztőnek; de még a szerkesztői bizottság korában is előfordult, hogy alig lehetett elég munkatársra szert tenni, kik az egyéves „Értesítőt“ elláthatták volna megfelelő dolgozatokkal. Volt idő, a mikor anyag híján csak fél ivben jelenhetett meg; arra is nagyon jól fognak még emlékezni régi olvasóink, hogy az első években, de még később is 1-je helyett, csak 10-ke után jelent meg lapunk rendesen. Ezt is gyakran az anyag hiánya okozta.

Ámde mennyire változtak a viszonyok. Akárhányszor 2—3 ivnyi terjedelme is alig elég, hogy a becses kéziratokat, hivatalos közleményeket, vegyes értesítéseket stb. felölelje, annyira felszaporodott az anyag és hogy minél több kézirat helyet találhasson az „Értesítő“-ben, meghosszabbították és megszorították a sorokat és így az „Értesítő“ mind a három irányban növekedett. Persze a szerkesztőre nézve ezen örvendetes fejlődés nem jelent könnyebbülést, mert a sok kéziratból a legmegfelelőbbet kiválogatni, a kevésbé megfelelőt átgyurni sokkal nagyobb munkával jár, mint egész új cikket írni, pedig alig kerül cikk szerkesztőnk elé, mely *alaposan simító kezét* kikerülné.

Az „Értesítő“ első évfolyamai külső kiállítás, papir, nyomás tekintetében alig voltak szalonképesek, jelenleg pedig bármely hasonló szaklappal kiállja közlönyünk a versenyt.

Az adminisztráció feladata, hogy a lap pontosan jelenjék meg és pontosan szét is küldessék. E tekintetben — úgy hiszem — szintén haladás észlelhető. A lapot, ritka eseteket kivéve, minden hó 1-én mindenki megkapja, a kit illet és az a néhány eset, a mikor késedelem állt elő, azt mutatja, hogy mily kedvelt a lap a tanítóknál, mert ilyenkor már 3-án, 4-én a reklamációk egész özöne érkezett.

Sokan azt hiszik, hogy egy lapot szerkeszteni, mely havonként csak egyszer jelenik meg, könnyű dolog és ugyyszólván magától csinálódik. A dolog azonban nem úgy van. A nyilvánosságnak átadott lapnak aktuálisnak kell lennie. Mai napság a napilapok mindenről irnak, cikkeznek még a paedagógiáról is és megnehezítik a szaklapok álláspontját. Nem közölhetők az olyan dolgok, a melyekről az olvasók már a napi sajtó révén tudomást vettek. Ennélfogva az Értesítő szerkesztője nem érné el lapjával azt a hatást, melyet elér, ha elcsépeelt dolgokkal tömné tele az Értesitőt. Így tehát nagyon helyesen cselekszik, ha az „Értesítő“ aktuális részének összeállítását a hónap utolsó napjaira hagyja. Akkor azután serényen folyik a munka és minden tényező közreműködik, hogy a lap elsejére elkészüljön. A titkár elkészíti a hivatalos jelentéseket, a pénztáros a befolyt összegek kimutatását, a szerkesztő végzi a korrekturákat, *(pöröl a nyomdával, ha nehézkes)*, összeállítja a „tükröt“ és az „expediczió“ megtörténik.

Magától értetődik, hogy a lap előállításának és szétküldésének költségei idővel nagyon felszaporodtak. Mig annak költségei kezdetben alig 2—300 frtra rugtak, jelenleg évi kimutatásaink több mint ezer forintról számolnak be e czímen, annyira fejlesztettük a lapot.

Az „Értesítő“ és az „Egyesület“ kölcsönhatása teremtette e fejlődést. Az „Értesítő“ hozzájárult, hogy az egyesület lendületet vett és az „Egyesület“ háladatos volt és fejlesztette az „Értesitőt“; szerzett neki feladatának magaslatán álló, ékes tollu, a zsidó tanügyért hevülni tudó, a kartársakért melegen érző külön szerkesztőt, munkatársakat ösztöndíjakkal látott el, járat állandóan jeles tanügyi folyóiratokat a külföldről stb. Szóval az „Egyesület“ nem kimél áldozatot, hogy az „Értesítő“ „*nivóját*“ emelje. Viszont az „Értesítő“ lelkesen propagálja az egyesület érdekeit, összetartásra buzdítja a tanítókat és serkenti őket hazafiságra, hithüségre stb.

Az „Egyesület“ és az „Értesítő“ egymásra való kölcsönös hatása áldásos gyümölcsseit élvezi a magyar zsidó iskolaügy, élvezi a tanítóság, mert e kölcsönös támogatásnak tudandó be az a fényes eredmény, hogy az egyesületnek különböző (30) iskolai kiadványai 20 év óta a magyar zsidó iskola megmagyarosítását elősegítik és az átlag évenként 40—50 ezer könyvpéldány elkeléséből eredő jövedelem lehetővé teszi, hogy a sorsüldözött tanító az „Egyesület“ védszárnyai alatt menedéket talál.

Hajnal Jakab
egyes. titkár.

TÁRCZA.

Az Izr. Tanügyi Értesítőhöz.

— Megjelenésének 25-ik évfordulóján —

*Oh, kedves lapunk légy te üdvözölve,
Dicső pályádnak negyedszázadán!
Örömtől dobban olvasódnak keble,
S dicskoszorút füz néked szaporán,
Mert szép hazánk legdolgosabb szakában
Vetted ki a munkából részedet:
Hogy ma oly lelkes magyar zsidóság van,
A te nagy, halhatatlan érdemed.*

*Önművelésre lelkesítő hévvel,
Mindig a szépet, helyest tanítád:
Hogy kell szeretni gyújtó szenvedélylyel
A lenézett vallást és szent hazát,
Hogy kell szeretni a kicsinyelt pályát,
Melyen babér helyett tövis terem,
És hogy szeresse ki-ki pályatársát,
Magát becsülve önérzetesen.*

*A testet, lelket bénító nyomorban
Önérzetet mi nem tanulhatánk,
Mint szárnyszegett madár biczegve porban,
Mi földhöz ragadt páriák valánk.
De mély, sötét sarából az inségnek
Az üldözött faj mostoha fiát
Aldásával a véglegesítésnek
Az éltető pázsitra ragadád.*

*De híved utját szüntelen kíséred,
Elvezeted egy egész élten át:
Ha hozzád fordul a jogában sértett,
Te szóval, tettel véded igazát.
Te állítál minket tömör sorba,
És alkotánk nagy egyesületet,
A te sorsod az egyesület sorsa,
Legyen hát örök a te életed!*

Nagybittse.

Vándor Soma
tanító.

Az idő hatalma.

Reminiscentia az Orsz. magy. izr. tanítóegyesület 3. közgyűléséről, 1868. október 5-én.

Jelen cikkem bold. Löw Lipót prédikációjának czimét viseli, melyet a közgyűlést megelőzőleg a szegedi zsidó templomban tartott. A régi Szeged volt az, még mielőtt a borzasztó árvíz elöntötte volna. Emlékezetből mondom el, a mit mondok. A szónoklat, mely tudtommal nyomtatásban is megjelent, nincs kezeim között. Október 5-én lesz 32. esztendeje, hogy ezt a gyűlést megtartottuk, de egyes részleteire úgy emlékszem, mintha tegnap történtek volna.

Löw Lipót prófétai lélekkel szólt az egybegyűlt tanítószághoz s a nagy közönséghez, mely a templom minden zugát betöltötte. Mintha előttem állana az őszbeborult hatalmas alak, Koheleth 3. fejezetéből indult ki, hogy van ideje mindennek.

Ezt a témát variálta a bölcs és a historikus, mert Löw Lipótban szép harmoniába olvadt össze a bölcsnek meggyőző igazsága, a historikus objektivitásával és igazságszeretetével.

Emlékszem arra a néhány versszakra, melylyel a bevezetés után szónoklatát megkezdette:

Fut az idő, mint fut a sebes folyam,
Mely medrében tarthatlan elrohan:
Hab habot hajt, habra új hab árja gyűl,
Felszinen van most, más perczen elmerül.

S mely Pozsonynak látta még ma ormait,
A Gellértnek mossa holnap partjait;
Holnapután már tengerbe ömledez,
S gyöngyeivel mérhetetlen sírba vesz*"

A beszéd vége felé olyas valamit mondott az egyesületről, hogy a kor hajlamában gyökerezik s a felvilágosodás hajnaláról tesz tanubizonyságot.

Azt a pár versszakot s ezt a mondatot lejegyeztem magamnak; meglehetősen emlékszem még gondolatmenetére is; de igen jól emlékszem arra, hogy az egész szónoklat mély hatást gyakorolt a jelenvoltagekre. Megilletődéssel hallgatta azt mindenki; de mélyebb megindulással nem hallgatta senki, mint én, az én volt pápai hitoktatómnak szózatosa ajakáról ömlő édes szavakat, mialatt a gondolatok raja hullámszerűen agyamban s áhítatos érzelmek töltötték el szívemet. Eszembe jutott a szabadságharcok után átszenvedett martíromsága, mely nem tévesztette meg.

Áhítatos hangulat között kezdődött isteni tisztelet után a közgyűlést a szegedi színházban tartottuk meg, melynek karzatát Szeged város hölgyei foglalták el, hallgatva a tanítók sokszor heves, de mindig parlamentáris formák között mozgó vitatkozásait.

A nagytudományu, feledhetetlen zsidó pap, kinek egyik fiatalkori barátja, Feitel Lipót, pápai orvos emelt egy kis emléket egy németül irt füzetben, de kinek életrajzát meg kellene még írni, rég elhalálozott, a magyar Izraelre nézve nagyon is korán; és igen sokan, kik abban a közgyűlésben részt vettek, nincsenek már az élők között. De él még *Tenczer Pál*, a ki akkor is ott volt velünk s mindenütt ott van, ahol szükségünk van rá; él még *Léderer Ábrahám*, ki még most is fiatal lelkesedéssel küzd ideáljaiért. Ott volt *Kármán Mór*, ki élénk részt vett a hitoktatás körül kifejtett vitában, *Deutsch Henrik*, *Halász Náthán* s mások.

Az öreg *Braun*, volt ó-budai tanító egyike volt azoknak a régi mestereknek, kik nagy tudományuk mellett nagy lelkesedéssel tanították a zsenge ifjuságot. Emlékszem egy (német) verses tószájára, melyben nagyon elmésen

fejtegette az öt érzéket; de szerinte még egy hatodik érzék is van — az *Unsinn*. Mert akkor még a *német szójátéknak* nagy volt a keletje.

Szeged zsidó hitközsége kitett magáért; szívesen fogadta s vendégelte meg az odagyült tanítókat; a tanítókból is alakult rendező-bizottságnak az öreg Strummer volt a lelke. Szegény megboldogult kartárs! A szegedi nagy árviz majdnem mindenét elvitte. Temesvárról irt nekem levelet, szivet-tépőt.

Az idő hatalma!

A jóslékű, boldogemlékű Lőw Lipótnak igaza volt. Az orsz. izr. tanító-egyesületen is érvényesült az idő hatalma. Az Ur kegyelme volt vele. A gyöngé fácska megerősödött. Gyökeret eresztett, mélyet. Ott van a gyökere a zsidó tanítóság szívében. Ne bántsa közöny fagyos hidege, irigység rothasztó szele. S a ki nem kereste még fel árnyékát, huzódjon alája s gondoljon Koheleth szavaira, hogy van idő háborura és idő a békességre. Hát bizony nálunk itt van az idő, hogy békés egyetértésben tömörüljünk még jobban és úgy haladjunk zárt sorokban.

A népének békét hirdető Mindenható kegyelme lebegjen áldásként egyesületünk fölött.

Hoffmann Mór.

A zsidó tanítóság multjából Erdélyben.

Felekezeti tanügyünk és tanítóságunk lelkes harczosa, az „Izr. Tanügyi Értesítő“ negyedszázados jubileuma alkalmából időszerűnek vélem ama fátyol egy csücskét fellebbenteni, mely a zsidó tanítóság multját takarja Erdélyben. Ugyis oly keveset tudunk iskoláztatásunk történetéről, hogy érdeklődésre tarthat számot minden reá vonatkozó adat, különösen ha *kiadatlan kutfők*ből van meritve.

A XVIII. században az erdélyi zsidók műveltségi niveauja az ország egyéb lakosságának kulturfokával egyezően igen alacsony volt. Még héber tanultsággal is, mely pedig másutt még a legsötétebb középkorban is majdnem általánosan fellelhető, Erdélyben nem minden zsidó rendelkezett. Ez elmaradottság okai közé tartozik egyebek mellett a könyveknek akkoriban aránytalan drágasága és ennél fogva ritkasága, úgy, hogy épen nem mindenki mondhatott egy imakönyvet a magáénak. Innen van, hogy például az akkor még népes, most szinte kihalt *náznánfalvi* (Maros-Tordamegye) hitközség ma is fennálló, 1747-ben fából épült templomának falai tele vannak a fontosabb és gyakoribb imák szövegével, minők a tóra kivétele és visszahelyezése alkalmával mondandók, a hallél zsoltárai, **אל מלך יושב** stb. A gyülekezet nagy része imakönyv nélkül szükölködvén, a templom faláról olvasta le az imádságot. Ugyanezért egy-egy sziddur vagy machzór birtokjoga gyakran hosszadalmas pörösködés tárgya volt, még testvérek között is, a kik atyjuk hagyatékán osztozkodtak.

Még az analfabéták sem tartoztak a ritkaságok közé, különösen a nők jutottak gyakran abba a helyzetbe, hogy nevük aláírására lévén szükség, mások végezték azt helyettük. **במסירת קולמוס**

Bizony, a „könyvek népe“ megtisztelő és egyébként mindenképen jogosult elnevezést sehogysem alkalmazhatjuk az akkori erdélyi zsidókra.

De hát nem részesült-e a tanultság és a tudás náluk abban a megbecsülésben, mely a zsidókra különben annyira jellemző? Kétségtelenül igen, néha még az illető rovására is, akit valami vétségért keményebben büntetett a felekezeti bíróság, a bét-din, mivelhogy **יודע ספר** Csakhogy a mostoha kereseti viszonyok, a nyugtalan életmód, mely a tizenhárom éves fiut már kiüzte

a házból, nagyon megnehezítették a tanítást, illetve annak eredményét jelentékenyen csökkentették.

Mert az említett korig a lehetőség szerint gondoskodtak a gyermekek iskolázásáról. Jellemző, hogy pl. hagyaték rendezésénél a bét-din sohasem mulasztja el a gyámokat arra kötelezni, hogy a kiskoru árvákat bar-miczva korukig taníttassák. S végre általában ma sem vagyunk még igen túl a tizenkét éves korig terjedő iskolakötelezettségen! De hogy ily rövid idejű iskolázással nem valami széleskörű és mélyreható tudással kerültek ki a gyermekek, könnyen elképzelhető. Innen van, hogy még az 1750-ben elhalt *József Reisz Auerbach* gyula-(akkor károly-)fehérvári rabbi fia, Eleázár is esküdt (bét-din tag) és zsidó bíró (hitközségi elnök) létére igen gyarlón írja még a zsidó-német jargont is.

Pedig tanítókkal már korán találkozunk. Egy 1678-iki okiratban épen-séggel mint zsidó bíró szerepel „*Juda Melamed*.” A náznánfalvi zsidók 1753-iki conscriptiójában *Léb Abram* mint „dászkal” (oláhul: tanító) a contributio fizetése alól ki van véve. Tehát oly kivételes állást foglalt el a tanító: a minővel manap ebben a tekintetben korántsem dicsekedhetik: hiszen adót neki is kell fizetnie. (Kell ám! Még a gabella adót is beszedik rajta sok helyütt, sőt templomszéket is pénzen kell váltani maga és neje számára, törvényellenesen, és ha a tanító jogára hivatkozik, kész a perpatvar, melyből bonyodalmas és ráfogásokkal és üldözésekkel vegyes perbefogás keletkezik, mi aztán gyakran a tanító nyugdíjaztatásával végződik. Szerk) Még egészen csekély számú gyülekezet sincs tanító hijával; így 1779-ben Magyaroson (Beszterczemegye) *Mózes* melamméddel találkozunk. Gyulafehérvártt egyidejűleg is legalább kettőről van tudomásunk; 1775-ben *Jákob* melamméd bepanaszolja a hitközség egy tagját, a miért az időszak végénél előbb vette el tőle gyermekeit s adta más tanítóhoz.

Maguk a tanítók kétfélék voltak: olyanok, a kik csupán egy, minden-
esetre vagyonosabb család szolgálatában állva, kizárólag ennek gyermekeit tanították és olyanok, a kik saját koczkázatukra chédert tartottak, a hova akárki beadhatta fiát. A fizetési viszonyokról az az adat nyújt némi tájékozást, mely szerint 1746-ban *Ózer Kohén* tanító egy apának nem tudni hány gyermeke tanításáért heti 2¹/₂ pagim fizetést kap.

Ha ugyan megkapja. Mert nem egyszer bizony perelnie kell neki járandóságát. Igaz, hogy ő sem teljesíti mindenkor kötelességét pontosan, a mi miatt egyszer egy apa panaszt is emel az említett Jákob melamméd ellen. Avagy túlmenve kötelességén, be-bekukkant a tüzhelyen álló fazékba, a hol olyasmit lát meg, a mitől elhül a vére: biz' a ház asszonya keresztény nőtől vett káposztát főz ottan! Ettől pedig csak egy lépés van a disznóláb, melyet a tulbuzgó melamméd nyilván csak ijedtségében vélt meglátni a rotyogó káposztának közepette, a miből takaros kis rágalmazási per keletkezik. A tárgyaláson kitűnik ugyan, hogy a disznóláb csak a tanító úr felhevült képzeletében létezett, de a káposztára nézvést a bét din neki ad igazat s felmenti őt a kötelezettség alól, hogy fizetése egy részét a családi asztalnál *in natura* költse el.

Egyébiránt más naturáliákban is szolgáltatják ki néha a tanító fizetését, főleg pálinkában. *Honny soit!* Nem mintha ő maga fogyasztaná el, sőt inkább kereskedik vele. Ha lehet, egy kis üst tartására is szerez engedélyt vagy más, a tanítóssággal hasonlóképp nem egészen összeférő mellékkereset után néz. De ne vessünk rá miatta, hisz a szükség hajtja reá.

A tananyagra és tanmenetre nézve is nyerünk némi tájékozást. Az előbbi ritkán megy túl a tóra és Rasi-commentar tanításán; abból hetenkint a fél szid-rát, ebből két parását vesznek át. De alkalmasint magyar írást is tanulnak a gyermekek, már a XVIII. század elején is akadunk már néha zsidó részen

is legalább magyar névalírásra. De van okunk fölteni, hogy némelyek magyarul olvasni is tudtak.

Ime, nem valami fényes kép az, melynek keretében a XVIII. század zsidó tanítója Erdélyben elénk lép. Amazért nem tanulság nélkül való azt szemlélünk. Kioktat arról, a mit különben a hazai zsidó tanítótság zömének ugysem kell lelkére kötni, hogy szüntelen előre és fölfelé törekedjék, serény önműveléssel és buzgó kötelességtudással, mert ezek vitték előbbre a multban s fogják még fölebb emelni a jövőben, az anyagi függetlenség s morális megbecsülés megérdemelt fokára. Mindkettőben pedig jó példával jár elől e közlőny, melynek azért jelen ünnepnapján tiszta szívből kívánunk még továbbra is hosszú életet.

Kolozsvár, szeptember 14.

Dr. Eisler Máttyás.

Magyar olvasókönyv.

Az izr. elemi iskolák II., III. és IV. oszt. számára.

Az „Orsz. izr. tanító-egyesület“ megbízásából szerk.: *Barna Jónás.*

II.

A II. osztály olvasókönyve.

A II. osztály olvasókönyve VIII. nagyobb fejezetben, 109 olvasmányt (és költeményt) tartalmaz. E nyolcz fejezetben így osztja fel Barna az olvasási anyagot:

- I. Mondák, regék és elbeszélések. (24 olv.)
- II. Bibliai történetek, mondák és ünnepi hangok. (17. olv.)
- III. A természet köréből. (15. olv.)
- IV. A házi állatokról. (11. olv.)
- V. Növények és ásványok a ház körül. (6. olv.)
- VI. A szülőföld és környéke. (7. olv.)
- VII. Az emberek életéből. (6. olv.)
- VIII. Költemények és imádságok. (23. olv.)

Ez a beosztás helyes. Nemcsak sorrendje felel meg a paedagogia követelményeinek s Herbart azon különösen hangsúlyozott elvének, melyet a concentráció és a fokozatosság iránt támaszt, hanem másrésről a Diesterweg hangsúlyozta reális követelményeknek is. A paedagogiai világ ma már tisztában van azzal, hogy az olvasókönyvnek meg van a maga sajátos rendeltetése s épenséggel nem arra való, hogy „közhasznu ismeretek“ tára legyen, melyből a tanuló összes reális ismereteit is megtanulja. Aki olvasókönyvet ír, annak tisztában kell lenni azzal, hogy olvasókönyve első sorban az anyanyelvi tanítás szolgálatában áll. Minden olvasmány oly bőséges nyelvi és tárgyi magyarázatot kíván, hogy ezt a feladatot szándékosan megnehezíteni nem szabad. Az olvasókönyv feltétele a gyermek fokozatosan fejlődő fogalmi körének, hogy nyomról-nyomra, fokozatosan képesítsék a nemzet nagy íróinak kötetlen és kötött beszédben irt szellemi termékeinek megértésére és élvezhetésére. De habár az olvasókönyv nem pótolhatja és természet-szerűen nem is kell hogy pótolja a reális oktatást, mégis szükséges, hogy földrajzi, természetrajzi és egyéb reális tartalmu olvasmányokat is adjon, a melyek az alsó osztályokban a beszéd- és értelemgyakorlatokat, a felsőbb osztályokban az egyes reális tantárgyak anyagát kiegészítik, kibővitik, esetleg e reális tárgyak köréből egy-egy dolgot új oldalról bemutatnak s az érdeklődést

az ujság ingerével fokozzák. Ez nem könnyű dolog s az író részéről alapos megfigyelést, nagy körültekintést kíván. Barna Jónás — mint később látni fogjuk — itt is megtalálta a helyes mértéket, alkalmazkodván Goethe szavaihoz: „In der Beschränkung zeigt sich erst der Meister,“ s úgy a természet köréből, mint a háziállatok, a növények és ásványok, a szülőföld és környéke s az emberek életét ismertető körökből csak azokat vette fel, melyek szépen kiegészítik a szemléltetésre szánt reális anyagot, de nem az érületi anyag rovására, sőt amant ennek szolgálatába helyezve.

De megfelel-e beosztás abból a szempontból is, hogy az egyes fejezetekben felvett olvasási anyag a fokozatosság elve szerint fűződik a tantervben a II. oszt. részére kijelölt beszéd- és értelemgyakorlati anyaghoz. Minden egyes olvasmány többféle szempontból bírálendő meg. Az első az, hogy megfelel-e bizonyos elhatározott fokon a gyermek gondolkörének; hogy tápot nyer-e a gyermek képzelő tehetsége, hogy figyelembe vegye a szerző a történeti haladás elvét, ha az olvasmány tartalmára nézve oda utal, s nyilatkozik-e az egészen a koncentráció törvényének szelleme. Ha e négy szempont figyelembe vételét bármely tárgynál megköveteljük, annál inkább meg kell követelnünk az anyanyelvi tanításnál, mely az olvasókönyvön épül fel.

Minden tanító tudja, hogy az iskolában közlött ismereteknek kettős jelentősége van. Az egyik a materiális (az anyagi), a másik a formális (az alak). Amaz a pozitív ismeretek megszerzését jelenti, a másik a gondolkodó képesség, a szellemi ügyesség kiképzésére vonatkozik. Az oktatás e két oldala tulajdonképpen sehol sem választható el egymástól, de az is bizonyos, hogy sehol sem támogathatja annyira egymást, sehol sem olvadhat annyira egymásba, mint az olvasás tanításánál, mint az olvasmányok kezelésénél, a hol folytonos gyakorlat, új képzeteknek már meglévővel való összekapcsolásával, új dolgok megismerésével, a szellemi tevékenység folytonos mozgásban tartatik, a mi által a tanuló pozitív tudása is gyarapszik.

Erre azonban szükséges, hogy az anyag önmagától kínálkozzék, tartalom és nyelvezet teljesen megfeleljen azoknak a követelményeknek, melyeket — ez esetben a II. osztály zsenge tanulóinál — figyelembe kell vennünk.

Ebben a tekintetben Barna Jónás olvasókönyve minden dicséretet érdemel. A könyvnek akármely olvasmányát is megvizsgáljuk, mindegyikben a tudatos paedagogiai eljárás ritka nyelvérzéssel és izléssel párosul, amely megóvjaa őt attól, hogy olyat kívánjon a II. oszt. tanulóktól, a mire ez nem képes. Stilusa rendkívül világos és tiszta, magyaros és korrekt, úgy hogy alig lehetne benne felesleges szót találni. A mit máshonnan vett át, azt is átalakította céljának megfelelően. Csak úgy találokra nevezek meg néhány olvasmányt: pl. A farkas és a bárány (8. lap); A tél (73. lap); A fa (99. lap) stb. Szerző eljárását és alakító ügyességét érdekesen jellemzi Arany János „A gyermek és a szivárvány“ című pompás allegóriájának prózai reprodukciója. Ha a gyermek valamikor a felsőbb osztályokban az eredeti költeményt olvassa, annál tisztábban él majd lelkében az a szép erkölcsi eszme, hogy a vak ábrándozás, mely egy nem létező világot alkot magának, nem vezet semmire s mit a költemény szavai oly szépen fejeznek ki:

Vágyaid elérhetlen
Tartományba vonzanak... stb.

Hozzájárul itt még az is, hogy hézagot sehol sem hagy, Lehet mondani, hogy minden egyes olvasmány megszerkesztésénél s nemcsak az egyes szakaszok olvasmányainak rokonszerű összeállításával, a mi által egyedül volt elérhető a fokozatosság elvének teljes keresztülvitele, tudatosan járt el, a mit egy egész sereg olvasmányon ki lehetne mutatni.

A tapasztalt tanítónak csak egy pillantást kell vetnie az olvasókönyv III., IV., V., VI. és VII. szakaszaira, hogy azonnal meggyőződjék az anyag tudatos és paedagogiailag egészen helyes csoportosításáról.

Igen szép és mély paedagogiai belátásra vall a II. fejezet összeállítása, a bibliai történetek és mondák kidolgozása. Éppen annyi, a mennyi kell, a mennyit a II. oszt. tanulónak tudnia kell. Persze, hogy zsidó iskoláink ez anyag tekintetében a legkülönbözőbb eljárást követik; de bárminőt kövessenek is, ennek az anyagnak feldolgozása nagy ethikai nyereséggel fog járni a gyermekekre nézve; megtermékenyíti képzeletét s a belőle kivonható erkölcsi tanulság lelkében a jóság, a szeretet, az egyetértés és egyéb szép erényeket fogja fejleszteni. Igen szépen van reprodukálva az *Ábrahámról* szóló s a József anyja sirjánál című monda, és talpraesett a Szombat napja cz. olvasmány. Vajha utat találna a kis olvasók szívéhez, kiknek nagy része, mire az iskolába kerülnek — fájdalom — egészen más fogalommal bír a szombatról. Általában az egész fejezet egyes olvasmányaiban poetikus a nyelvezet, a nélkül, hogy felülhaladná a tanulók gondolat- és fogalmi körét. Nagy érdeme Barna Jónásnak, hogy azt, mi annyi olvasókönyvben kisért, hogy szerkesztőik úgy veszik át az olvasmányt, a mint találják, óvatosan kerülte. Költeményben persze változtatni nem szabad, már az író iránti tiszteletből sem. Ez a kifogásom van Kiss József különben gyönyörű költeménye ellen: *Szombat előestéjén* (41. olvasm.). Azt hiszem, hogy ennek báját és fenségét csak nagyobb gyermekkel lehet megértetni. Ezt a kifejezést:

Lelkeinkre
Áhitat szárnyain szállj alá!..

mely négyszer fordul elő a költeményben, 7—8 éves gyermekkel alig lehet megértetni. Kétségtelen, hogy gyönyörű gondolat, hogy: a szombat csöndje lelkeinkre az áhitat szárnyain szálljon alá; de ez a gondolat a 7—8 éves gyermek lelkét nem fogja megragadni. Nagy körültekintéssel van összeválogatva a VIII. fejezetben levő költészeti anyag is, mely a mellett, hogy önmagában véve is kifogástalan, beleilleszkedik a többször érintett követelmények keretébe.

Mindezekon felül ez az olvasókönyv, a mint a mondottakból önként következik, a nyelvképzés törvényeinek is teljesen megfelel, s becses eszköz lesz a tanító kezében, hogy általa a gyermekben a nyelvérzékét kifejleszsze, s az izlést nemesítse. Ez már ezen a fokon fontos feladata az iskolának. Erre bővebben következő cikkeimben fogok kiterjeszkedni.

A II. osztály olvasókönyvéről elmondtam volna nézetemet, de talán nem veszik rossz néven a t. kartársak, hogy ha az anyagnak a koncentráló elve figyelembevétel eszközrendő felosztását hónapról-hónapra vázoló. Felesleges mondanom, hogy ez csak az én nézetem, a melyet senkire oktroyálni nem akarok. Hogy a második fejezet anyaga: a Bibliai történetek, mondák és ünnepi hangok e felosztásba felvéve nincsenek, azt a tisztelt olvasó természetesen fogja találni. Ezt a tanító ott és akkor használja fel, a mikor azt szükségesnek tartja. Ép úgy nincs felvéve a VIII. fejezetben foglalt anyag sem, a költemények és imádságok, a melyek tárgyalását, kezelését idő, alkalom és egyéb körülmények között határozzák meg.

Nem lehetetlen, hogy a felvett olvasmányokat (számuknál fogva) nem is lehet mind tárgyalni; ezt más körülmények is befolyásolják; némelykor helyi viszonyok, némelykor a gyermekek fejlettségi foka. Némely olvasmányhoz bő magyarázat nem is kell. Itt egészen az egyéni belátásnak kell tért engedni.

Az általam megkísérlett felosztás és csoportosítás a következő:

Szeptember: Ősz. Hét és nap. A szél. A kutya meg a nyúl. Kormos és Körmös. A szülőföld. Illemszabályok az iskolában.

Október: A haza. Szülőföld és haza. A levegő. A róka és a holló. A nyulak és a békák.

November: A határ. Utak, vasut és gőzhajó. A tücsök és a hangya. Az est és éj. A szegény asszony rokkája.

Deczember: Tél. Esik a hó. Hegy és völgy. Az idő. Csákó tehén. A macska. A család.

Január: A jég alatt. Jól esett. A ló. A tehén. Csákó tehén. A fa. A táplálék.

Február: Kaczor király. A hiu kacsza és a róka. A lud. Libanóta. A só. A vas.

Márczius: Tavasz. A kis gazda dala. Tavaszi dal. A viz. A juh. A galamb. A kis galamb. A tisztaság.

Április: Felhő és eső. A mókus. A mókuska. A fiu sziklája. Az éjjeli pihenés. A cigány bünhődése. Mese a czinkékről.

Május: A reggel. A rózsa. A vadrózsa. A farkas és a bárány. A mezei és házi egér. Dal a rózsáról. Három szép pillangó.

Junius: Nyár. Erdei dal. A gyermek és a szivárvány. Szedj illatos rózsákat.

Összefoglalva most már a mondottakat, jó lélekkel mondhatom, hogy ez olvasókönyv szerkesztője dicséretreméltó munkát végzett, s a kartársak éppen nem tuloztak, mikor e lap augusztusi számában már első áttekintésre is ez olvasókönyveket melegen üdvözölték.

A harmadik osztályu olvasókönyvről, melyből néhány olvasmányt behatóbban szándékozom bonczolgatni, a jövő számban.

Hoffmann Mór.

EGYESÜLETI ÉLET.

Tudósítás.

A közp. választmány szeptember 17-én ülést tartott, melyről a következőket jelentjük:

Elnök: Kornfeld Gyula.

Jegyző: Hajnal Jakab.

Jelen voltak: Barna Jónás, Bató J. Lipót, Bárd Rezső, Csukási Fülöp, Györi Adolf, Lederer Ábrahám, Mandel Bernát, Mendl Lajos, dr. Weiszburg Gyula és Wolf Ármin. *Távollétöket kimentették*: Reif Jakab és Kuttner Miksa.

1. Elnök megnyitván az ülést, üdvözli a megjelenteket, aztán felolvastatja, az utolsó ülésről szóló jegyzőkönyvet, mely szabályszerűen hitelesítettik.

2. Elnök nagy örömmel jelenti, hogy az egyesület által kiadott új olvasókönyveket majdnem minden zsidóiskolában bevezették. Ez oly vivmány, melynél nagyobbat remélni sem lehetett, mert még nem fordult elő az eset, hogy egy új iskolai kiadvány már megjelenésének első évében annyira tért hódított volna. Szerencsét kíván ezért az egyesületnek, mely vállalatával annyira kitudta a tanítókat elégíteni és ezen olvasókönyvek szerkesztőjének is, a ki ezen fényes erkölcsi sikert fáradozásának legszebb jutalmául tekintheti.

A közp. választmány e jelentést örvendetes tudomásul veszi és elismerését fejezi ki úgy az elnökségnek, mint a könyvek szerkesztőjének és a bir. bizottságnak.

3. A választmány helyesléssel fogadja, hogy a sziddur új kisedetésénél a korrekturákat Goldberg Maier helybeli hitoktató végzi és köszönettel

fogadja, hogy Mendl tanár ur a tőle megszokott buzgalommal ajánkozott hogy a korrekturáknál segédkezék, illetve azokat felülvizsgálja. Bató J. Lipó ur által elkészített tartalomjegyzék iránt a választmány úgy intézkedik, hogy azt bizottságilag felülvizsgáltatja, mely bizottság elnöklésére Mendl tanár ural kéri fel.

4. A választmány tudomásul veszi, hogy Csukási a bibliai történet kéziratának nagyobb részét legkésőbb jövő évi márczius havában fogja be nyújtani.

5. Elnök előadja, hogy az iskolai nagy szünidő alatt, a mikor a választmány majdnem valamennyi tagja távolléte miatt nem ülésezhetik és így az egyesület rendes működése is szünetel, mégis előfordultak olyan esetek, a mikor rövid uton kellett intézkedni és a választmány utólagos jóvá hagyása reményében élt azon jogával, hogy kisebb-nagyobb segélyösszegeket folyósított, de mindig csak akkor, a mikor a segélyre szorult helyzete olyan volt, hogy halasztást nem tűrt, de az összeg nagyságára nézve egyszer sem haladta meg az alapszabályok által megengedett határt. A közp. választmány elnök indokolását tekintetbe vette és elnök által 10 tanítónak kisebb-nagyobb tételekben adott segélyt helyesléssel tudomásul veszi.

6. Elnök előadja, hogy a mult évi teljes választmányi határozat értelmében új magyar nyelvkönyvek kiadásáról kell gondoskodnunk és miután az új magyar olvasókönyvek már megjelentek, elérkezett az idő, hogy az azokhoz illeszkedő nyelvkönyvek kiadását eszközöltessük. Szóló felkérte Bárd Rezső urat, mint a ki az olvasókönyveket bíráló bizottsági tag minőségében behatóan tanulmányozta és a ki a nyelvkönyvek irodalmában szakavatottsággal bír, hogy foglalkozzék a nyelvkönyvekkel és tanulmányozza az idevágó munkákat, mert lehetséges, hogy a választmány esetleg őt bizza meg e munka megírásával. Bárd ezt megtette és behatóan közölte nézeteit és irányelveit a tankönyvre vonatkozólag, elnökkel, a miért a legjobb lelkiismerettel azt ajánlhatja a választmánynak, hogy bizza meg Bárd Rezsőt az új nyelvkönyvek szerkesztésével.

A választmány többek és pedig: Mandl, Lederer, Barna, Dr. Weiszburg, Csukási és Győri hozzászólásai után szótöbbséggel elnök indítványa mellett határozott.

7. Elnök jelenti, hogy a közp. választmány mult évi határozatából kifolyólag az „*Értesítő*“ legközelebbi száma, a szukoth félünnepeken, mint emlékszám fog megjelenni, tehát azon a napon, a melyen 25 év előtt annak első száma kiadatott.

Barna ezen ünnepi szám külső tartalmára és kiállítására nézve ad részletes felvilágosítást és a választmány Bárd és Mendl hozzászólásai után a tervbe vett emlékszám kiadását, valamint az ezzel járó költségeket engedélyezi.

8. Tárgyaltatnak a segélyezés iránt beadott különféle kérvények és a választmány özv. Rosinger Mártonné részére, férje, volt miskolczi tanító tagsága által neki biztosított özvegyi segély czimen 400 koronát engedélyezett; néhai Oblatt Mór, Aladár nevű kiskoru fia részére a 400 korona segély kiadása csak a gyámhatóság engedélye esetén folyósítható. Azonkívül a választmány 10 kérvényező részére kisebb-nagyobb tételekben összesen 425 koronát szavaz meg segély czimen; ellenben két tanítónak kérvényét mellőzni kellett, mivel a segélyezés szüksége nem volt kellően indokolva, illetőleg alap hiányában nem volt megadható.

9. A rendes tagok sorába szabályszerűen felvétellett: Bartók Lajos (39 éves) losonczy és Fried Sámuel (35 éves) csurgói tanító megfelelő tagdíj-pótlás kötelezettsége mellett.

Pályázat.

Az „Országos izr. tanító-egyesület“ által létesített és kezelt „Erzsébet“-alapítvány kamatai (100 korona) november hóban kerülnek leánykiházasítási segély czímen kiosztás alá.

Ezen segély elnyerésére pályázhatnak oly tanítók, a kik legalább három év óta tagjai az egyesületnek.

A pályázati kérvények legkésőbb f. évi november 1-ig az egyesület elnökségénél (VII., Sip-u. 12.) nyújtandók be.

A megszavazott segély tanítók kiházasítandó gyermekének adatik ki akkor, a mikor okmányokkal kimutatja, hogy az esküvő már hivatalosan (anyakönyvileg) kitűzetett, vagy már megtörténtnek nyilvánított.

Budapesten, 1900. október 1-én.

Az elnökség.

F. é. szeptember hóban tagsági díjat fizettek:

a) *Pártoló tagok:*

	kor.		kor.
Dr. Bacher Vilmos, Bpest	10.—	Izr. nőegylet, Vág-Selye	10.—
Brachfeld Arnold, „	10.—	Izr. hitk. N.-Szt.-Miklós ---	10.—
Deutsch Jakab, „	10.—	Kohn Arnold, Bpest,	10.—
Ehrlich Mózes,	20.—	Leitersdorfer és társa	10.—
Dr. Ernyei Mór,	10.—	Leitner M. L. „ ---	10.—
Glasner József,	10.—	Spitzer Gerzson és társa, Bpest...	20.—
Izr. hitk. Ó-Buda	10.—	Trotzer Alajos f ---	10.—

b) *Rendes tagok:*

	hátr. f. é. kor.		hátr. f. é. kor.
Blau Mór, N.-Magyar ---	— 8.—	Pauker Lipót, N.-Szt.-Miklós	— 8.—
Bleier Jakab, Rác-Álmás	— 8.—	Rosinger Márton, Miskolcz ---	— 8.—
Borsodi Miksa, Ürmény	— 8.—	Soltész Adolf, Szentes ---	— 4.—
Büchler Samu, Sasvár ---	— 8.—	Solt Samu, Kunhegyes...	— 8.—
Eckstein Lipót, S.-Tarján	4 4.—	Schichteinz Ármin, Bpest	— 8.—
Fischer Márk, Bpest ---	4 —.—	Schusdek Sándor, N.-Bittse ---	4.—
Fleischmann Gyula, Bpest ---	4 —.—	Steinitz Gyula, Luki ---	— 8.—
Magyar Imre, Ürmény	10 —.—	Weiszberger Fülöp Cservenka	— 8.—

Bárcza-gyűjtés:

	kor.
A pesti izr. hitk. elemi és polgári fiu iskola...	122.96
Soltész Adolf, Szentes...	4.—

Budapest, 1900. október 5-én.

Győri Adolf
pénztáros.

Tanügyi mozgalmak.

— Lapszemle. —

A nyugdíjtörvény revíziója foglalkoztatta a Délmagyarországi és a Krassó-Szörénym. tanítóegyleteket. Elsőnek javaslatából ide iktatjuk az alábbi pontokat: A tanító 30 szolgálati év után teljes fizetéssel nyugdíjazandó. Az önhibáján kívül munkaképtelenné vált tanító a szolgálati évekre való tekintet nélkül nyugdíjjogosultsággal birjon. A nyugdíjintézetbe felvétessék korára való tekintet nélkül minden okleveles tanító, ki akár ideiglenes, akár végleges minőségben tanítói hivatalt betölt. Az iparos- és keresk. tanoncziskolai fizetés is számíttassék be. A fizetésemelésnél lerovandó illeték szállíttassék le 33%-ra. Az önhibáján kívül állás nélkül maradt tanító nyugdíjjogosultsága törv. biztosíttassék. A már szerzett nyugdíjigényt még az esetben se lehessen redukálni, ha valaki bármely okból kisebb fizetésű állásra kénytelen pályázni. Az özvegyek vagy árvák hátrahagyása nélkül elhalt tanítók tisztességes eltemettetésére a szerzett nyugdíjigénynek megfelelően bizonyos összeg folyósítandó. A nyugdíjtörvény minden 10 évben revidiáltassék. A krassó-szörénymegyeiek javaslatának lényeges pontjai ezek: A szolgálati évek az összes igényjogosultakra nézve az oklevél birtokában megkezdett szolgálati évtől fogva számíttassanak. Ha az igényjogosult tanulmány miatt szakítja meg szolgálatát, ez indokolt félbeszakításnak tekintendő. A nyugdíjigény megállapításánál számba veendő az összes állandó jelleggel bíró tanítói járandóságok. Az igényjogosult felesége és gyermekei 5 évi beszámítható szolgálat után rendes nyugdíjat, illetőleg nevelési járulékot élvezzenek. A 2%-os évi járulék emeltessék fel 3%-ra. Az állam hozzájárulása évi 600.000 K. legyen. A 30 filléres járulék az átalányrendszer formájában fentartandó. Az alap kezelési költsége az államot terhelje. A saját nyugdíjintézetet fentartó iskolafentartók tanítói a nyugdíjtörvényben biztosított összes előnyöket egy év leforgása alatt kötelesek nyugdíjintézetük tagjainak biztosítani.

Abnormalis gyermekek. Will. S. Monroc érdekes kimutatást közöl az amerikai Egyesült Államokbeli tanköteles és abnormalis gyermekekről; 100.000 elemi iskolai tanuló között 559 siketnéma, 215 vak, 416 gyenge-tehetségű, 1123 pedig menedékházban vagy javítóintézetben van. E szerencsétlen gyermekek összes száma 34.618, kik 200 intézetben nyernek elhelyezést, hol 2187 tanító foglalkozik tanításukkal s nevelésükkel. Az intézetek az államnak 29,479.759 márkájába kerülnek.

*

Franciaország elemi iskoláiról szól a „Comission de statistique de l'enseignement primaire“ jelentése, mely a francia elemi oktatás bámulatos haladását tárja elénk 1876 óta 1898-ig. Az állami iskolák szaporodása 35.7%; a felekezetié 59%, a felekezeti magániskoláké pedig 97.8%. 1867-ben 4,716.900 iskolájuk volt, 1897-ben 5,531.400. 1877-ben 94.4 millió frc volt a kiadás; 1897-ben 214 millióba került a népoktatás. 1877-ben egy elemi tanuló 23 frcba került, 1897-ben már 46 frcba.

*

Olaszország tanügyének szomorú állapotát festi 1896. évi jelentésében Toracca, a népiskolák főigazgatója. Hangos a panasz, különösen az iskola-épületeket illetőleg, melyeket úgy higienikus, mint. paedagogiai és morális

szempontból kifogásol. A legtöbb iskola alacsony, fülledt levegőjű s földpadlóval bíró tantermekkel csufolja Olaszországot; az ablak is csak olyan lyuk, amelyen ablakszárnyat, ablaküveget hiába keresünk. Sok helyt az istálló szolgál tantermül és nem is olyan ritka eset, hogy egyik-másik fiu egy csirkét, egy malacot viszen haza tévedésből a táskája helyett. Az iskolák 10%-ában se asztal, se pad s a gyermekek a meztelen földön a térdükön irnak. Tanszerekről szó se eshetik, a gyermekek 50%-a nélkülöz könyvet, irkát. A tanítók fizetése nyomoruságos; sok község minden soldi-t kidobott pénznek mond, amit az iskolára fordít. A tankötelesek 53%-a egyáltalán nem jár iskolába, más része csak 4–5 hónapig. És 1896 óta se a kormány, se a sajtó nem hederített erre a jelentésre: Végre 1900. márcziusában 10,000 tanító aláírásával petíciót nyújtott be a képviselőházhoz, mely ki is mondta, hogy ez tarthatatlan állapot. Persze, „szóval“ ígérték mindent, de a „tett“ az még mindig késik, mert az ottani parlament is jobban ért az — obstrukcióhoz.

*
*

Tanügyi Értesítő címet visel a komárommegyei tanítótestület közlönye, melyet a megye nagytehetségű tanfelügyelője: Lőrinczy György hitt életre. A havonkint egyszer megjelenő lap fel. szerk. Marcsa György komáromi ig. tan. Az első cikkelyben „A zászló alatt,“ a tanf. buzditja gárdáját, azt kívánja, hogy a tollat, mely a lap hasábjait megtölti, egyetlen érzés vezesse: az iskola iránt való szeretet. „Mit akarunk?“ czimen a szerk. fejti ki programját s végül arra kéri kartársait, hogy ne kicsinyelje senki gondolatát, amelyet a tapasztalat hozott felszínre, mondja el a lapban bátran, akadni fog valaki, aki azt tovább füzi, vagy ellenébe más nézetet állít. Hisz ugy ugrik ki a szikra, ha az aczélt a kovával összeütjük. Rovatvezető: *Szóllósi Jenő*.

KÖNYVISMERTETÉS.

A zsidók története. II. rész, a közép- és ujkorban, irodalmi szemelvényekkel. Irta Dr. Fényes Mór. (Második javított kiadás. Budapest. Kiadja: Singer és Wolfner.)

A fenti czimmel Fényes most jelentette meg könyvét. Az első kiadás rövid idő alatt elfogyott; a legjobb bizonyíték, hogy a könyvre szükség volt és van. Tanították is mindenütt, a fővárosban és az ország minden részében s e sorok írója is tanuskodhatik mellette, hogy minden tekintetben megfelelt.

A földolgozott anyag tekintetében a második kiadás ugyanabban a körben mozog, melyben az első. De van benne valami haladás, a mi Fényest mint paedagógust előnyösen mutatja be. Értjük az előadás formáját, a mely tökéletesedett. Szerző egy történeti könyv megírásánál nagyon figyelemmel volt az itt mutatkozó nehézségekre. Valamennyien tudjuk, hogy az elbeszélő stílus milyen hamar válik unalmassá és hogy a legkiválóbb költők epikai munkái milyen nehezen gördülnek előre. Életet bevinni az előadásba, szemléltetővé tenni az elmondottakat és ez eseményeket megrögzíteni, hogy magunk lássuk a fejleményeket — olyan föladat, melynek megoldása nemcsak a tanárnak, hanem a tankönyvnek is kötelessége. Fényes, ugy látszik, kiérezte a paedagógiai hivatását és teljességben eleget tett neki. Könyve nem beszél el semmit, hanem szemléltet és ez által drámai előadást ér el. Mindjárt a „Bevezetés“-ben, a hol a kereszténység fejlődésének áttekintését nyújtja, (És mi szüksége van erre a zsidó tanulónak? Szerk.) rövid és találó *tényekben*, naiv elbeszélésekben fölvonultatja előttünk az egész kort és eszmekörét, látatja velünk a kereszténység és zsidóság együttes haladását egy bizonyos pontig és föltünteti a lassan, alig észrevehető elágazást, (de hátha sok tanuló

gyenge logikával vissza akar térni ahhoz a „bizonyos ponthoz,” hol a *keresztseg* van beütve! Szerk.) a mint idővel a kicsiny szög szárai megmeghosszabbodnak és a közöttük való eltérés egyre tágabb lesz.

De hát az idéztük példa csak mutatvány akart lenni, még pedig nem a legjavából. Csak a sorrendet respektáltuk és irtunk arról legelőször, a mi a könyv hasábjain a legelső helyet foglalja el. Bárhol lapozzunk, mindenütt megtaláljuk ezt a törekvést megvalósítva és sehol sem a teljesség rovására. A mit bemutat, azt minden oldaláról mutatja be. A zsidó történet minden fázisának legkisebb mozzanata jelenik meg előttünk e könyvben. A szellemi és anyagi élet egész belső szervezete föltárul. A spanyol kornak az ő sajátos szellemi életével, a középkor nyomasztó testével, az ujkor könnyebb lélegzetvétele szinte kihallatszik a betűk egymásmellé rendezettségéből. Szóval, a mire az iskolának megtanítania kell: lelkesedésre, annak a forrásait megnyitja e könyv, mely elég bőven nyújt mindenből és még sem sok egy helyen sem.

A fejezetek utolsója a zsidók története Magyarországon. Ugyanaz a gondosság és pontosság. Felöleli a magyar zsidók történetét a honfoglalás idejétől egészen a legujabb korig, a mi királyunk uralkodását sem véve ki. Ennek fontosságát nem szabad mellőzni, midőn a hazai zsidókról van szó. Hisz' a zsidók emancipációja, a zsidó vallás bevettségének ténye, dicső királyunk nevéhez fűződik. Nem akarjuk a könyv ismertetésével az olvasót fárasztani. A ki elolvassa, az általunk elmondottakat, ugysis első pillanatra észreveszi. De az igazság elhallgatásával vádolhatnának, ha ki nem emeljük, hogy az „Irodalmi szemelvények” tanulságossága nemcsak irodalmi szempontból van kitünően megválasztva, hanem történelmi repetitoriumnak is szolgálhat. Ez áll kiváltképpen arról a beszédről, melyet Eötvös József báró a zsidók emancipációja érdekében tartott. Ez a beszéd, a milyen szép, ép olyan tanulságos annak, a ki röviden át akarja tekinteni a zsidók történetét. Benne van minden, a mi a zsidók szellemi és anyagi helyzete iránti és lélektani magyarázata a zsidók ellen emelt és esetlegesen igaz vádaknak.

Az irodalmi szemelvények különben elég bővek és igen érdekes olvasmányát fogják képezni a tanuló ifjúságnak. Benne van minden kor és minden eszme legkiválóbb képviselőivel.

A könyv technikájára vonatkozólag is csak dicsérőleg nyilatkozhatunk. Végén minden nevezetesebb eseménynek időrendje található. A kiállítás csinos, az ára mérsékelt: 1.20 kor.

Budapest.

Dr. Frisch Ármin.

Magyar költői szemelvények. Életrajzokkal, tárgyi és esztetikai magyarázatokkal. Közép-, polgári fiu- és leány-, és felsőbb leányiskolák használatára. Irták Dr. Kiss Ernő és Hoffmann Mór tanárok. Fischl Fülöp könyvkiadása N.-Kanizsán. 1901. Ára: (?).

Ezen 18 ívre terjedő segédkönyvvel szerzők iskoláink irodalmi és esztetikai tanításának eredményét óhajtják elősegíteni, miért is lírai költészetünk legszebb és iskoláinkban leginkább olvasott darabjait — néhány más fajta költeménnyel kiegészítve — gyűjtötték össze e műben. Szerzők könyvük megírásánál főleg azon tapasztalatból indultak ki, hogy a polg. és felsőbb leányiskolákban, melyeknek szükszavú irodalomismeretükkel kell beérniök, szükségük van oly segédkönyvre, mely az egyes költők életrajzát adja, azonkívül szerzők helyes munkát végeztek akkor is, midőn az összegyűjtött lírai költeményekhez, magyarázó és felvilágosító jegyzeteket irnak, amint ezt epikai és drámai műveknél már készen találjuk.

De még egy másik cél is lebegett szerzők szemei előtt, az t. i., hogy a tanulók kezébe oly könyvet adjanak, melyből az esetre is, ha ezek magánolvasmányként forgatják, az iskolában tanultakat kiegészíthetik, irodalmi ismereteiket bővíthetik, esztetikai belátásukat gyarapíthatják, egyszóval megtanul-

ják maguktól is felismerni és élvezni a lírai költemények igazi szépségeit.

A könyvnek vannak ugyan *látszólagos* hézagai, de tekintetbe véve, hogy szerzőknek nem volt szándékuk a tanulók kezébe antológiát adni, ezen hézagok nem válnak a könyv hátrányára, melyet mint segéd munkát melegen ajánlunk. (B.)

Iskolai értesítők.

Az országos rabbiképző-intézet, mint minden évben, ezuttal is kiadja évi értesítőjét, melyben az országnak és a tudományos világnak beszámol azokról az eredményekről, melyeket fennállása óta — e hónapban lesz 23 esztendeje, hogy Ő felsége az intézetet megnyitotta — elért. Az országban ismerik rabbiképzőnk üdvös működését, hisz legkiválóbb közegeink szellemi és vallásos vezetői innen rajzoltak ki. Az értesítőknél nem is a krónikai része az, mely az érdeklődést kivívja. A rabbiképző belélete és szervezete azt hiszem, e lap olvasói előtt sokkal ismeretesebb, mintsem azt itt e lap hasábjain belül fölleveníteni kellene.

A rabbiképző értesítőjét tudományos értekezés vezeti be. Azaz rosszul mondtuk, mert az értesítő tudományos könyv, mely alaposságával és kimerítő voltával mindig újabb látköröket nyit a tudományos világ előtt. A bpesti rabbiszeminárium értekezéseit a hozzáértő körök az egész világon várva-várják és ma hál Istennek ott vagyunk, hogy a zsidó tudomány terén mi magyarok vezetünk. Rabbiképzőnk tanárai a legelismertebb zsidó tudósok. Akár Bloch Mózes, a tanári kar nesztora, a talmud e kiapadhatatlan forrása, a legtransigensebb körökben is elismert tekintély. Bachert sokoldalúsága és mélysége jellemzik, Blaut, a szeminárium neveltjét kritikai elméje kiválóan predestinálja arra a diszes állásra, melyben egykori mesterei mellett tevékenykedik.

Nincs esztendő, melyben Bacher új szellemi termékkel ne kedveskedne a tudomány barátjainak. Ez idén az értesítőben ad ki egy tizennegyedik századbéli héber-perzsa szótárt. Rendkívül érdekes könyv, melyet a szerző a homályból kiásott. A szótár készítője *Salamon b. Sámuel* és kézírata a szentpétervári császári könyvtárban van meg. *Az egyedüli teljes héber szótár*, mely a szentírás, targum, a talmudi és midrási könyvek egész szókincsét tartalmazza alfabetikus sorrendben. A könyv zsidó kulturtörténeti szempontból is fontos. Megtudjuk belőle, hogy a mai orosz Turkesztán már a 14. században a zsidó tudomány székhelye volt és tekintve azt a széles alapot, melyen a mű kiemelkedik, azt is megtudjuk, milyen széles és mély rétegeket ásott fel a tudományos kutatás már egy félévezreddel ezelőtt. A szentírás és a hagyomány irodalma nemcsak európai hittestvéreinket foglalkoztatta, hanem olyan helyeken, hol a tudomány hét pecséttel elzárt könyv volt, a zsidó már akkor is tollat ragadott és megírta azt, a mivel hitsorsosai tudomány-szomját kielégítette.

De fontos a mű zsidó kulturtörténeti szempontból is. Mi valamiképpen hozzászoktunk ahhoz a gondolathoz, hogy a zsidó sajátos belső életet élt a középkorban, nem törődve nem zsidó környezetével. Az a tény azonban, hogy egy tudós egy héber szótár megírásának szükségét érzi, mutatja, hogy igenis a perzsa nyelv és irodalom ismerete eléggé közkincsét képezte az ottani zsidóságnak.

S e történeti szempontok mellett ki kell még emelnünk a mű általános értékét. Számos szónak a fordítását közli, melyek a mai tudományos világ előtt is nagy becsesel bírnak. A szótár több mint ezer cikket tartalmaz, melyek ismeretlen szóknak fordítását nyújtják, oly szavak, melyeket hiába keresnénk más szótárakban.

Bacher e mű kiadásával újabb szolgálatot tett a tudománynak.

Bpest.

Dr. Migléczi Ármin.

A sátoralja-ujhelyi status-quo izr. anyahitközség elemi fiu- és leányiskolájának értesítője. Tanítótestület: Wiener József, Kaufmann Ármin, Schneider Jakab, Knopfler Sándor, Schorr Mária. Tankönyveink be vannak vezetve. Az ifjusági istentiszteletnek külön pénztára van. A helyi viszonyok sokat határoznak és magyaráznak meg egyet-mást; mit különben az, ki csak távolról szemléli a dolgokat, meg nem érthet. Így látjuk, hogy az ifjusági istentiszteleten a thora olvasásánál befolyt összesen 83 korona 60 fill. Ujhelyen, holott más községekben csakis gyermekek lépnek a thora elé. Ez az ő istentiszteletök, hol kizárólag ők fungálnak, — a felnőttek menjenek a templomba . . Örömmel tapasztaljuk, hogy a hitoktatás e községben kizárólag a tanítók kezében van és, mint a lángbuzgalmu Dr. Rosenberg Bernát, iskolaszéki elnök jelenti: „intézetünk a világi tanítás közismert magas nivójának sérelme nélkül a vallásoktatás terén a tanítótestület fokozott buzgalma által lényeges haladást tett.“ Hiába, tanítani csak tanító tud. A rabbi urak magasztos hivatása a „béth hámidras“ és a templomi szószék. Ott tanitson, buzditson, lelkesítsen, emeljen a lelkipásztor; de a tanítást bizza arra, kinek a mestersege. Miért vesződnek a hitközség első embere, a pap, például néhány rakoncátlan iparos tanonczczal? Megteszi ezt a városi plébános is? Csak tanitson a tanító.

A sátoralja-ujhelyi aut.-orth. izr. hitközségi hat osztályu elemi iskola és ismétlő iskola értesítője. Szerkesztette Groszmann Mór. A tanítótestület itt háromrendü és rangu. Van ugyanis két rendes, 1 óraadó és 4 hitoktató. Rendes tanítók Groszmann Mór és Gruber Jenő. Tankönyveink részben használtattak; árvaház-alapunk javára a tanulók között filléres gyűjtés folyt, melynek eredménye 13 k. 91 fillér. Nem szeretünk különbséget tenni testvér és testvér között, azért előttünk magyar zsidó tanító, működnek az bármely párthoz tartozó hitközség iskolájában, *magyar zsidó tanító*, ki vér a mi vérünkől és számíthat reánk jó- és balsorsban egyaránt. Mondjuk, nem szeretjük a pártállás megemléítését sem és mégis jól esik szivünknek, valahányszor látjuk, hogy orth. iskolában működő testvéreink tesznek valamit szent, közös-szent céljaink elérése tekintetében. Ujhelyi kartársaink különben is emberek a gáton, mit azon örvendetes tény is kétségtelenné tesz, hogy a népnevelést Zemplénavármegyében terjesztő egyesület jelen iskola egyik tanítóját a „magyar nyelv és szellem terjesztéseért“ erkölcsi elismerésen kívül anyagi jutalomban is részesítette. Az ily tekintélyes helyről jövő elismerés bizonyára még serkenteni és buzdítani fogja testvéreinket, kiknek, úgy látszik, edzett karuk és magyar szivök van.

A b.-gyarmati izr. népiskola értesítője. Közli Brett Mór igazgató, ki 1856-ban lépett a tanító pályára, következőképen 44 év óta működik. Ha valaki a katonai pályán becsülettel szolgál 44 évig, mit kap jutalom fejében? A tanítótestület tagjai: Löwinger József, Sámuel Antal, Scheiber Józsa, Singer Adolf. Az egyesület kiadványai részben használatban voltak. Isteni tisztelet rendesen megtartatott. Az iskolát 103 fiu és 88 leány, tehát 191 tanuló látogatta. Ezek között 145 helybeli és 45 vidéki. Ugy látszik a vidék igénybe veszi az intézetet, mi annál is üdvösebb, mert a zugiskolákat megsemmisíté.

A zentai izr. népiskola értesítője. Összeállította Bodrogi Ignác igazgató-tanító. Tanítótestület tagjai, az igazgatón kívül: Hirschfeld Ödön, Löwinger József, Fischer Simonné. Tankönyveink használatban voltak. Ifjusági istentiszteletről nem tétetik jelentés. Gyászkeretü sorokban lendületes szavakban emlékezik meg a tanítótestület Klein Salamon rabbiról, ki az iskola disze, a hitközség koronája volt. Az elhunyt rabbi azon lelkes papok közé tartozott, kik a felekezeti iskolát, a zsidóság védőbástyájának tekinték és így élénk érdeklődéssel, jelentékenyen hozzájárult ahhoz, hogy a zentai iskola minden tekintetben a kor magaslatára emelkedett.

Báró tornyai Schosberger Zsigmond

1826—1900.

A budapesti, sőt mondhatjuk a hazai magyar zsidóság egyik legelőkelőbb alakja szállt sirba.

Váratlanul lepte őt meg a halál, mely kiszakította szeretett családja köréből, de halála veszteséget jelent máskülönben is, mert sok szegény siratja, kiknek gyámolítója volt; sok jótékony intézmény, melyet bőkezűen támogatott.

Sok szegény fiatal embernek volt pártfogója, kiket tanulmányaikban segített s kik az élet különböző pályáin nekik köszönhatték boldogulásukat.

A nemes zsidó erényeket atyjától örökölte, ki hatalmas vagyonából nagyszabású filantrop intézményeket alkotott. A báró atyja szellemében ezen intézményeknek nagy gondját viselte, az aggok házának elnöki tisztét dekorumnak tekintette s ugy ezen, valamint számos egyéb jótékony intézetekre sokat áldozott.

Pénteki napokon ellepték udvarát a szegények, kik valamennyien pénzadománnyal távoztak, hogy lelki békében, anyagi gondoktól menten üljék meg a szombat csendjét.

A tanítókat nagyra becsülte. Megbecsülte a tudományt és tudta, hogy a vagyon, ha még oly rengeteg is, csak eszköz, mely az életet szebbé teheti, de nem a vagyongyűjtés a legfőbb életcél. Ezért gyermekei taníttatására kiváló gondot fordított és akárhányszor maga látogatott el unokái leckeóráira, mert személyesen akart meggyőződni, vajjon azoknak lelki művelése házának tradíciói szellemében folyik-e. Mikor aztán látta, hogy övéi jó kezekre vannak bízva, főuri bőkezűséggel adta jelét elismerésének. Tanítóegyesületünk tiszteletbeli tagságát nagy örömmel fogadta, mert teljesen méltányolni tudta működésének fontosságát. Halála alkalmából egyesületünk külön gyászjelentést adott ki s testületileg részt vett a végtisztességben.

Nekem pedig engedtessek meg, hogy e helyen vegyek tőle búcsút, kihez évek hosszú során át mély tisztelet és kegyelet fűzött.

Legyen áldott emléke!

Csukási Fülöp.

VEGYESEK.

Lapunk legközelebbi száma december 1-én jelenik meg.

A nyugdíjjogosultság biztosítása. Lapszemlénkben felemlítettük már, hogy többek között a Délmagyarországi tanítóegyesület összefoglalta azon kívánságait, melyeket a nyugdíjtörvény revíziója alkalmából figyelembe vétetni óhajt. Javaslat szerű felterjesztéséből rendkívül életbevágónak találjuk a 16. pontot, melyben azt kéri, hogy az önhibájukon kívül állás nélkül maradt tanítók nyugdíjjogosultsága törvényben biztosítsassék. Számos esetet tudnánk felsorolni, melyek kellőképpen illusztrálnák, mennyire égető szükség, hogy a m. kormány e tekintetben intézkedjék. Most, midőn az államosítás az egész vonalon serényen folyik, akárhány zsidó iskola *ügyesen előkészített s részben előírt eljárás szerint* feloszlik, a mikor a tanítók némi „kárpotlással“ *végkielégítést nyernek*. Igaz, megtörténik az is, hogy a tantestületnek 1—2 tagját itt-ott átveszi az állam, de a többi mehet Kukutyinba zabot hegyezni. Az így kiakolbólított szerencsétlen tanító ekzisztenciákat még jó tanácssal is szokás ellátni: keressenek maguknak új állomást, de többnyire úgy járnak, mint az egykori cigány: *keresnek, de nem találnak*. Mi történik

most már ezen szerencsétlen páriák nyugdíjjogosultságával? Mi egészen jól tudjuk, hogy itt égbekiáltó törvényszegés vagy törvénykijátszás folyik, mert a törvény világosan előírja és nem a község vagy iskola vagyonától teszi függővé, hanem minden feltétel mellőzésével kimondja, hogy ha az iskola más jelleget nyer, a tanítókat és pedig valamennyit, az iskolát fentartó község átvenni tartozik. Itt tehát a jogsérelem kézen fekvő s azon leszünk, hogy a baj radikálisan orvosoltassék. Addig is azonban kívánatos, hogy a nyugdíjjogosultság feltétlenül érintetlen maradjon mindaddig, míg az állásaikból kimanipulált tanítók újból elhelyezést nyernek és hogy ily esetekben bizonyos évi nyugdíjat kapjanak még az esetben is, ha nem szolgáltak is teljes tiz éven keresztül,

Egy tanító ünnepeltetése. Ritka szép családi ünnepre gyültek össze m. hó 30-án a győri izr. iskola tanítói. Családi ünnepnek mondjuk, mert *győri* kartársaink oly testvéries egyetértésben élnek, mintha egy szerető családnak tagjai volnának mindnyájan. A szeretet megnyilatkozása ez alkalommal *Szógyi G. Vilmos*nak szólt, ki éppen aznap volt 25 esztendeje, hogy az ottani iskola szolgálatába lépett. Szógyi sok tudással, nagy buzgalommal, soha nem lankadó kötelességtudással teljesítette hivatását, tiszta jellemével, kedves modorával pedig közbecsülésre tett szert az egész városban. Nagy elfoglaltsága daczára mindig maradt ideje még arra is, hogy tollával is szolgálja a tanügyet és első sorban Győr város érdekeit. A tanító-testület ünneplő ruhában értekezletre gyült egybe, mely értekezleten jelen voltak főt. Dr. *Schwarz Mór* rabbi, *Boskovitz Dániel* hitk. titkár, egy. derék pártoló tagja, a hitközség főkántora, ki az intézetnek énektanítója és *Bulatty Dávid* a nyugalomba vonult nagyérdemű igazgató-tanító: Miután egy küldöttség *Szógyit* az értekezletre meghívta, a tantestületi értekezlet ez évi elnöke *Pfeifer Mór*nak adta át a szót, ki tőle megszokott lendülettel üdvözölte a jubilánst. A megkapó beszédet nagy sajnálatunkra térszüke miatt — egész terjedelmében — nem közölhetjük, de mégis, hogy kartársi egyetértésben erősödünk, közöljük belőle kivonatosan a következő részeket:

„Nem azért jöttünk tehát ma össze, — mondja a testület szónoka — hogy a nevelés-oktatás ügyeit itt megvitassuk és így közös szellemmel és erővel tovább dolgozzunk eszményi feladatunkon, hanem ünnepelni jöttünk ma ide. A jövő gondjai helyett a mult küzdelmei felé fordítjuk tekintetünket, hogy egy negyedszázadra kiterjedő áldásos munkásság serény bajnokát, *Szógyi G. Vilmos* barátunkat üdvözöljük.

Iskolánk életében ma egy örvendetes, lélekemelő évforduló következett be, mely alkalommal megállítjuk az idő kerekét, hogy a szüntelen haladás, a célra törekvő sietség helyett egy nyugodt, emelkedett pillanatban a multban kifejtett derekas buzgaloméért tiszta szívvel elismerésünket, hálánkat s köszönetünket nyilvánítsuk szeretett barátunknak.

Huszonöt éve immár, hogy iskolánk magáénak vallja, egy negyedszázadja annak, hogy ez iskolában rejlik minden törekvése és küzdése célja, hogy itt gyümölcsözik minden munkája, hogy a mi iskolánk gazdag működésének színhelye.“

„Sok-sok haladás, változás történt ez idő alatt — e szavakkal fordul társához a szónok —, tanítványaid délczeg férfiakká serdültek, a haza és vallás oszlopos tagjaivá lettek; ez az idő is megkövetelte adóját. Nézz barátaidra, kartársaidra, kik veled együtt dolgoztak egy negyedszázadon keresztül már-már átlépték életük delét; más lett a társadalom, megváltozott minden, a mi mulandó, de sziklaszilárdan emelkedik, ki e bántó ingadozásból, a hullámvásból a te alakod, mint a rendületlen, törhetetlen igyekezet, buzgalom, munkásság, jellemszilárdság képviselője.

A mi intézetünkön való áldásos működéssel, valamint irói tevékenység-

geddel méltóan betöltötte a zsidó tanító kettős szent misszióját, reád illik teljesen az atyák következő mondása: „Hol férfiakra van szükség, ott igyekezzél férfiú lenni.“ Igenis férfiasan oldottad meg feladatodat, teljes megnyugvással, megelégedéssel, tiszta lelkiismerettel pillanthatsz vissza az elmúlt évekre, hiven szolgáltad hazádat és felekezetedet.

De mindamellett a nagy világ, melyben reális érdekek mozgatnak mindent, reális szempontok döntenek mindenről, ha kalapot is emel 25 éves népnevelői fáradozásod előtt, ha készséggel el is ismeri munkásságodnak a nemzet jólétére messze kiható eredményét, még sem képes felfogni, nem képes teljes szívvvel megbecsülni a te hű szolgálatodnak eredményét, sikereidet, érdemeidet. De mi, kiknek egyetlen erőnk, egyetlen reményünk az önzetlen lelkesedés, az emberiség nagy ideáljainak, a haladás, boldogulás fenkölt eszméinek odaadó szeretete: oh, mi lelkünk mélyén veled érzünk ez órában, sőt szerénységed gondolkozásunkat nem feszélyezvén, tán még a magadénál is nagyobb örömmel, örvendőbb szívvvel üdvözölünk, ünnepelünk. Mi, kiket az évek hosszú sora minden hajban és örömben veled, kedves barátunk, összeforrasztott, ez örömnapon egyek vagyunk veled.“

Beszéde után a sónok kedves emlékül gyönyörű ezüst serleget adott át az ünnepeltnek, ki bárha máskor mindig vidám és tréfára veszi a dolgokat, most az egyszer kiesett szerepéből s mint a gyermek, kit azon kapott rajta tanítója, hogy csint követett el, vagy mert nem tudja leczkóját: sirással esett tul a dikción, melybe pedig más alkalmakkal másoknak jóizü nevetése vegyül.

Ugy halljuk különben, hogy a szép ünnepélynek folytatása is lesz, mert a győri hitközség büszke iskolájára és megbecsüli tanítóit.

Tanító-egyesületek és az izr. tanítók. A f. é. 25421. sz. v. és k. min. rendelettel megerősített jász-n.-k.-szolnok-vármegyei tanítótestületi új alapszabályok az 1868. évi XXXVIII. t. cz. 147. §-a alapján szervezvén az általános tanító-egyesületet is képező vármegyei tanító-testületet, annak *hivatalos állásuknál fogva kötelezett tagjaiul jelentette ki* az állami és községi népiskolai tanerőkön s óvókon kívül *az izraelita felekezeti tanerőket* is, „mivel ezen iskolák külön orsz. szervezet hiányában a közs. iskolák módjára igazgattatnak.“

Nagyon szívesen látjuk tagjainkat a megyei hivatalos egyesületekben és nagyon kívánatos, hogy ott minél nagyobb buzgalmat, minél áldásosabb tevékenységet fejtsenek ki, mert eltekintve attól, hogy ily buzgó munkálkodással másokat is munkásságra sarkalunk, sok előítéletet oszlatunk szét, midőn keresztény valláson lévő testvéreink becsülésére szert teszünk és sok előítéletet szétoszlatunk. Csak azt fájjaljuk, hogy a magas miniszteri rendeletben a kötelező tagbelépés megokolja, hogy „*orsz. szervezet hiányában*“ történik ez így *harminczkét évvel az első kongresszus* után. És valjon meddig fog még késni az „*orsz. szervezés,*“ melynek hiánya folytán hitközségeink és iskoláink pusztulásnak indulnak.

Tanítók betegségei. Hogy a tanítói működés leginkább a gégefőre és idegzetre hat károsan, világosan mutatja a következő táblázat. Berlinben az utolsó tanévben betegség miatt szabadságolva lett: vérszegénység következtében 4 tanító és 14 tanítónő; külső sérülés miatt 19, ill. 12; torok és gégefőbaj miatt 91, ill. 93; influenza miatt 87, ill. 85; szivbaj miatt 21, ill. 3; tüdőgyulladás miatt 19, ill. 16; gyomorhaj miatt 18, ill. 21; idegesség miatt 99, ill. 79; rheumatizmus miatt 25 tanító és 28 tanítónő.

Hevesmegyéből írják, hogy a *tisza-igari* izr. hitközség új elemi iskolát állított fel s tanítóul *Klein Emil* okl. tanítót alkalmazta. — *Paszternák* Dávid *tisza-füredi* izr. tanító kérelmére a közig. biz. arra utasította az ottani izr. iskolaszéket, hogy nevezett tanító szeptember havi fizetését szolgáltassa ki, mert a *tisza-füredi* izr. isk. addig nem tekinthető megszüntnek,

míg erre nézve a vallás- és közokt. m. kir. miniszterium, hol jelenleg döntés alatt fekszik, nem intézkedik.

Küldöttség Wlassics miniszterhez. A liptó-szent-miklósi izraelita hitközség képviselőtestülete öt tagból álló küldöttséget menesztett f. hó 5-én a közoktatásügyi miniszterhez, a Herzl-féle alapítványból, Liptó-Szent-Miklóson létesítendő s államilag segélyezett főgimnázium ügyében.

A magyar tanügy sikere. Nem mindennapi kitüntetésben részesült a magyar tanügyi kiállítás abban a nagy versenyben, amelynek színhelye a párisi kiállítás. Az illetékes szakosztály nem kevesebb, mint huszonkét díjat adott ki. A Grand-Prixet a magyar vallás- és közoktatásügyi miniszterium és Budapest székesfőváros kapták. A miniszterium a díjat az állami népnevelés terén elért óriási haladásért kapta, a főváros pedig azért, mert a kormányt áldásos tevékenységében lelkesen és áldozatkészen támogatja. Nagyon örvedetes, hogy tanügyünk haladását a nemzetközi szép versenyben ilyen kitüntető módon ismerik el.

Eljegyzés. *Friedmann* József, kálozi tanítótársunk *Berta* leányát eljegyezte *Hatschek* Ede ur bécsi kereskedő.

Szerkesztői üzenetek.

Lőrinczy György kir. tanfel. Urnak, Komárom. B. sorait köszönettel vettük és nagy örömmel nézünk a kilátásba helyezett cikk elé. Tiszteletpéldány meggy. Fogadja Tanfelügyelő Ur mély részvétünket és sok jó egészséget kívánunk. A komáromi új lapról tanügyi rovatunkban teszünk említést. A jeles *Marcstól* sok szépet várunk.

Főt. Dr. Diamant Gyula, Vukovár. Mély sajnálatunkra a lap számára későn érkezett, de mégsem post festa, mert nagy örömet okozott soraival. Az igen érdekesnek ígérkező cikkért fogadja már előre köszönetünket és baráti üdvözlőnként.

S. J. S.-A.-Ujhely. Nagyon sajnáljuk, de hozzánk az a cikk soha el nem jutott. A recensiót megígérjük. A többire nézve sziveskedjék egy. titkárához fordulni, mert e lap adminisztrációja reá tartozik.

W. J. Körmend. Megszivlelésre méltó dolgok azok, miket Ön mond, de tekintettel a rendkívüli anyaghalmazra, cikkét csak a jövő számunkban hozhatjuk.

B. S. Mélykut. Ügyében eljártunk, de sajnálatunkra elkéstünk.

L.-szent-miklósi tanítótestület. Bocsánatot kérünk, hogy csak ezuton mondhatunk köszönetet a szép jegyzőkönyvért.

DOBROWSKY és FRANKE

kiadásában Budapesten,

IV. ker., Koronaherczeg-utca 1. szám és Kigyó tér sarkán.

Megjelent:

Német nyelvgyakorló. Irta: *Barna* Jónás. Különös tekintettel az újabb helyesírásra. A népiskolák felső osztályai számára. Két rész 7. javított kiadás (8° 1—48, 49—112 lap) egy-egy rész 20 kr. A két rész egybekötve 40 kr. } 17358|1880. sz. a. engedélyezve.

Budapest fő- és székváros elemi iskoláiban kötelezőleg elrendelt tankönyv.

Magyar nyelvkönyv. Különös tekintettel a helyes írásra és fogalmazásra. Elemi népiskolák számára. irták: *Sretvizer* Lajos és *Barna* Jónás.

I. a 2. oszt. szám. (55 lap.) 1894. kötve	16 kr.	} 20906 1894. sz. a. eng. tankönyv.
II. a 3. " " (77 lap.) 1894. "	20	
III. a 4. " " (76 lap.) 1894. "	20	
IV. az 5. és 6. oszt. szám. (111 lap.) 1895. kötve 40 kr.	33.698 1895. sz. a. eng. tank	

Tekintve, hogy Barna tankönyveinek hasznavehetősége országosan el van ismerve, kérjük az itt hirdetett két jeles tankönyv bevezetését.

Tanító uraknak, kik e munkák egyikét vagy másikat bevezetni óhajtják, mutatvány-példánnyal szivesen szolgál a kiadó cég.

Fali és kézi térképek.

Fali térképek.

Gaebler F.—Dr. Cherven Flóristól.

Európa hegy- és vízrajzi nagy fali térképe. Ára vászonra felvonva, összehajtva vagy léczekkel ellátva 27 kor. 60 f.

Európa politikai nagy fali térképe. Ára vászonra felvonva, összehajtva vagy léczekkel ellátva 27 k. 60 fillér.

E térképet a nagyméltóságú magyar kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium 2681—1898. évi elnöki rendelettel a következő hivatalos birálat alapján engedélyezte: A Gaebler - Cherven-féle Európa fali térképe első sorban nagysága, a határvonalak szélessége, s a színek élénksége által tűnik ki az e fajta fali térképeink közül, mely tulajdonságainál fogva népesebb iskolák számára kiválóan alkalmas. E mellett a folyamatok oly vastagon vannak feltüntetve, hogy azokat is még a nagyobb tantermek hátulsó soraiból is jól lehet meglátni. Az írás is arányosan nagy s távolabbról is olvasható. Ezeknél fogva ezen térképeket az összes népiskolák, valamint a polgári és kereskedelmi iskolák, felsőbb leányiskolák, tanító és tanítónőképződek számára, mint igen jó taneszközt ajánlom.

Magyarország hegy- és vízrajzi nagy fali térképe. Ára vászonra felvonva 16 kor., léczekkel ellátva 19 kor.

Magyarország politikai nagy fali térképe. Ára vászonra felvonva 16 kor., léczekkel ellátva 19 k.

Magyarország fall térképe 5001—1899. eln. sz. a. enged.

E fali térképek tisztán iskolai célból készültek és alakra nézve majdnem kétszer oly nagyok, mint a jelenleg forgalomban levő magyar szövegű fali térképek.

Elemi iskolai atlasz. 17 színezett lapon. Rajzolta és tervezte Dr. Lange Henrik. Hazai isk. haszn. alkalmazta Dr. Cherven F., 5. kiad. 1813/99e. 80 f.
— Ugyanaz Budapest fővárosi kiadás 70 f.
Budapest székesfőváros összes népiskoláiban elfogadva.

Megjelentek és kaphatók:

Wodianer F. és fiai (Lampel R.-féle)

cs. és kir. udv. könyvkereskedésében

BUDAPEST, VI., ker., Andrásy-út 21.

Kézi térképek

Hátsek Ignácztól.

- A magyar szt. Korona országainak térképe az új megyei beosztással. 1 : 2.500,000 40 f.
- Az Osztrák-Magyar monarchia térképe 1 : 3.000,000 mérethben. Isk. haszn. 3. kiad. 40 f.
- Ugyanaz. Dombortérkép 40 f.

- Magyarország vasuti fali térképe 8 kor.
- vászonra vonva léczekkel 16 kor.
- Budapest kirándulási térképe 1 : 165.000 méretben. Színezve 1 kor.
- Janernik képes Budapesti utmutató 40 f.

Hátsek Ignácztól megyei térképeinek részletes jegyzéke.

Méretük: 1 : 500,000.

Sz.	Egyes térképek ára	Sz.	Egyes térképek ára
+1.	Pest - Pilis-Solt-Kis-Kun-m. 60 f.	+42.	Bihar 60 f.
+2.	Bács-Bodrog 60 "	+43.	Békés 30 "
+3.	Nógrád 40 "	+44.	Csongrád 40 "
4.	Hont 30 "	45.	Csanád 40 "
+5.	Bars 40 "	46.	Arad 40 "
6.	Zólyom 30 "	+47.	Torontál 60 "
+7.	Liptó 40 "	+48.	Temes 60 "
+8.	Árva 40 "	+49—50.	Krassó-Szörény 60 "
+9.	Turóc 40 "	+51.	Hunyad 60 "
+10.	Trencsén 60 "	+52.	Szeben 60 "
+11.	Nyitra 60 "	53.	Alsó-Fehér 40 "
+12.	Pozsony 60 "	+54.	Torda-Aranyos 30 "
13.	Komárom 30 "	+55.	Kolozs 60 f.
14.	Esztergom 30 "	+56.	Szolnok-Doboka 40 "
+15.	Moson 40 "	+57.	Besztercze-Naszód 40 "
16.	Győr 30 "	+58.	Csik 60 "
17.	Sopron 30 "	+59.	Maros-Torda 40 "
18.	Vas 40 "	60.	Údvarhely 30 "
+19.	Zala 60 "	+61.	Nagy-Küküllő 40 "
+20.	Veszprém 60 "	+62.	Kis-Küküllő 40 "
+21.	Fejér 40 "	63.	Fogarás 30 "
+22.	Somogy 60 "	+64.	Brassó 40 "
+23.	Toina 40 "	+65.	Háromszék 40 "
+24.	Baranya 60 "	66—67.	Fiume város és kerülete és Fiume m. 60 "
+25.	Jász-Nagy-Kun-Szolnok 60 "	68.	Zágráb m. 40 "
+26.	Heves 30 "	69.	Varasd 30 "
27.	Borsod 40 "	70.	Kőrös 30 "
+28.	Gömör és Kis-Hont 40 "	71.	Belovár 30 "
+29—30.	Abauj-Torna 60 "	72.	Pozsega 30 "
31.	Szepes 30 "	73.	Verőce 40 "
32.	Sáros 30 "	74.	Szerém 30 "
33.	Zemplén 40 "	75.	Pétervárad ker. 30 "
34.	Ung 30 "	76.	Bródi kerület 30 "
35.	Bereg 30 "	77.	Gradiskai kerület 30 "
36.	Ugocsa 30 "	78.	Báni kerület 30 "
37.	Máramaros 40 "	79.	Ogulin-Szlúini ker. 40 "
+38.	Szatmár 40 "	80.	Lika-Ottocsányi kerület 40 "
+39.	Szilágy 60 "	81.	Magyarország átnézetű térképe 40 "
+40.	Szabolcs 60 "		
41.	Hajdu 30 "		

E taneszközt a nmélt. vallás- és közokt. miniszterium a hazai földrajzi oktatás céljából az összes hazai iskoláknak 1879. évi 14596. sz. rendeletével használni ajánlotta.

Eddig a + jelzett térképek jelentek meg földrajzi, természetrajzi és néprajzi körzettel ellátva. A többiek elkészítés alatt vannak.

A megyei térképek egybekötve is kaphatók. A teljes mű ára diszkótásban 24 kor. 2 koronás részletre is megrendelhetők.

Megjelentek és kaphatók:

Wodianer F. és fiai (Lampel R.-féle)

cs. és kir. udvari könyvkereskedésében

BUDAPEST, VI., ker., Andrásy-út 21

Elsőrangú, a nm. vallás- és közoktatásügyi minister ur által rendeletileg ajánlott intézet helyi képviselőket keres állandó évi fizetéssel. Szives ajánlatok Budapestre „151. póstafiók“ alá intézendők.